

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

PA4497

C6

SAL

C. G. COBET

PROSOPOGRAPHIA XENOPHONTEA.

J. C. Vollgraff.

CAROLI GABRIELIS COBET,
PARISIENSIS.

LITERARUM HUMANIORUM IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA STUDIOSI,

COMMENTATIO,

QUA CONTINETUR

PROSOPOGRAPHIA XENOPHONTEA

IN CERTAMINE LITERARIO

CIVIUM

ACADEMIARUM BELGICARUM,

Die VIII Mensis Februarii Anni MDCCCXXXVI,

EX SENTENTIA

ORDINIS PHILOSOPHIAE THEORETICAE ET LITERARUM
HUMANIORUM IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA,

PRAEMIO ORNATA.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud S. et J. LUCHTMANS,
ACADEMIAE TYPOGRAPHOS,

MDCCCXXXVI.

CAROLI GABRIELIS COBET,

PARISIENSIS,

LITERARUM HUMANIORUM IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA STUDIOSI.

R E S P O N S I O

A D

QUAESTIONEM LITERARIAM A NOBILISSIMA FACULTATE
PHILOSOPHIAE THEORETICAE ET LITERARUM HU-
MANIORUM IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA
A. MDCCCXXXV PROPOSITAM:

*„ Prosopographia Xenophontea, illustrandis nominibus eorum, qui memo-
ratur in Memorabilibus Socratis, Symposio et Oeconomico.”*

QUAE PRAEMIUM REPORTAVIT D. VIII MENSIS
FEBRUARII A. MDCCCXXXVI.

Quum mihi multa, ut fieri solet, missa demum ad Actuarium Commentatione, aut melius essent perspecta, aut nova etiam innotuissent, venia mihi a Viris Clarissimis humanissime concessa ita usus sum, ut ex iis praecipua delibarem, quibus priora aut magis illustrarentur, aut, si quos errores deprehendissem, corrigerentur: quae tamen omnia ab ipsa Commentatione uncinis distinguenda religiose curavi.

R E S P O N S I O

A D

Q U A E S T I O N E M L I T E R A R I A M.

P R A E F A T I O.

Quamquam divini Platonis sentiendi cogitandique sublimitas, dicendi incomparabilis copia et ubertas, aemuli Xenophontis candorem et simplicitatem longe superavit, tanta tamen est in Xenophonte rerum bonarum abundantia et imprimis tam fida et accurata rerum Socraticarum descriptio, ut Platone hac in parte si non superior, at par sit habendus. Non rapit ille quidem lectorem in admirationem, sed blando veluti colloquio ita sibi conciliat animos, ut non sine desiderio eum ponas de manibus: et quicumque Platonem admirari et cum *θειῆ κεφαλῇ βακχεῦσαι* didicerit, is Xenophontis mitem animum, lenem indolem non poterit non deamare.

Esto: *« imaginem tantum nobis exhibet Socratis, vere tamen et egregie sane expressam, sed imaginem »*: esto; sed nihil idem de suo adjecit, nullum colorem, nullum fucum, quo aut elegantior aut subtilior aut *ἀποπώτερος αὐτὸς αὐτοῦ* videretur: et si non viventem et agentem videmus Socratem, si non audimus loquentem; at Xenophontis, candide, simpliciter de caro magistro narrantis ab ore pendemus, vere narranti ex animo fidem habemus. Xenophon igitur mihi semper, si unum Platonem exceperis, in deliciis fuit; unde mihi statim arrisit Quaestio a Cl. Facultate Philosophiae Theoreticae et Literarum Humaniorum in certamen proposita, qua quaeritur: *Prosopographia Xenophontea illustrandis nominibus eorum, qui memorantur in Memorabilibus Socratis, Symposio et Oeconomico*. Cujus suavitas et praestantia me mox ita cepit, ut quid efficere possem, periculum facere in animum induxerim.

Xenophontem sumo in manus: mox intelligo me antea, praesertim in Memorabilium libris, fore nisi mihi unum spectasse Socratem, hunc unice esse amplexum, ceteros prae illo vix curasse.

Οἷος πίνονται, τοὶ δὲ οὐκ αἰσθάνονται.

Cujus rei quasi poenitentia quadam ductus ita Xenophontem legere et relegere coepi, ut aliquam cum ceteris quoque personis contraherem familiaritatem. In eo tamen mihi plerumque non satisfaciebam. Animo obversari solebat elegans illa et efficax ratio, quam in Platonis sui personis describendis doctissima. Groen van Prinsterer erat secutus. Hanc me in Xenophonte imitari non posse dolebam. Nec mirum: illi vastissimus patebat campus: mihi pratulum amoenum illud quidem, sed exiguum: et de exiguo quoque illo plures ille sibi decerpit flosculos. Nam quum tanta sit Platonicas inter et Xenophonticas personas convenientia, quum neuter finxerit, sed suos aequales accurate descripserit, fieri non potuit, quin satis magna pars eorum, quae de Xenophonticis essent dicenda, fuerit ab illo occupata: quae repetere fuisset putidum.

Sed illius propositum a meo aliquanto est diversum. Groen judicium, quod Plato tulit de iis, qui in ipsius scriptis occurrunt, ex uno Platone acute pariter et diligenter confectum, elegantissime exposuit; mihi eorum, qui in Xenophontis libris memorantur, nomina sunt illustranda: ita ut mihi non Xenophontis tantum de iis judicium diligenter sit indagandum, sed ex ceteris quoque scriptoribus, si quid ad eorum notitiam illustrandam faciat, accurate sit colligendum et disponendum. Qua in re iterum magnae me impediabant difficultates: multa enim occurrunt in Xenophonte nomina tam illustria, ut, quamvis in summa diligentia, nil nisi actum agere possim, multa tam obscura, ut nil nisi aliorum silentio acquiescere liceat. Sic neque quis Themistocles fuerit, aut Pericles aut Alcibiades ostendere meum est, nec quid Demeas rerum egerit, aut Ceramo aut Meno facile quis dicat.

Ex hisce igitur difficultatibus me expedire sum conatus, atque semper id egi, ut in illustrandis iis nominibus, ipsum maxime Xenophontem illustrarem; hinc si quid esset obscurum et dubium, explicare, si quid Xenophon a ceteris auctoribus, imprimis a Platone, dissentire videretur, conciliare, et ita denique ipsum a nonnullorum et Veterum et Recentiorum criminationibus et calumniis vindicare pro virili parte studerem. Imprimis mihi refutanda erit eorum opinio, qui Xenophontem in personis suis describendis historicam fidem interdum violasse censeant: quos inter satis mirari non possum etiam doctiss. Groen numerari, quum dicit in *Prosopogr. Platon.* pag. 93 « Recordari oportet Xenophontem hoc imprimis egisse, ut Socratis opiniones et praecepta in posterorum utilitatem scriptis religiose consignarentur, ceteros autem homines, ut accurate depingeret, parum, certe in Memorabilibus, sollicitum fuisse. » Et mox: « Cavendum, ne Xenophontem in iis ad historicas rationes exigamus, de quibus historice narrandis non cogitavit. »

Nam Xenophon, etsi in personis suis depingendis non idem studium et artificium, quod Plato, posuit, tamen ejus instar, omnes, quos induxit, candide et libere, ut erant, vel, si malis, ut sibi esse videbantur, descripsit. In omnibus ipsi vel in minutiis con-

nit, et cum Platone et cum omnibus fide dignis auctoribus, qui eorum res aut vitam attigerunt. Quo mihi quidem nullum videtur luculentius indicium, quantopere Xenophon fuerit veri amantissimus. Quare, sicubi a Platone et ceteris videtur dissentire, quanto aequius est, ipsius auctoritatem ad justam criticæ normam exigere, quam sine idoneis argumentis rejicere.

In omnibus autem hanc rationem sum secutus, ut primum, quid ipse Xenophon referat et quid de singulis sentiat, diligenter exquiram; deinde in iis, quorum aut obscurior sit aut incertior memoria, quid ceteri probati scriptores de iis narraverint, colligam et, periculosæ plenum opus aleæ, falsa a veris identidem discernam.

Quæ tamen omnia accurate persequi, quantopere adolescenti sit difficile, in hac ipsa Commentatione componenda ubique sum expertus. Feci, quod potui; si me multa fefellerunt, Viri Clarissimi, adolescenti ignoscite: si in nonnullis ex Vestra sententia verum vidi, non plane inanem et Vobis indignam operam mihi posuisse videbor.

P A R S P R I M A .

DE POËTIS.

Jure quodam suo Poëtarū, antiquissimum e doctis genus, primum sibi vindicant locum. Poëtis multum semper tribuerunt philosophi elegantiores, maxime iis, qui graves sententias, utilia vitæ praecepta carminibus inserere amabant. Subtilius quidem quam verius Max. Tyr. *Dissert. X. init. pag. 103.* ποιητικὴ τί ἄλλο ἢ φιλοσοφία, τῷ μὲν χρόνῳ παλαιὰ, τῇ δὲ ἁρμονίᾳ ἕμμετρος, τῇ δὲ γνώμῃ μυθολογική; καὶ φιλοσοφία τί ἄλλο ἢ ποιητικὴ τῷ μὲν χρόνῳ νεωτέρα, τῇ δὲ ἁρμονίᾳ εὐζωνστέρα, τῇ δὲ γνώμῃ σαφεστέρα; olim tamen arctissimum philosophiam et poësin conjungebat vinculum. Hinc philosophi poëtarum antiquissimorum testimoniis tamquam luminibus orationem suam illustrare, ex iisdem saepe auctoritatem quamdam suis dictis conciliare studebant (1). Quae cum in alios, tum maxime in Socratem conveniunt, qui, de ceteris haud ita magnifice sentiens (2), Homero, Hesiodo, Epicharmo, Theognidi, Euripidi tantum tribuebat, ut non solum in familiari sermone saepius illorum dicta acute et interdum jocosè interpretaretur cf. v. g. *Symp. VIII. §. 30*, sed etiam passim, quo melius et jucundius nonnulla amicis probaret, ad illorum auctoritatem confugere soleret. Exempla vide *Mem. I. 3. §. 7. III. 1. §. 5. III. 2. §. 1. 2. IV. 6. §. 15 et alibi saepe.*

ΗΟΜΕΡΟΥΣ ante omnes, qui οὐ μόνον ποιητῆς ἀγαθὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ Φιλόσοφος (3); qui

quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,

Plinius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.

qui, ut Niceratus in *Symp. IV. §. 6.* ait: σοφώτατος πεποίηκε σχεδὸν περὶ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων. Homerum igitur Socrates ita amabat, probabat, ita semper, opportunitate data, commendabat, extollebat, ut vere mihi statuisse videatur Dio Chrysostomus: ἀλλὰ τοῦτό γε οἶμαι εἶναι σαφές, εἴ τις ἔμπειρος ἀμφοῖν τοῖν ἀνδρῶν, ὅτι Σωκράτης τό γε ἀληθές

(1) Nonnulli in hoc genere fuere nimii. Cf. Valcken. in *Diatr.* pag. 29.

(2) De Poëtis suae aetatis, quid Socrates senserit, vid. Plato *Apolog. Socr.* pag. 22. B.

(3) Dio Chrysostomus *Orat. XLVII.* p. 523. τῷ τρόπῳ i. e. quodammodo. Ita enim tuolim, quam quod ibi vulgatur τῷ τρόπῳ.

θες Ομήρου μαθητῆς γέγονεν, οὐχ ὥσπερ ἔτιοι Φασιν Ἀρχελάου (4): quae mox ipse luculenter explicat: ὑπὲρ τῶν αὐτῶν ἐσπουδαζέτην καὶ ἐλεγέτην, ὁ μὲν διὰ τῆς ποιήσεως, ὁ δὲ καταλογάδην· περὶ ἀρετῆς ἀνθρώπων καὶ περὶ κακίας, καὶ ἀμαρτημάτων καὶ κατορθωμάτων· καὶ περὶ ἀληθείας καὶ ἀπάτης, καὶ ὅπως δοξάζουσιν οἱ πολλοὶ καὶ ὅπως ἐπίστανται οἱ Φρόνιμοι (5). Homeri et ceterorum ῥήσεις quum saepe in disputando laudaret et interpretaretur, hinc calumniarum in eum petita materia est. Jactabant eum τῶν ἐνδοξοτάτων ποιητῶν ἐκλεγόμενον τὰ πονηρότατα καὶ τούτοις μαρτυρίοις χρώμενον διδάσκειν τοὺς συνόντας κακούργους εἶναι καὶ τυραννικούς. *Mem. I. 2. §. 58.* Istiusmodi malignae interpretationis exemplum subjungitur in illis Hesiodi:

Ἔργον οὐδὲν θνεῖδος, ἀεργεῖη δὲ τ' ὄνειδος.

ubi satis mirari nequeas istorum impudentiam, qui ex sententia tam aperta et simplici, tam egregia adeo, istum elicuerint sensum: τούτο δὴ λέγειν αὐτῶν, ὡς ὁ ποιητῆς κελεύει, μηδενὸς ἔργου, μήτε αἰσχροῦ, μήτε ἀδίκου ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν ἐπὶ τῶ κέρδει.

Alterum exemplum ex Homeri *Iliad. β. vs. 188 sqq. et 198 sqq.* vide *ibid. §. 58.*

Ceterum eo facilius poetarum locis praecipuis uti poterat in disputando Socrates, quod quivis καλῶς κάγαθῶς et liberaliter institutus a prima inde pueritia praestantissimorum poetarum egregia praecepta memoriter edisceret et in promptu haberet (6). Homeri maxime quanta tum fuerit admiratio, quantum studium, neminem latet: hunc Aristot-

(4) Dio Chrysost. *Orat. L. pag. 558.* Ultima verba, si quid iudico, ita frigent, ut una litura videantur delenda. Adlevit margini sciolus, qui de Archelao, Socratis magistro, inaudiverat.

(5) *Ibid. pag. 560.* Ceterum de Homeri philosophia multi multa commenti sunt. Ex philosophorum poetarum interpretandi ratione quidvis ex quovis facile efficitur; hinc omnis generis philosophi sibi vindicabant Homerum. Sed acute Seneca *Epist. 88.* » Nisi forte tibi Homerum philosophum fuisse persuadent, cum his ipsis, quibus colligunt, negent. Nam modo Stoicum illum faciunt, virtutem solam probantem, et voluptatis re ugentem et ab honesto » ne immortalitatis quidem pretio recedentem; modo Epicureum, laudantem statum quietum » civitatis et inter concivis oentusque vitam exigentis; modo Peripateticum, bonorum tria » genera inducentem; modo Academicum, incerta omnia dicentem. Apparet nihil esse in eo, » cui omnia insint: ita enim inter se dissident.»

(6) [Classicus de eo argumento locus est Aeschinis in *Orat. contra Ctesiphontem pag. 525.* Reiak. διὰ τούτο γὰρ εἶμαι ἡμᾶς παῖδας ὄντας τὰς τῶν ποιητῶν γνώμας ἐκμαυθάνειν, ἢ ἄνδρες ὄντες αὐταῖς χρώμεθα.]

Neque tamen accedam Valckenario V. Cl. *Mem. II. 6. §. 11.* verba ἄν ἐστιν ἀρχή — Ἀχαιῶν ejicienti. Sciolus enim adscripsisset tantum: ἄν ἐστιν ἀρχή ut in re certa et indubitata; Socrates, ἐπιλήσμων ἄνθρωπος addit τοιάδε τις q. d. si bene meministi quae in sciolo essent inepta: quo autem facilius totam ῥήσιν longiorē remooet in memoriam, recitat initium.

demus *Mem.* I. 4. §. 3. ex Epicis omnibus admiratur unum; in hujus carminibus tanto studio et diligentia versatus erat Niceratus, genere et ingenio insignis adolescens, ut Iliadem et Odysseam teneret memoriter. *Symp.* III. §. 5 sq. IV. §. 6 sq. Homerum publice recitabant Rhapsodi, et more suo illustrabant, ineptum hominum genus, quorum fastusne et superbia major an stupor et inscitia dubites (7). Privatim alii Homerum interpretabantur in scholis, quos inter nonnulli fuerunt ingenio et eruditione insignes. Ex his Socrates *Symp.* III. §. 6. memorat duos, Anaximandrum et Stesimbrotum, quorum uterque, ut ex l. c. apparet, Allegoricam interpretandi rationem (τὰς ὑπονοίας) sequebatur; quam etsi non probabat Socrates, at ingenium tamen et eruditionem Interpretum laudabat. De utroque jam paucis exponamus.

De ΑΝΑΧΙΜΑΝΔΡΟ aut nihil aut dubia et falsa viri docti commentati sunt. Weiske ad Xenoph. l. l. Milesium putat esse historicum, de quo Cff. Diog. Laërt. II. 2. Suidas in v. Voss. de *Histor. Graec.* I. 6. Sed sine idoneis argumentis. Wolf. *Prolegom.* pag. CLXII, de Interpretibus Homeri agens: « Minus etiam novimus Anaximandrum Xenophontis. Nam clarus discipulus Thaletis ex ratione temporum non potuit esse Nicerati magister: cognominis filius illius potuit esse; at ne de hoc quidem tale quidquam legitur. » At mihi quidem dubium non est, hunc esse Anaximandrum Lampsacenum, ex quo mythum de Musis Allegorice interpretatur Fulgentius *Mythol.* I. 14. pag. 641. ubi sine causa *Anaximenes* legi jubet *Menag.* ad Diog. Laërt. II. 2. pag. 71. Eundem esse suspicor, de quo Athen. XI. p. 498 B. ita: Ἀναξίμανδρος ἐν τῇ Ἡρωολογίᾳ λέγων ὅδε· Ἀμφιτρώων δὲ τὴν λαίαν δασάμενος τοῖς συμμάχοις κ. τ. λ. Nam Ἡρωολογία est *Dissertatio de Heroibus*, qua Homerum illustravit, nec opus est, ut mutetur in Ἡρωελεγεία vel Ἡρωελογίη (quod vereor ut Graecum sit), uti voluit *Maussac.* ad Harpocrat. pag. 282. Ceterum colligitur ex loco Xenoph. I. Anaximandrum Homeri carmina, accepta grandi mercede, studiosis adolescentibus in scholis enarrasse.

Notior est ΣΤΕΣΙΜΒΡΟΤΟΥΣ, ex insula Thaso oriundus, Plato *Ion.* p. 530 D. qui Periclis et Cimonis aetate floruit (8). Ad historicos videtur referendus, nam scripsit librum ἐπιγραφομένον περὶ Θεμιστοκλέους καὶ Θουκυδίδου καὶ Περικλέους. Athen. XIII. p. 589

(7) Peculiari Dialogo *Ions* Plato istos exposuit. Xenophon paucis, sed acerbissime eos exagitavit. *Mem.* IV. 2. §. 10. Euthydemus: τοὺς ῥαψωδοὺς οἶδα τὰ μὲν ἔπη ἀκριβοῦντας, αὐτοὺς δὲ πάνυ ἡλιθίους ὄντας. *Symp.* III. §. 6. οἶσθά τι οὖν ἔθνος ἡλιθιώτερον ῥαψωδῶν; — Οὐ μὰ τὸν Δί, ἔφη ὁ Νικήρατος, εὖκουν ἔμοιγε δοκεῖ.

(8) Athen. XIII. pag. 589. E. κατὰ τοὺς αὐτοὺς (Pericli) γενόμενος χρόνους καὶ ἐπρακῶς αὐτόν. Plutarch. in *Cim.* Cap. IV. narrat eum vixisse περὶ τὸν αὐτὸν ὁμοῦ τι (i. e. fere) χρόνον τῷ Κίμωνι. Perperam Intt. ad Xenoph. l. l. annotant Cimonem eo familiariter esse usum.

589 E. sed quum ex Plutarchi variis locis constet, eum neque bona fide fuisse commendatum (9), neque ab invidia et maledicentia abhorrentem (10), denique ne in temporibus quidem notandis satis diligentem (11) vix est, cur eum historicum dicamus.

Meliorem et utiliorem operam in Homero illustrando posuit. Fuit inter antiquissimos, qui de Homeri genere, aetate et poësi scripserunt, ut auctor est Tatianus *adversus gentes*, cujus locum habet *Fabricius* in B. G. II. 1. p. 321. *Harles*. Allegoricam, uti vidimus, interpretationem amplexus, magna nominis fama floruit; acutus erat et subtilis, atque adeo Socrates, quamquam illud studium et quaestus ita faciendi ratio displiceret, magni tamen hunc se facere declarat, quem Rhapsodorum inertiae et stupori opponat. Cff. Plato in *Ion*. l. l. Xenoph. *Symp.* l. l. Et ipse Athenis scholas habuit; quid ad Homerum illustrandum scripserit, non constat. Ipsius interpretationes hic illic memorantur in Commentariis, quos habemus. Cf. Wolf. in *Prolegom.* l. l.

ΗΕΣΙΟΔΙ quoque singuli versus singula testimonia erant Veteribus: huius praeclarissima praecepta orationis dulcedine et gravitate commendata Socrati passim in ore: huius admirabatur dictum. Op. et D. vs. 311.

Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος ἀεργεῖν δέ τ' ὄνειδος.

hinc docebat τὸ μὲν ἐργάτην εἶναι ὠφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀργὸν βλαβερόν τε καὶ κακόν· τοὺς μὲν ἀγαθὸν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαι τε ἔφη καὶ ἐργάτας εἶναι· τοὺς δὲ κυβεύοντας ἢ τι ἄλλο πονηρόν τε καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας ἀργοὺς ἀπεκάλει. *Mem.* I. 2. §. 56. Huius laudare solebat

καὶ δύναμιν ἔρδειν ἴερ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Op. et D. vs. 336.

imprimis vitae semper illud et ubique utilissimum καὶ δύναμιν ἔρδειν. *Mem.* I. 2. §. 3. Cf. etiam IV. 3. §. 16. Ubi de constantia et labore, quo ad virtutem enitendum sit, disputabat, haud ille immemor plane egregiae illius sententiae *Oper. et Dies.* vs. 267 sqq.

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαθὴν ἔστιν ἐλεῖσθαι
Ῥηϊδίως· λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.

Τῆς

(9) Cf. Plutarch. in *Pericli*. Cap. XVI et XXXVI.

(10) Cimonem narrabat οὕτε μουσικὴν οὕτε ἄλλο τι μάθημα τῶν ἐλευθερίων καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιχωριαζόντων ἐκδιδασχθῆναι· δεινότητός τε καὶ στωμυλίας Ἀττικῆς ὄλωσ ἀπὸ λήθησιν. Plutarch. in *Cim.* Cap. IV. Id. in *Pericli*. XIII. Στησίμβροτος ὁ Θάσιος δεινὸν ἀσέβημα καὶ μυθῶδες ἐξενογκεῖν ἐτόλμησεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ υἱοῦ κατὰ τοῦ Περικλέους. Athen. l. ex eo ita de *Pericli* ἦν δὲ οὗτος ἀνὴρ πρὸς Ἀφροδίσιαν πάνυ καταφερῆς, ὅστις καὶ τῆ τοῦ υἱοῦ γυναίκα συνῆν.

(11) Οὐκ εὖ τῶν χρόνων ἀπτόμενος dicitur a Plutarcho in *Thomist.* Cap. II. ubi ejus εἴσοφον redarguit.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προκάρουθεν ἔθηκαν
 'Αθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν
 Καὶ τρηχλὸς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται
 'Ρῆϊδίη δ' ἠπειτα πέλει, χαλεπή περ ἑοῦσα.

Mem. II. 1. §. 20. quod splendidum dictum dici non potest, quantopere veteres philosophi celebraverint. Cff. Plato *Rep.* II. pag. 364. C. *de Legg.* IV. p. 718. E. *Protag.* p. 340 D. Eo respexisse videtur Socrates in colloquio cum Callisto meretrice apud Aelian. in V. H. XIII. 32.

Inter recentiores, qui graves et vitae salutares sententias metro includerent, primi sunt Theognis Megarensis et Epicharmus Siculus.

THEOGNIDIS παραινίσεις Athenis omnibus erant notissimae; hinc proverbiale dictum de re aperta et cuius nota:

Τουτοῖ μὲν ἕδειν πρὶν Θεόγνιν γεγονέναι. (12)

Hujus celeberrimi fama versiculi laudantur *Symp.* II. §. 4.

'Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἅπ' ἐσθλὰ διδάξεται· ἦν δὲ κακοῖσι

Συμμιγέμῃ, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔόντα νόον. *Theogn.* vs. 35 sq.

quae sine Theognidis nomine repetuntur *Mem.* I. 2. §. 20. Laudantur etiam à Platone *Memor.* p. 95. D. et recentioribus permultis.

Sunt, qui ad Theognidem referant versiculum, qui *Mem.* I. 1. subjungitur

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς τοτὲ μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ' ἐσθλός.

qui citatur etiam sine nomine a Platone in *Protag.* p. 344. D, ubi, laudato Simo-
nidis carmine, addit: τῷ μὲν γὰρ ἀγαθῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι, ὥσπερ καὶ παρ' ἄλλου
ποιητοῦ μαρτυρεῖται τοῦ εἰπόντος· Αὐτὰρ ἀνὴρ κ. τ. λ.

Sed neque in nostris Theognidis Edd. legitur, et si ejusdem esset, Xenophon δ καὶ
λέγων aut simile quid scripsisset; ut vero nunc legitur, indicatur alius Poëta, qui tamen
quis fuerit, non constat (15).

Quam-

(12) A. Gellius N. A. I. 3. » Hoc profecto nemo ignoravit, etiam priusquam Theognis, ut
Lucilius ait, nasceretur." Interpretes et Erasmus in *Adagüs* in alia omnia abeunt, et ac-
cipiunt de frigido quodam Poëta Tragico, de quo vide Suidam in v. Sed multo simplicius
est referre ad sententias Theognidis Megarensis, quae omnium manibus terebantur et a pueris
in scholis edisci solebant, quam ad ineptum Poëtastrum, a quo nemo unquam quidquam
didicerat.

(13) [Sunt, qui credant Xenophontem ipsum peculiarem librum *περὶ Θεόγνιδος* composuisse,
auctoritate Pseudo-Plutarchi *de Nobilitate* Cap. XV. ταῦτα μὲν Θεόγνιδος περιφέρειται τοῦ
Μεγαρέως, ὡς Ξενοφῶν λέγει (ita recte emendavit *Wytttenbachius* corrupta ὡς ὁ Μεγαρεὺς
Ξενοφῶν λέγει) οὗτος δ ποιητὴς κ. τ. λ. quae paulo immutata habet Stobaeus *Tit.* 88. 14.

Ed.

Quamvis in diverso argumento, idem egit ΕΡΙΧΑΡΜΟΣ Sículus, in socco philosophus; qui quum, Pythagoream disciplinam amplexus, propter Hieronem, quem acerbius perstrinxerat (14), palam philosophiae dare operam non auderet, ad Comoedias scribendas animum ita appulit, ut praecepta et monita ex imo philosophiae Pythagoricae fonte petita versibus includeret (15): quare *princeps Comoedias* audit Platoni in *Theaeteto* pag. 152 E. *οἱ ἄκροι τῆς ποιήσεως ἑκατέρας, κωμωδίας μὲν Ἐπίχαρμος, τραγωδίας δὲ Ὀμηροσ.* Hujus sententias et graviter dicta Plato, qui, si Laërtio fides III. 10. plurima ei retulit accepta, passim memorat; Xenophon uno tantum in loco *Mem.* II. 1. §. 20. hanc ex eo habet sententiam

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τᾶγαθ' οἱ θεοί. (16)

de qua omnia continet exquisita *Ruhnkenii* V. Cl. ad h. l. animadversio. Qui hunc excipit Trochaicus

ὦ πονηρὲ, μὴ τὰ μαλακὰ μῶσο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχης.

quamvis Epicharmi gravitate dignissimus, tamen ab hoc loco alienus est et merito a Valcken. ad *Herod.* II. 117. pag. 157. ejicitur.

Prae-

Ed. Gaisf., apposito lemmate, *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ περὶ Θεόγνιδος.* Sed Xenophon Theognidis interpretem agere et commentarios in Theognidem edere non potuit. Theognidis illustrem aliquem locum vel ex Socratis vel ex sua persona copiosius enarrare potuit: unde suspicimus, locum illum ex Memorabilibus (ut quae Xenophon, uti constat, multis partibus auctiora ediderit, quam nunc habemus esse desumptum et pertinuisse ad disputationem aliquam de Nobilitate: hanc interpretationem locus ipse mirifice adjuvat: et lemmatibus Stobaei quam nihil auctoritatis sit tribuendum, constat inter omnes.

Idem videtur statuendum de libro Antisthenis *περὶ Θεόγνιδος*, qui pars erat Libri III. τοῦ Προτρεπτικοῦ. Diog. Laërt. VI. 16. Sic in Platonis Protagora erat pars *περὶ Σιμωνίδου*; atque ita in aliis.]

(14) Cf. Plutarch. *de adulators et amico* Cap. XXXVII.

(15) Classicus hac de re locus est apud Jamblichum in *vita Pythagoras* §. 266. τῶν δ' ἔξωθεν ἀκροατῶν (λέγουσι) γενέσθαι καὶ τὸν Ἐπίχαρμον, ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ συστήματος τῶν ἀνδρῶν ἀφικόμενον δὲ ἐς Συρακούσας διὰ τὴν Ἰέρωνος τυραννίδα τοῦ μὲν Φανερώς φιλοσοφεῖν ἀποσχέσθαι, ἐς μέτρον δ' ἐντεῖναι (ita Wyttenb. pro vulg. ἐνεῖναι) τὰς διανοίας τῶν ἀνδρῶν μετὰ παιδιᾶς ἐκφέροντα τὰ Πυθαγόρου δόγματα. Cf. omnino Diog. Laërt. in *Platone* III. 10—12, 14—17.

(16) Ita versus constituendus est. Nam est Trochaicus Tetrameter Catalecticis, quales in sententiis usurpare solet Epicharmus. Minus recte igitur Interpretes et Editores fecerunt Jambicum, ita constituendo

τῶν πόνων

Πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τᾶγαθ' οἱ θεοί.

B 2

Praeter Poëtas hujus generis, alii pauci in Xenophontis libris commemorantur, quorum primus nobis esto

MELANIPPIDES, quem Aristodemus *Mém.* I. 4. §. 2. in Dithyrambis prae reliquis admiratur omnibus, ubi ait: ἐπὶ μὲν τοίνυν ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ διθυράμβῳ (17) Μελανιππίδην. Hujus Poëtae res quum aliquanto obscuriores et confusae sint, paucis illustrare conabimur.

Hujus nominis duo Poëtae in Graecia floruerunt. Suidas: Μελανιππίδης Κρίτωνος, γεγονὼς κατὰ τὴν ξὲ Ὀλυμπιάδα, Μήλιος (18)· ἔγραψε δὲ διθυράμβων βιβλία πλεῖστα καὶ ποιήματα ἐπικά καὶ ἐπιγράμματα καὶ ἐλεγεία καὶ ἄλλα πλεῖστα. De altero Idem: Μελανιππίδης, θυγατρίδους τοῦ πρεσβύτου, παῖς δὲ Κρίτωνος, λυρικοῦ καὶ αὐτοῦ· ὃς ἐν τῇ τῶν διθυράμβων μελοποιίᾳ ἐκαινοτόμησε πλεῖστα καὶ διατρέψας παρὰ Περδικκᾶ ἐκεῖ τὸν βίον κατέστρεψεν· ἔγραψε καὶ αὐτὸς ἄσματα λυρικά καὶ διθυράμβους. quem locum vitio laborare apparet: malim τοῦ πρεσβύτου, παιδὸς Κρίτωνος, λυρικὸς καὶ αὐτὸς. Jam vero difficile est, uter hic intelligatur, statuere. Qui Melanippidem laudaverunt veteres, Aristoteles, Plutarchus, Athenaeus, Clemens Alexandrinus unum tantum cognovisse videntur. Viri Docti nihil definiunt. Pronior tamen sum in eam sententiam, ut nepotem hic intelligi putem. Nempe quum avus per omnia carminum genera fuerit vagatus, facile est conjicere, non tantam eum sibi dithyrambis comparasse famam, quantam nepotem, qui unice in Lyrico et Dithyrambico genere elaboraverit, quique adeo multa plane nova induxerit; quo referam illud, eum pro brevioribus Prooemiis longiores carminibus praemisisse Anabolas, unde *παρρηδία* notissimi versiculi Hesiodi Oper. et D. vs. 266.

ἢ δὲ μακρὰ ἄβολή τῷ ποιήσαντι κακίστη

(17) Malim ἐπὶ δὲ διθυράμβων scilicet ποιήσει: vix enim dicitur διθύραμβος, ut ἔπος, μέλος, sed διθύραμβοι, ut ἴαμβοι, ἀνάπαιστοι. Erroris fons est, olim adscriptum, deinde subscriptum. Cf. Valck. ad *Phoen.* vs. 397. Pierson. *Vorsim.* p. 28. qua ratione multi adhuc loci corrupti latent. Unum adscripsisse sufficiat. Menander apud *Clem. Alexandr. Strom.* IV. pag. 42f.

παίδων σπέρῳ τῶν γνησίων

Δίδωμι σοίγε τὴν ἐμαυτοῦ θυγατέρα.

Dubito an Graecum sit σπέρῳ pro ἐπὶ σπέρῳ vel ἐς σπέρῳ: articulo τῶν hic locus non est. Restituenda igitur elegans et solemnis formula:

παίδων ἐπ' ἀρότῳ γνησίων

de qua passim viri docti; cf. omnino Hemsterhusius ad *Lucian.* D. S. pag. 128.

[Adde, quos laudat vir cl. P. Hofman Peerlkamp in *Bibl. Crit. Nova Tom.* I, pag. 96.]

(18) Apud Athen II, p. 35 A, XIV, p. 651 F. olim edebatur *Μιλήσιος*, ubi *Schweigh.* ex codd, *Μήλιος* restituit.

a *Democrito Chio* in eum jactata, ut auctor est *Aristot. in Rhet. III. 9*; qui denique *Perdicæ* et, ut ex obscuro *Plutarchi* loco colligi potest (19), etiam *Archelao* fuerit acceptissimus. Videtur etiam *Aristodemus* l. l. præter unum *Homerum*, quem hic omitti erat nefas, eos demum admirari, qui sua maxime ætate florent; *Sophoclem*, *Polycletum*, *Zeuxin*. Fuit autem *Melanippides* aqualis *Socrati*, quod ex avi ætate, qui *Olympiade LXV^a* vixit, facile efficitur et confirmatur auctoritate *Praxiphani* apud *Marcellinum* in *vita Thucydidis* pag. 5. Ed. Duck., qui eum æqualem facit *Platoni Comico*, *Agathon*, *Nicerato*. Quæ si probabiliter sunt disputata, facilis est conjectura antiquioris *Melanippidis* non carmina Epica tantum, Epigrammata et Elegias et aliâ permulta jam olim periisse, sed *Dithyrambos* quoque in tenebris latuisse, quæque a Veteribus ex *Melanippide* laudantur, ea omnia ad nostrum *Melanippidem* esse referenda; cujus quam clarum fuerit nomen vel ex *Xenophontis* loco apparet, et ex *Plutarcho*, qui l. l. ipsius mentionem cum *Simonide* et *Euripide* conjungit.

Hoc quoque novasse in *Musica* videtur, ut *Lyrae* duodecim choras adaptarit, atque ita molliorem reddiderit et remissiolem. Audiamus ipsam apud *Pherecratem* comicum ita conquerentem:

Ἐμοὶ μὲν ἤρξε τῶν κακῶν Μελανιππίδης
 Ἐν τοῖσι πρέτοις, δε λαβῶν ἀνήκέ με,
 Χαλαρωτέραν τ' ἐποίησε χορδαῖς δώδεκα.

ut est apud *Plutarchum de Musica* Cap. XXX. Ed. Tauchn.

Ceterum miror, unde factum sit, ut viri doctissimi *Melanippidem* ad *Tragicos* retulerint; quod præter *Fabricium* in *B. G.* fecere *H. Grotius* in *Excerptis* pag. 454. *Heynius* ad *Apollodori fragm.* pag. 392. Not. Nam laudantur quidem ejus *Marsyas* apud *Athen.* XIV. p. 616. *E. Proserpina* in *Apollod. Fragm.* p. 1047. *Heyn. Danaïdes.* *Athen.* XIV. p. 651. *F.* sed sunt omnia carmina *Lyrica*, ut fragmenta subjecta ostendunt; v. g. ex *Marsya* (20)

ὁ μὲν Ἀθῆνα
 Ὀργαν' (tibiā) ἔβριψεν θ' ἱερᾶς ἀπὸ χειρὸς
 Εἶπέ τ' ἔββεν' αἰσχρα, σώματι λύμα
 Ἦ με τᾶδ' ἐγὼ κακώτατι δίδωμι.

Et

(19) *Plutarchi* locus est in libro: *Non posse suav. vici seo. Epico.* Cap. XIII. Οὐδὲ γὰρ Ἴβριον γ' ἄν, οὐδ' Ἀτταλος οὐδ' Ἀρχέλαος ἐπέισθησαν Εὐριπίδην καὶ Σιμωνίδην καὶ Μελανιππίδην καὶ Κράτητας καὶ Διοδότους ἀναστήσαντας ἐκ τῶν συμποσίων κατακλίνας Κάρδακας κ. τ. λ. *Plutarchus* autem, ut solent in iis *Veteres*, non certum ordinem in nominibus i ta disponendis secutus est. Incertum igitur ad quem quisque sit referendus.

(20) [Ita hosce versus *G. Dindorf*, qui nuperrime *Athenaeum* edidit, emendavit et suis numeris restituit, cujus lectionem receperimus.]

Et sic in reliquis (21); neque unquam Tragicus audit Veteribus, sed δ τῶν διθυράμβων ποιητῆς, ut est ap. Plutarchum l. l. aut μελαπιδῆς, ap. Clem. Alexandr. Strom. V. p. 602.

Praeter loca, quae jam indicavimus, Melanippidis fragmenta leguntur apud Plutarch. in *Amator.* Cap. XIV. Athen. V. p. 429. C. Clem. Alexandr. Strom. V. p. 257.

Ut in Lyricis Melanippidem, ita in Tragicis σοφροσύνη admiratur Aristodemus. *Mem.* l. l. cujus sententiae et Veteres omnes et Recentiores subscripserunt. Quamvis enim philosophi et maxime Socrates (vid. Aelian. V. H. II. 13.) Euripidem propter utilissimas vitae sententias, quibus tamen saepe Tragoedias oneravit magis quam ornavit, unice probarent; quamvis ipse Apollo, eadem, opinor, de causa, magnam Sophocli, at majorem Euripidi sapientiae laudem impertiretur:

Σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης.

tamen δ' Ὀμηρικὸς ζῆλωτής, si Poëseos Tragicæ rationem spectamus, et orationis dulcedine et gravitate et affectibus movendis et arte, quae vocatur, Tragica, Princeps et habitus est et habendus.

Ceterum Sophoclis in Xenophonte nulla mentio: nisi quod Ruhnkenius V. Cl. in *Mem.* IV. 2. §. 2. πρότερον Θεμιστοκλῆς διὰ ξυνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκεν alludi existimet ad nobilissimum illud Sophoclis (22)

Σο-

(21) Luculentius etiam hoc apparet ex fragmento e Danaïdibus petito, quem locum, quam etiam post Casauboni curas corruptus sit, paucia hic emendare conemur. In Athenaeo olim ita legebatur: Μελανιπιδῆς δ' Μιλῆσιος ἐν ταῖς Δαναΐσιν Φοίνικας τὸν καρπὸν οὕτως ὀνομάζει τὸν λόγον ποιούμενος περὶ αὐτῶν· τῶν γὰρ αἰδῶν, οὐ γὰρ ἀνθρώπων φέρειν μορφὰν ἐνεῖδος, οὐδὲ τῶν αὐτῶν γυναικείαν ἴχον κ. τ. λ. Casaubonus pag. 228. emendat: τῶν γὰρ αἰδῶν, οὐκ ἀνθρώπων φέρειν μορφὰν καὶ εἶδος οὐδὲ τῶν αὐτῶν γυναικείαν ἴχον. Priora ita interpretatur: "Plutonicam istae non humanam formam ac speciem gerunt." quae, pace tanti viri esto dictum, vix capio. Malim totum locum levi mutatione, literarum ductus secutus, ita constituere: Μελανιπιδῆς δ' Μήλιος ἐν ταῖς Δαναΐσιν Φοίνικας τὸν καρπὸν αὐτῶν (palmarum, de quibus ibi agit Athenaeus) ὀνομάζει, οὕτω τὸν λόγον ποιούμενος περὶ αὐτῶν τῶν Δαναΐδων.

Οὐ γὰρ ἀνθρώπων φέρειν μορφὰν εἰδεῖται

Οὐδὲ κ. τ. λ.

Quae ex carmine Lyrico esse desumpta, perspicuum est.

(22) Hunc versiculum *Euripidē* tribuit Plato, unde nonnulli existimaverunt Platonem invidia ductum, nomen Poëtae mutasse: sed Cf. Groen pag. 158. Fuisse revera *Sophoclis* versiculum, praeter auctores a Groen l. l. citatos disertissime affirmat Schol. Aristoph. ad *Theophr.* vs. 21

οἶόν τέ που 'στίν αἱ σοφαὶ συνουσίαι

ubi annotat: διὰ τοῦτου φαίνεται δ' Ἀριστοφάνης ὑπονοῶν Εὐριπίδου εἶναι τὸ

Σο-

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσία.

Sed vereor, ne Viro Cl. in his ingens doctrina et varia et diffusa lectio fuerit fraudi. Nam in his verbis nihil est, neque in sententia, quod poeticum referat colorem, imo nihil, quin cuius in hoc argumento statim occurrat; neque allusio ulla esse potest, quae non sentitur.

Denique nominatur *Symp.* VIII. §. 32. ΑΓΑΘΟ ποιῆτα, Pausaniae amasius: quorum igitur mentionem jungemus. Et bellus quidem Agatho, qui non tantum Pausaniae Aelian. V. H. II. 21, sed etiam Euripidi. Id. *ibid.* XIII. 4. et Platoni in deliciis fuit, A. Gell. N. A. XIX. 2. Diog. Laërt. III. 32. ex Platone et Aristophane notior est, quam ut ea repetamus, quae dudum occupata sunt a *Κυήνιο* et *Perizonio* ad Aelian. V. H. II. 21. et XIV. 13. et *Groen.* p. 166 *sqq.*

De PAUSANIA vero et exigua tantum constant, et quae habent Plato et Xenophon inter se pugnare videntur. Dicitur δὲ ἐκ Κεραμείων a Platon. *Protag.* p. 315. D. Cf. Aelian. V. H. II. 21. ibique Intt.; maxime amore in Agathonem nobilitatus, quem ad proveciorem usque aetatem deamavit et in Macedoniam ad Archelaum secutus est. Vid. Aelian. l. l. Hinc, quamvis in auctorum veterum silentio, haud est veri dissimile, Pausaniam illum, genere et opibus beatum, poëseos et literarum amantem, ipsum quoque aliquam iis dedisse operam. Nam et Protagorae aderat auditor, Plat. l. l. et colligi potest ex oratione, quam apud Platonem in *Symposio* p. 180 C *sqq.* habet de Amore duplici; ubi imprimis ultima verba: ταῦτά σοι, ἔφη, ὡς ἐκ τοῦ παραχρήμα, ὃ Φαῖδρε, περὶ Ἔρωτος συμβάλλομαι, haud obscure arguunt, eum et alias, non autem ἐκ τοῦ παραχρήμα orationes concinnasse. Quae a Platone disputans inducitur, iis longe diversa, imo plane sunt contraria, quae Socrates apud Xenophontem *Symp.* l. l. ipsi tribuit. Minime ille apud Platonem est ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν ἀκρασίᾳ συγκυλινομένων, imo, his spreto, eos commendat, qui honesto in egregios adolescentes amore, Veneris coelestis filio, calentes, non florem corporis, sed animi bona et virtutem in iis deamant.

Qui igitur fieri potuit, ut ex Pausaniae *de Amore Puerorum* libro sua uterque hauserit, aut ut Xenophon (quod dicere non erubuit Athenaeus V. p. 216. F.) haec omnia fuerit ementitus, aut, quod idem suspicatur, in aliter scriptum Platonis *Symposion* incidit?

In re tam dubia, quae tantos viros exercitos habuit eff. Casaub. ad *Athen.* p. 282.

GROEN.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσία.

ἔστι δὲ Σοφοκλέους; ἐξ Αἰάντος Λοκροῦ. ἐνταῦθα μέντοι ὑπονοεῖ μένον, ἐν δὲ ταῖς Ἡρώσειν ἀντικρὺς ἀποφαίνεται. καὶ Ἀντισθένης καὶ Πλάτων Εὐριπίδου αὐτὸ εἶναι ἠγοῦνται, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ὃ, τι παθόντες.

GROEN. pag. 207. vix nostram opinionem proferimus. Ac nobis quidem ex iis, quae modo disputavimus, probabile videtur, Pausaniam, virum imprimis *ἱρωτικόν*, sive ut ingenii specimina ederet, sive quo magis Agathonem suum sibi conciliaret, de amatoris istiusmodi argumentis, saepius disseruisse; quae quidem *ἐπιδείξεις* quamvis non scripto mandatae, tamen adeo forte erant celebres, ut et Plato et Xenophon in eo potissimum argumento versantes, Pausaniae uterque auctoritate fuerint usi. Fieri autem potest, ut Pausanias in utramque sententiam disputaverit: ut primum, Agathonem sibi conciliare cupiens, honesti amoris celebraverit laudes; mox, his non acquiescens, τὸ χαρίζεσθαι ἱρωταῖς, anceps illud et ambiguum, aliter explicuerit, et ibi Thebanorum et Eleorum exemplis, quae Xenophon habet, fuerit usus.

Atque sic conciliari posse videntur duo philosophi: sic facili negotio diluuntur iniquae maledicentissimi Athenaei in Xenophontem criminationes Lib. V. pag. 216. E.

Atque ita de poëtis dicendi finem facere potuissemus; (nam Melitus quidem quavis re quam poësi famosior) sed neque ab hoc loco alienum est, et Xenophontem legentibus haud prorsus inutile, verbo hic indicare pauca Poëtarum dicta, ad quae Xenophon aut alluserit, aut, omisso nomine, expresserit.

Et de SOPHOCLES quidem versiculo supra vidimus. Certior est allusio ad ARISTOPHANIS dicerium in *Symp.* VI. § 8. ubi Syracusanus homo, invidia in Socratem ductus, ita eum acerbo convicio proscindere voluit: ἄλλ' εἰπέ μοι, inquit, πόσους φύλλα πόδας ἐμοῦ ἀπέχει; ταῦτα γὰρ σέ Φασι γεωμετρῆν. ubi Interpretes ad unum omnes desumptum esse annotarunt ex Aristophanis *Nubibus* vs. 146 sqq. et hoc quidem σκῶμμα notissimum est. Sed in Xenophonte praeter pulicis mentionem sunt alia omnia. Wieland igitur pro ἀπέχει audacter reponit ἔλλεται vel, si malis, ἀναπηδᾷ. Ergo ἐμοῦ in ἐαυτῆς mutandum. Hoc quidem est vim inferre. Leni mutatione et aptissimam ei loco sententiam et Aristophanis joco plane respondentem restituas, si legas: πόσους φύλλης πόδας ἐμοῦ ἀπέχεις; (25) Audiamus ipsum comicum

Ἄνθ-

(23) [Haud sine aliqua voluptate deinde comperi, virum acutissimum Jacobs. in *Addit. Animadv. in Athenaeum* pag. 134. in eandem fere sententiam incidisse: statuit legendum esse: » πόσους φύλλου πόδας ἐμοῦ ἀπέχεις; Dicitur autem φύλλα et φύλλος." Quae emendatio et faciliior est (nam α et ου in MSS. permutari in vulgus notum) et vero etiam alia de causa speciosior. Nam φύλλος, Atticis inauditum, non adeo communis Dialecti est, Cff. Schol. ad *Aristoph. Nubes* vs. 145. Moer. Attic. pag. 418. Piers.; sed vox Sicula, qua Epicharmum usum fuisse constat ex Suida, Hesychio, Photii *Lesico* in v.: qua igitur opportune Xenophon utentem facit Syracusanum istum hominem, qui etiam alibi sua Dialecto loquens inducitur v. g. *Symp.* IX. §. 2. παιξοῦνται; quod abhorrere a consuetudine Attica, docet Hemsterh. ad *Arist. Plutum* pag. 390.]

'Ανήρετ' ἄρτι Χαιρεφῶντα Σωκράτης
 Ψύλλαν ὀπίσους ἄλλοιτο τοῦς αὐτῆς πόδας·
 Δακοῦσα γὰρ τοῦ Χαιρεφῶντος τὴν ὄφρυν
 Ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τὴν Σωκράτους ἀφήλατο.

Qua gravi quaestione soluta, nihil aliud comperit, nisi πῶσους ψύλλης πόδας Χαιρεφῶντος ἀπειχεν.

Certa quoque nobis videtur conjectura τοῦ πάνυ Ruhnkenii censentis Xenophontem in *Mem.* I. 3. §. 4. οἵτινες παρὰ τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν σημαίνοντα ποιῶσι τι, φυλαττόμενοι τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν, ob oculos habuisse nobile ἰστῆσι dictum, quod habet Plato in *Phaedro* p. 243 B. καὶ πῶς ἐδυσωπούμενη μὴ τι παρὰ θεοῖς ἀμπλακὼν τιμὰν πρὸς ἀνθρώπων ἀμείψω. illustratum ab eodem ad *Timaeum* in v. δυσωπεῖσθαι pag. 90.

Non unius Comici dicta respicit *Oecon.* XI. §. 3. Socrates, ubi de se ipse: πῶς ἂν δικαίως μεταβιβῆσαιμι — ὢν ἀνὴρ, ὃς ἀδολέσχῃν τε δοκῶ καὶ ἀερομετρεῖν, καὶ τὸ πάντων δὴ ἀνοητότατον δοκοῦν εἶναι ἐγκλημα, πένης καλοῦμαι. Saepius enim Comicis ἀδολέσχης et πτωχὸς audierat Philosophus. *Eupolia*, cuius locum habet exquisita *Ruhnkenii* ad *Mem.* I. 2. §. 31. animadversio, quemque Wyttenbachius ad *Platonis Phaedon.* p. 175 sq. ita in suos numeros restituere conatus est (24):

Τί δῆτ' ἐκεῖ τιν' ἀδολέσχην πτωχὸν οἶσθ',
 Ὅς τᾶλλα μὲν πεφρόντιχ', ὅθεν φαγεῖν δ' ἔχει
 Τοῦτου κατημέληκε

et Idem Comicus *ibid.* ex *Comm. MS. Procli* in *Platonis Parmenidem.* (25)

Μισῶ δὲ καὶ τὸν Σωκράτη, τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην.

In

(24) [*Olympiodorus*, in *Comm. MS.* in *Phaedonem* ap. *Ruhnk.* l. 1. hanc praebet lectio-
 nem: τί δῆτα ἐκεῖνον τὸν ἀδολέσχην καὶ πτωχὸν, ὃς τᾶλλα μὲν πεφρόντιχεν· ὅθεν κατα-
 φαγεῖν ἔχει, τοῦτου δὲ κατημέληκε. Numeri, quos *Wyttenbachius* restituit, non admodum
 sunt numerosi. Durissimum est illud οἶσθ' et sine exemplo, ni fallor, in fine senarii. Fortasse
 duo haec *Eupolidis* fragmenta sunt coniungenda et in hunc modum constituenda:

Μισῶ δ' ἐκεῖνον Σωκράτη, τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην,
 Ὅς τᾶλλα μὲν πεφρόντιχεν — — — — —
 Ὅθεν δὲ καταφαγεῖν ἔχει, τοῦτου κατημέληκε

Versus sunt Iambici Tetrametri Catalectici, quales passim habet *Aristophanes* v. g. in *Pluto*
 no. 253.

Ἦ πολλὰ δὲ τῷ δεσπότη ταῦτῶν θυμὸν φαγόντες.]

(25) [Quem edidit in *Tom.* IV. operum *Procli* doctiss. *Victor. Cousin.* Paris. 1821. ubi
 hic locus legitur pag. 50.]

In verbo *ἀερομετρεῖν* haud scio an respexerit celeberrimum illud Aristophaneum ex *Nubibus* vs. 225.

Ἄεροβατῶ καὶ περιφρονῶ τὸν ἥλιον.

[Cf. etiam Plato in *Apolog.* p. 19 C.]

Unum denique adscribamus locum *ΕΡΕΒΥΛΙ* Comici, suorum usum, cui nimium Atticae mulieres indulgebant, graviter increpantis: quem locum Xenophon, quum eadem agit *Oecon.* X. §. 2. et §. 8. non ignorasse videtur.

Locus est ex ipsius *Στεφανοπάλισιν* ap. Athen. XIII. p. 557 F. sed aliquanto turbatus et ex metri legibus ita constituendus:

Μὰ Δί' οὐχὶ περιπλοασμένοι ψιμμυθιοῖς
 Οὐδ' ὥσπερ ὑμεῖς συκαμίῳ τὰς γναθοῦς
 Κεχρισμένοι· κἂν ἐξίητε τοῦ θέρου
 Ἄπὸ τῶν (μὲν) ὀφθαλμῶν ὑδροῖσι δύο
 ῥέουσι μέλας, ἐκ δὲ τῶν γναθῶν ἰδρῶς
 Ἐπὶ τὸν τράχηλον ἄλοκα μιλιώδη ποιεῖ.
 Ἐπὶ τῷ προσώπῳ δ' αἱ τρίχες φορούμεναι
 Εἴξαι πολλὰς ἀνάπλευ ψιμμυθίου.

Praeter haec loca fere constat, alia plurima in Xenophonte extare, in quibus Poetarum omnis generis aut allusio aut imitatio inest. Sed de his certum quid statuere eiusdem est, cui iudicium assidua et recta Veterum lectione plane est subactum. Istiusmodi igitur suspiciones, si quae nobis inter legendum subnascerentur, silentio premere maluimus, quam audacter et temere aliquid statuere.

P A R S S E C U N D A .

DE PHILOSOPHIS ET SOPHISTIS

SECTIO PRIMA

DE PHILOSOPHIS.

De his, si unum Socratem exceperis, exigua tantum nobis erunt observanda. Nam fere unius Socratis in Xenophonte res agitur: ex antiquioribus solus Anaxagoras obiter alicubi memoratur: ceteris, qui ex Socratica disciplina erant profecti, raro tantum, ubi

ubi sermonum opportunitas ita ferebat, partes aliquae tribuuntur. In paucis tamen hisce Xenophon, quid de singulis sentiret, libere declaravit, neque tantum, si quem amaret et admiraretur, eum laudibus celebrat, sed si quis etiam ipsi non probaretur, hunc et obscure, tamen ut intelligi posset, et aperte carpere non dubitat. Ex his igitur, quae ad illorum notitiam illustrandam facere possint, accurate colligere conabimur.

Ex iis, qui Socratem aetate praecesserunt, unus memoratur ANAXAGORAS ὁ μέγιστον Φρονήσας ἐπὶ τῶν τὰς τῶν θεῶν μηχανὰς ἐξηγεῖσθαι. *Mem.* IV. 7. §. 6. cujus in philosophando rationem, ut ceterorum omnium, qui « in rebus occultis et ab ipsa natura « involutis » (Cf. *Mem.* I. 1.) omnem operam ponerent, Socrates non probabat. Cf. omnino *Mem.* I. 1. §. 11 — 16. Acriter I. 1. carpit ejus placitum τὸν ἥλιον λίθον διάπυρον εἶναι: quod variis argumentis probat esse ineptum. Idem placitum memorat Diog. Laërt. II. 8. ἔλεγε τὸν ἥλιον μωδρὸν εἶναι διάπυρον καὶ μείζω τῆς Πελοποννήσου. ubi vide *Menag.* et cff. quos laudat Davisius ad *Max. Tyr.* XXV. p. 595.

Hanc impietatem scilicet Athenienses non tulerunt. Philosophus hoc nomine accusatus est a Cleone, auctore *Sotione* ap. Diog. Laërt. II. 12. vel, ut *Satyrus* ibid. scribit, a Thucydide, Melesiae F., Periclis in rep. adversario, et vix, Pericle patrono usus, V talentis et exsilio mulctatus, cicutam effugit.

Merito quidem hocce placitum explosit Socrates, sed argumentis utitur haud ita firmissimis et nimis fortasse vocem λίθον urget. Neque erat, cur Ruhnkenius in *Annot. MSS.* ad h. l. ita severius judicaret: « *Anaxagoram Antiquitas Physici titulo ornavit, « sed praeter merita, ut vel absurdae, quae hic commemorantur, sententiae ostendunt.* » Nam si vera est Cudworthi interpretatio in *System. Intell.* III. 24. et IV. 26. pag. 460, unice probata a V. Cl. Valckenario in *Diatr.* pag. 30 sq. Anaxagoram hoc placito tantum voluisse solem, ceteraque coelestia corpora et ipsa esse terrena, adeoque humano cultu indigna (1): de hujus judicii severitate multum est remittendum et quamvis Anaxagoras in densis suae aetatis tenebris et ipse saepe caecutierit, tamen aequalium suorum superstitiones rerum Physicarum studio in multis ita confutavit, ut ob haec magis admiratione quam ob illa vituperio dignus debeat videri. Cff. omnino Plutarch. in *Pericl.* Cap. VII. et Valcken. in *Diatr.* pag. 25 sqq.

Itam venimus ad illum, ad quem omnia in his Xenophontis libris referuntur, ad cuius me-

(1) Haec ipsa fuit Veterum nonnullorum sententia. Eusebius. *Praepar. Evangel.* XIV Cap. 14 pag. 570. (Anaxagoras) ὁδξας Ἀθηναίους θεοὺς εἶναι, ὅτι μὴ τὸν ἥλιον θεολόγει, τὸν δὲ ἥλιου ποιητὴν, μικροῦ δαίμονος καταλευθείς ἀπέθανεν. ubi animadvertendum ἀθέου; fuisse Veteribus non tantum, qui Deos esse negarent, sed quicumque ab opinionibus de Diis vulgo receptis recederent. Cf. omnino Perizon. ad *Aelian.* V. H. II. 31.

memoriam et laudem pertinent omnia, ad Sophronisci et Phaenaretis F. Socratem:

Huius nobis imaginem duo praestantissimi discipuli, admiratione et grato animo in magistrum moti, Plato et Xenophon exhibent: egregiam uterque, sed in multis Platonice Socrates nimium quantum a Xenophonte est diversus. Hanc litteram dirimere aut componere insignes ingenio et doctrina viri conati sunt: adolescentis non est, quem aetas impedit, vetat pudor: hic *ἐπίχειν* et necesse est et decorum. Ergo Xenophonte tantum Socratis imaginem pro virili parte referre conabimur. Xenophon carissimi magistri gratam pie recolens memoriam, candide, simpliciter eius dicta factaque exponit; quis dubitet an ex animo? an vere? Non is quidem, qui Xenophontem noverit, cum aut de suo addidisse aut affinxisse quaedam aut pro arbitrio mutasse suspicetur. Hunc igitur ita sequemur, non ut omnia, quae de Socrate habet, copiose exponamus, sed ut attingere nonnulla, verbo quaedam monere, in omnibus praecipua rerum capita libere, ut fert instituti nostri ratio, accurate et cum fide studeamus.

SOCRATES, Sophronisci statuarii et Phaenaretis obstetricis erat filius, Atheniensis, nec fortunae nec naturae bonis commendatus; nam pauper erat *Oecon.* XI. §. 3. bona sua omnia quinque minis aestimabat *Oecon.* II. §. 3. et adpectu turpis, prominentiore ventre deformis *Symp.* III. §. 9. et extantibus oculis, naso simo, ore enormi, crassioribus labellis πάντων Σειληνῶν τῶν ἐν τοῖς Σατυρικοῖς ἀσχιστος. *Symp.* IV. §. 9. quam ridiculam speciem lepidus *ἔρων* ipse describit, commendat, laudat. *Symp.* V. §. 5—8. Et paupertatem quidem tam aequo animo tulit, ut sibi in ea maximum vitae beatae praesidium habere videretur; τὸ μὲν μηδενὸς δεῖσθαι statuebat θεῖον, τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω τοῦ θεοῦ. *Mem.* I. 6. §. 10; in cibo et potu erat simplex et facilis. *Mem.* I. 6. §. 2. *ibid.* I. 3. §. 6. συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ ἀνακείμενα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν μηδὲ διψῶντας πίνειν· καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας καὶ κεφαλῆς καὶ ψυχῆς ταῦτ' εἶναι. *Cl.* III. 14. in vestitu modicus *Mem.* I. 6. §. 2. ubi ad Socratem Antiphon Sophista ἰμάτιον ἤμφισσαι εὐ μόνον Φαῦλον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ θέρουσ τε καὶ χειμῶνος, ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχιτών διατελεῖς: exiguis amicorum donis se suosque facite sustentabat (2) et deformis corpus habebat idem validum et robustum, ad quosvis labores perferendos et natura et exercitatione factum. Vid. *Mem.* I. 3. §. 5. et alibi. Nam validi corporis usum in omnibus belli pacisque rebus statuebat esse maximum: corpore aegro et infirmo debilitari animum, hebecere ingenii acumen. *Mem.* III. 12: hinc per totam vitam corporis curans, et sui quemque esse optimum medicum intelli-

gens.

(2) Huius rei nulla quidem in Xenophonte leguntur indicia, sed satis superque ex aliorum testimoniis constat. Hinc Aristippus, quum ipsi obiceretur, quod Socratis discipulus acciperet mercedem καὶ μάλα, εἶπε· καὶ γὰρ Σωκράτη, πεμπόντων αὐτῷ τινῶν καὶ εἶπον καὶ ὄνον, ἔλιγα λαμβάνοντα τὰ λοιπὰ ἀποπέμπειν· εἶχε γὰρ ταμίαν τοὺς πρώτους Ἀθηναίων.

gens, (vid. *Mem.* IV. 7. §. 9.) assidue se exercitabat, et quo melius totum corpus exerceret, domi saltare solebat. *Symp.* II. §. 16 sqq. Cf. Athen. I. p. 20. (5) Diog. Laërt. II. 32.

Sed melius etiam ea mala et plus quam redimebant divitiae mentis, animi pulchritudo. Quum ante eum philosophi in eo potissimum essent occupati, ut quaererent *περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως* et *τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων*. *Mem.* I. I. §. 11. primus perspexit ineptum esse, antequam res humanas satis exploraverimus, ad res divinas, quas ipse Deus caliginosa nocte premere voluisset, illustrandas pergere. Cf. *Mem.* IV. 7. §. 6: ea omnia homini nato esse inaccessa, ita, ut, qui in iis maxime elaborassent, maxime inter se dissentirent: alii *ἐν μόνον τὸ ὄν* censerent, alii *ἄπειρα τὸ πλῆθος*; alii *ἀεὶ κινεῖσθαι πάντα*, alii *οὐδὲν ἂν ποτε κινήθῃναι*; alii *πάντα γενέσθαι τε καὶ ἀπόλλυσθαι*, alii *οὐτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν, οὔτε ἀπολεῖσθαι*. *Mem.* I. I. §. 14. Ceterum nullum hinc in vitam humanam redundare utilitatis fructum; nam si vel maxime ea omnia nossent homines, numquam tamen fore, ut aut ventum aliquis aut pluviam aut tempestatem excitaret vel placaret. *Ibid.* §. 15. Neque tamen ipse harum rerum scientia plane carebat, nam et Geometriae peritus erat et Astronomiae, ut diserte affirmat Xenophon *Mem.* IV. 7. §. 4. 5: sed ea a limine salutari volebat, ad vitae usum revocari; non totam vitam in doctrinam sterilem impendi. *Mem.* I. I. « *Ipsæ autem primus philosophiam devocavit de coelo et in urbibus collocavit et in domos etiam introduxit et coegit de vita et moribus, rebusque bonis et malis quaerere.* »

Ὅτι κεν ἐν μεγάροις κακὸν τ' ἀγαθὸν τε τέτυκτο.

Sed non solus in hunc campum descenderat. Eius imprimis aetate exorti erant in Graecia Sophistae, qui varia et diffusa eruditione, multarum rerum scientia insignes, sed imprimis facundia et copiose ornateque dicendi arte valentes, nil sibi negatum jactantes, hanc quoque cupide affectabant laudem, ut optimi vitae bene instituendae magistri haberentur. Quos cum Socrates videret inanis gloriolae et imprimis divitiarum avidissimos, virtutis aut nil nisi inanem speciem amplecti, quam splendidis orationibus, verbis magnificis et sonoris exornabant, aut etiam quo melius auditorum corruptis animis ablandirentur et gratiam captarent, virtutem omnem pessumdantes, ad vitae comoda et voluptatem, gratiam et divitias omnia referre: istorum doctrinae se acerrime opposuit, non ita magis, ut disputando ipsorum fuitiles aut vitae perniciosas opiniones confutaret, aut cavillando et iocando convelleret, sed vita, sed exemplo quantum isti

(3) Ubi Interpres verba *ἔλεγε τοῖς γνωρίμοις πάντως εἶναι μέλους τὴν ἔρχοισιν γυμνάσιον* miro errore vertit: « omnis *Musices* exercitationem. »

a vero deflexissent, declararet. Istorum magnificis orationibus simplicissimam opponere-
bat et efficacissimam disputandi rationem. *Mem.* IV. 4. istorum vanitati, superbiae,
avaritiae modestiam, continentiam, totam, ut verbo dicam, vitam. Nam Socrati vita
erat philosophia: οὐδείς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσαβές οὐδὲ ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶ-
δεν οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. *Mem.* I. 1. §. 11. cff. I. 1. §. 20. I. 2. §. 62 *sqq.* Is erat,
qui ex animi conscientia de se ipse posset dicere ἐγὼ οὐδὲν ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν οὔτε
βέλτιον αὐτε ἤδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι. *Mem.* IV. 8. §. 6.

Elucet in Socrate temperantia, quam ἀρετῆς κρηπίδα statuebat. *Mem.* I. 5. §. 4. in-
temperantia nihil esse censebat homini turpius, nil perniciosius. *Mem.* IV. 5. §. 4. cui
intemperantia insit, in eo nullam inesse posse virtutem. *ibid.* §. 11. Eo nihil erat fru-
galius: etiam in lautioribus conviviis. *Mem.* I. 3. §. 5 *sq.* cf. *Symp.* II. §. 24 *sqq.*: in
rebus venereis ita continentissimus ὥστε ῥῶον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὠραιοτάτων ἢ οἱ
ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ ἀωροτάτων. *Mem.* I. 3. §. 14. Elucet iustitia, in cuius studio
ipse totam se vitam transegisse affirmat. *Mem.* IV. 8. §. 4. cf. omnino IV. 4. §. 10:
hanc ita definiebat: obtemperandum esse Legibus et Patriae et Divinis, quas ipse Deus
animis nostris insculpserit. *Mem.* IV. 4. Elucet pietas erga Numen Divinum, de quo
ea sentiebat, quae satis admirari et celebrare non possumus, at nunc verbo tantum pos-
sumus indicare.

Numen Divinum, mundi Parens et Sospitator, oculis humanis non cernitur. Egregium
exscribamus locum e *Mem.* IV. 3. §. 13. ὁ τὸν ὅλον κόσμον συντάττων τε καὶ συνέχων, ἐν
ᾧ πάντα τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἐστὶ, καὶ αἰεὶ μὲν χρωμένους ἀτριβῆ τε καὶ ὑγιᾶ καὶ ἀγήρατον
παρέχων, θᾶπτεν δὲ νοήματος ἀναμαρτήτως ὑπηρετοῦντα, οὗτος τὰ μέγιστα μὲν πράττων ἱρᾶ-
ται, τὰδε δὲ οἰκονομῶν ἀδρατος ἡμῖν ἐστίν.

Deus videt omnia, omnia audit, adest ubique, prospicit simul omnibus. *Mem.* I. 4.
§. 19. cf. I. 1. §. 19. nihil Deum latet, nec dieta hominum et facta, neque arcana
consilia et cogitationes. *Mem.* I. 1. §. 19.

Pie venerabatur Socrates et stupebat Dei infinitam sapientiam, in corporis humani fa-
brica, in animo humano, in omni rerum natura perspicuam. *Mem.* I. 4. providentiam
in hominibus tuendis et juvandis *Mem.* IV. 3. *Oecon.* V. §. 20. iustitiam *Mem.* IV. 4.
§. 25.

Divina beneficia censebat majora, quam ut homo natus dignas unquam referat gratias.
Mem. IV. 3. §. 15. Sed ὅσῳ μεγαλοπρεπέστερον (τὸ δαιμόνιον), τοσοῦτῳ μᾶλλον καὶ τι-
μητέον αὐτό. Ipso Deo iubente νόμῳ πόλεως colendus est. *Mem.* IV. 3. §. 16. cff. I. 3.
§. 1. et IV. 6. §. 2. Nemo melius colit Deum, quam qui obtemperando Illi placere
studeat: unde praemia maxima exspectanda. *Mem.* IV. 3. §. 17.

Precibus Deos et sacrificiis placabat; et precari quidem solebat simpliciter τὰγαθὰ δι-
δί-

ἔμμι, ipsis, quae optima essent, optime scientibus (4). *Mem.* I. 3. §. 2. Sacra faciebat domi aut in publicis civitatis altaribus. *Mem.* I. 1. §. 2. parva de parvis, pia mente: ea enim Diis gratissima. *Mem.* I. 3. §. 3.

Ceterum non adeo erat omni superstitione major, quin Divinationi multum tribueret. Censebat Deos, si cui bene vellent, auspiciis, et ominibus ipsi, quid facto opus esset, portendere. *Mem.* I. 1. §. 19. cf. IV. 3. §. 12. non ita tamen, ut aves et quaevis omina ipsa significare futura crederet, sed his interpretibus uti Deos. *Mem.* I. 1. §. 3. Oraoulis quoque multum tribuebat, sed in rebus incertis, quorum arbitrium penes solos esset Deos. *Mem.* I. 1. §. 8. cf. IV. 7. §. 10: si quid ratione aut iudicio humano sciri posset, id ex Deo quaerere nefas. *ibid.* §. 9.

Unum denique sibi praecipuum statuebat δαιμόνιον « divinum quoddam — cui semper per ipse paruerit, nunquam impellenti, saepe revocanti.” Cic. de *Divin.* I. 54. quod ex multis Platonis locis confirmatur. *Theag.* pag. 128. D. ἐστὶ δὲ τοῦτο Φωνή, ἣ, ὅταν γίνηται, αἰεὶ μοι σημαίνει, ὃ ἂν μέλλω ποιεῖν, τούτου ἀποτροπήν, προτρέπει δὲ οὔποτε. *Apolog. Socr.* pag. 31. D. ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, Φωνή τις γιγνομένη, ἣ, ὅταν γίνηται, αἰεὶ ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὔποτε et alibi. Cf. *Ast. Oper. Plat.* Tom. X. pag. 347. Cum his consentiunt ceteri omnes, qui daemionii illius fecere mentionem, quos laudant Heindorf. ad *Plat. Phaedr.* pag. 237. et *Ast.* I. I. Adversatur ex Astii sententia Xenophon « hic enim aperte tradit signum « illud divinitus datum non solum ejusmodi fuisse, quod prohiberet et revocaret, verum etiam tale, quod juberet et impelleret.” Audiamus Xenophontem. *Mem.* I. 1. §. 4. ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι φασὶν ὑπὸ τε τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἀπαντάντων ἀποτρέπεσθαι τε καὶ προτρέπεσθαι, Σωκράτης δὲ, ὡς περ ἐγγίνωσκεν, οὕτως ἔλεγε: τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν (i. e. ut Astius interpretatur ἀποτρέπειν et προτρέπειν) καὶ πολλοῖς τῶν συνόντων προηγόρευε τὰ μὲν ποιεῖν, τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὡς τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος. *Mem.* IV. 8. §. 1. Φάσκοντος αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον ἑαυτῷ σημαίνειν, ἃ, τε δέοι καὶ ἃ μὴ δέοι ποιεῖν. Quibus locis ab Astio indicatis addatur *Mem.* IV. 3. §. 12. ubi Euthydemus: σοὶ δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, εὐκασιν (οἱ θεοὶ) ἔτι φιλικώτερον ἢ τοῖς ἄλλοις χρῆσθαι, οἷγε μὴδὲ ἐπερωτώμενοι ὑπὸ σου προσημαίνουσι σοὶ ἃ, τε χρὴ ποιεῖν καὶ ἃ μὴ. In quibus miror, virum acutissimum latuisse, quam facile sit Xenophontem cum Platone et ceteris conciliare: nam quum Daemionii audita vox, si quid secus aut commissurus esset aut suasurus, semper prohiberet, necessario sequitur, Socratem, tacente daemonio, iuberi et impelli. Cf. ex mul-

(4) Non possum quin adscribam praeclarissimos incerti Poëtae in eandem sententiam versiculos, quos celebrat Socrates in Platone, qui fertur, *Alcib.* II. pag. 143 A.

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν δεσθὰ καὶ εὐχόμενοις καὶ ἀνεύκτοις
 Ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπέλεξε.

multis Platonis locis *Alcibiad.* I. pag. 105. E; praesertim quum ipse Plato interdum ita de daemone illo fuerit locutus. vid. *Theaet.* p. 151. A. ἐνίοις μὲν τὸ γιγνώμενον μοι δαιμόνιον ἀποκωλύει ξυνεῖναι, ἐνίοις δὲ ἐᾷ.

Hanc vocem ipsi soli divinitus esse immissam, familiaribus Socratis et amicis erat certissimum; quam opinionem ipse excitabat magis et confirmabat, quam eorum animis eximere conabatur; huic semper et in omnibus obtemperare se dicebat, neque dubitamus, quin calidus εἶρων eā in multis excusatione et praetextu uti soleret. Cf. *Mem.* IV. 8. §. 6. *Symp.* VIII. §. 5. Et Xenophon quidem ipsum Socratem eadem de eo sensisse disertissime affirmat atque ita probat: καίτοι τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν, αὐτὸν βούλεσθαι μὴτ' ἡλίθιον, μὴτ' ἀλαζόνα φαίνεσθαι τοῖς συνοῦσιν; ἐδόκει δ' ἂν ἀμφοτέρα ταῦτα, εἰ προαγορεύων ὡς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φαινόμενα, κατὰ ψευδόμενος ἐφαίνετο. ἤηλον οὖν, ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύτειν. *Mem.* I. 1. §. 5. quibus tamen hoc non sine controversia efficitur. Quid vero et quate fuerit Socratis Daemonium, quaestio est, quae Veteres et Recentiores satis, opinor, excercuit: neque tamen hac, qua vivimus, aetate, ambigi posse videtur, quin, si quis integram Socratis virtutem, si quis sapientiam habeat, is divinam illam vocem, quae ipsum, quid facto opus sit et honestum moneat, non sit desideraturus.

Elucet deinde in Socrate maximus erga patriam amor: civis plane egregius et expeditionibus strenue interfuit. *Mem.* IV. 4. §. 1. et justus tenax propositi nec iratae plebis clamoribus ac minis cessit, ut miseros Praetores, qui ad Arginusas victis Lacedaemoniis naufragos suos tempestate coacti non recepissent, indemnatos necaret. *Mem.* I. 1. §. 18. et IV. 4. §. 3. neque instantibus Tyrannis ac necem intentantibus cf. *Mem.* I. 2. §. 37. aut cessit I. 2. §. 32 sqq. aut civium salutem, violatis legibus, prodidit. *Mem.* IV. 4. §. 3. quae omnia notiora sunt et luculenter exposita a Luzacio V. Cl. in oratione *de Socrate cive*. Multa erant (et quis miretur?) in Attica regiminis forma, quae improbaret, Cf. *Mem.* I. 2. §. 9. quibus aliorum, imprimis Spartanorum, instituta praeponeret. *Mem.* III. 5. §. 14. at vel sic tamen Legum patriae vindex acerrimus (*Mem.* IV. 4. §. 1. IV. 6. §. 6. et alibi) ut his demum observandis statueret censi justitiam. *Mem.* IV. 4. §. 12. Ipse tamen « a negotiis animi quodam judicio abhorrebat. » Cic. *Orat.* 3. quare otium amplexus Cf. *Mem.* III. 11. §. 16. id potius egit, ut quam plurimos reip. negotiis redderet idoneos: ita enim potissimum se reip. profuturum sperabat. *Mem.* I. 6. §. 15.

His igitur virtutibus ornatus, omnia animi ingenique bona ad communem civium et patriae salutem restituendam et confirmandam contulit. Gloriam et potentiam populi Atheniensis pessumdederant corrupti mores, leges contemptae, disciplina militaris plane nulla: cf. omnino *Mem.* III. 5. Cives suos ad pristinam virtutem revocare, emendare mores, atque adeo Legibus vim et auctoritatem reddere, lapsamque restituere patriam, hoc sibi proposuerat Socrates, in hunc finem vitam impendit. Non ille tamen universos monendo, sed singulos aedundo, docendo, ad ea, quae optima et honestissima essent, perdu-

cere maluit. Hinc semper erat in publico: mane exhibat et loca urbis celebriora, forum imprimis et gymnasia, obibat, ubi inter amicos ipse plerumque disputabat: cuius audiendi data potestas *Mem. I. 1. §. 10.* Universis prodesse cupiens, disputare solebat: *τί εὐσεβές, τί ἀσεβές· τί καλόν, τί αἰσχρόν· τί δίκαιον, τί ἄδικον· τί σωφροσύνη, τί μανία· τί ἀνδρεία, τί δειλία· τί πόλις, τί πολιτικός.* verbo ea omnia, ἃ τοὺς μὲν εἰδότες ἠγεῖτο καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δὲ ἀγνοοῦντας ἀνδραποδάδεις ἀν δικαίως καλεῖσθαι. *Mem. I. 1. §. 16.* atque ea simpliciter verbis et exemplis e communi populi vita petitis illustrabat. *Mem. I. 2. §. 37.* ubi vide Ruhnkenii notam. Amabat aliorum sententiam minutis interrogatiunculis elicere: quam deinde ex iis, quae vera esse concessissent, explorabat, atque ita quid verum esset, quid falsum, apparebat. *Mem. IV. 6. §. 14 sq.* Multorum, quorum fuit opiniones et vanitatem ita confutaverat, odium sibi contraxit, *Mem. IV. 3. §. 40.* quos parum curans, ita maxime se profuturum patriae sentiebat, si adolescentum praestantissimos quosque, spem patriae, ad virtutis et laudis amorem incenderet et cives optimos et utilissimos efficeret. Acer ingeniorum spectator acutissime, quibus quisque animi ingeniique dotibus praeditus, cui quisque rei maxime esset idoneus, perspiciebat, *Mem. IV. 1. IV. 7. §. 1.* et ut minus sibi probatos ab interiore familiaritate removebat (cuius rei exempla vide in Platonis *Lachete* p. 200. C. *Euthydemo* p. 306. D.) ita animo et ingenio insignes summopere sibi conciliare studebat: eos assidue sequebatur: vel invitos ad se variis modis alliciebat. Cf. *Mem. IV. 2.* Atque hic est Socratis in egregios adolescentes amor: ita dictabat se Amoris esse *θιασώτην* et *ἐγὼ — οὐκ ἔχω χρέον εἰπεῖν, ἐν ᾧ οὐκ ἔρῶν τινος διατελώ.* *Symp. VIII. §. 2.* unde tot lividae in praestantissimum virum criminationes. Cf. *Athen. XIII. p. 566. E.* et alibi. *Diog. Laërt. II. 23.* quibus opponatur vel unum Xenophontis testimonium *Mem. IV. 1. §. 2. πολλάκις — ἔφη μὲν τινος ἔρῶν, Φανερός δ' ἦν οὐ τῶν τὰ σώματα πρὸς ἄραν, ἀλλὰ τῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν εὐ' κεφουκτόων ἐφιέμενος.* Horum animos sibi primum conciliabat non rerum, de quibus disputabat, gravitate magis, quam consuetudinis suavitate et sermonum incredibili lepore et gratia; quo pertinet eius *εἰρωνεία*, cuius rara sunt sed lepidissima in Xenophonte exempla. vid. *Mem. IV. 4. §. 6. Symp. IV. §. 5.* etc. Placidus semper et hilaris *«dulcis, facetus festiviŕque sermonis»* *καίρων οὐδὲν ἤττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιγίλει τοῖς συνδιατρίβουσιν,* ut Xenophon ait *Mem. IV. 1. §. 1.* quod per totum Symposium satis declaratur. Neque ullius rei se profitebatur magistrum: non *docebat καλοκἀγαθίαν:* ἀλλὰ τῷ Φανερός εἶναι τοιοῦτος ὡς ἐλπίζειν ἐπολεῖ τοὺς συνδιατρίβοντας ἑαυτῷ, μιμουμένους ἐκείνων τοιούδε γενήσεσθαι, ut est in *Mem. I. 2. §. 3.* Non mercedem igitur exigebat; quod qui facerent *ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν* dictabat. *Mem. I. 2. §. 6.* cf. *ibid. §. 60* et *I. 6. §. 11.* et *alibi;* sed ab iis, quos effecisset meliores, veram et constantem exspectabat amicitiam. *Mem. I. 2. §. 8. πάντων χρημάτων κρείστων ἰπσὶ erat φίλος σαφὴς καὶ ἀγαθός.* *Mem. II. 4. §. 1.* Amicis erat omnia: οὐδὲν ἀφελιμώτερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνί-

νεῖμα καὶ μετ' ἑκείνου διατρέβειν ἕπουσιν καὶ ἐν δοκοῦν πράγματι· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμῆσθαι μὴ παράνοτος οὐ μικρὰ ὄφελαι τοὺς εὐαθῶσας τε αὐτῷ συνεῖναι καὶ ἀποδεχομένους ἐκαί-
 νον. *Mem.* IV. 4. §. 1. Horum vitia corrigebat: si quid secus commisissent, libere reprehendebat (5), *Mem.* I. 2. §. 29. Si qui nimios gererent spiritus, reprimebat. *Mem.* I. 7. IV. 2. dissidentes reducebat in gratiam. *Mem.* II. 8. inopia pressis aut consiliis aut re subveniebat. *Mem.* II. 8. 9. 10. ante omnia id agens, ut quam optimi fierent ἀεὶ τῶν πρὸς ἀρετὴν χρησίμων αὐτός τε διετέλει μεμνημένος καὶ τοὺς συνόντας πάντας ὑπομιμνήσκων, *Mem.* IV. 8. §. 10. Formabat eos ad pietatem erga Deos. *Mem.* IV. 3. iustitiam, amorem patriae, temperantiam et continentiam, verbo, sibi beatos, patriae utilissimos efficiebat. Singulorum ingeniis perspectis ad ea perducere conabatur, ubi sibi et civibus suis maximo usui essent futuri. *Mem.* IV. 1. §. 8. Si quos reip. administrandae comperisset idoneos, iis nec monitis nec consiliis defrat. *Mem.* III. 7. atque ita maxime se reip. prodesse prae se ferebat. ποτέρως, inquit *Mem.* I. 6. §. 15. μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι ἢ εἰ ἐπιμελομένη τοῦ ὡς πλείστους ἰκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά; si quem contra reip. capessendae muneribus imparem, tamen eo studio duci videbat, blande et amice a proposito revocabat. *Mem.* III. 6. Iis, qui ad remp. accessissent, quid in bello, quid in pace factu esset optimum, exponebat: non ut doceri videretur, sed familiari sermone et minutis interrogatiunculis eo perducebat, ut quid in quaque re maxime esset probandum, ipsi viderentur invenisse. Nam ita solebat, ita ipsorum, quibuscum disputabat, callide et blande eliciebat sententiam, suam premebat. Hinc Hippias *Mem.* IV. 4. §. 9. ἀρκεῖ γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς, ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας· αὐτὸς δὲ οὐδενὶ θέλων ὑπέχειν λόγον οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ οὐδενός. Charicles I. 2. §. 36. ἀλλὰ τοὶ σύγε, ὦ Σώκρατες, εἴωθας, εἰδὼς πῶς ἔχει, τὰ πλείστα ἐρωτᾶν: ita et captiosas nonnullorum quaestiones facillime eludebat. Cf. *Mem.* I. 6. III. 8. ita multorum vanitatem et ineptas opiniones confutabat, de quibus quasi addubitans quum accuratius exploraret, facile quid esset in iis falsum aut stultum arguebat.

Sed falluntur, qui ita semper disputasse Socratem existiment; ita enim acutiores reddidisset homines et cautiores, sed parum ad virtutem ex istiusmodi disputationibus profecissent.

Quid de quaque re gravissima et ad vitam bene instituendam utilissimum sentiret, id non exemplo tantum et ἔργῳ cf. *Mem.* IV. 4. §. 10. declarabat, sed aperte et copiose ex-

(5) Comparari potest Plutarch. in libro *De Adulatore et Amico* Cap. XXXII: ἐπεὶ δ' ὁ Σωκράτης ἤψατό τινος τῶν συνόντων σφοδρότερον ἐπὶ ταῖς τραπέζαις διαλεγόμενος, οὐκ ἄμεινον ἔν, Πλάτων ἔφη, ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; cui tamen merito Socrates: σὺ δὲ, εἶπεν, οὐκ ἄμεινον ἂν ἐποίησας ἰδίᾳ πρὸς ἑμὲ τοῦτο εἰπᾶν.

exprobrare non refugiobas; non omnibus ille quidem et ubique, sed iis tantum, quibus philosophiæ et virtutis vere amantes compererat, sed ibi demum, ubi se ita potissimum his prodesse perspiciebat. Exempla passim in Xenophonte obvia: quid de Deo sentiat, non celat Euthydemum. *Mem.* IV. 3. suam de iustitia sententiam aperit Hippia. IV. 4. de fortitudine, de prudentia, de temperantia, de ceteris virtutibus et rebus ad vitam bene instituendam pertinentibus, quid statuatur, non obscure et per ambages significabat, sed quod discrete ait Xenophon *Mem.* IV. 7. §. 1. ἀπλῶς τὴν ἐαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνεται — πρὸς τοὺς ἠμιλοῦντας αὐτῷ. Cf. *Mem.* III. 9. IV. 6. et alibi passim.

Sed veritatem parere odium, Socrates percensit. Non impune multis libere vitia obicerat, vitæ turpitudinem exprobraverat, multorumque vanitatem confutaverat: quorum invidia et odio non solet esse gravior. Quanta esset Athenis calumniandi materia et impunitas, exemplo suo ostendit. Accusatio hæc erat: Ἄδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς, οὐ νομίζων. ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων (5). Atque illa obiiciebantur ei, quo nemo Deos patrios sanctius coluit, qui iuventutem non disputationibus magis et consiliis, quam vita et exemplo ad perfectam hominis et civis virtutem formavit. At facile fuisset Socrati, si in iudicio solitis artibus uti voluisset, iudicum sibi conciliare animos et homuncionum diluere calumnias: sed non erat hoc Socratis, (*Mem.* IV. 4. §. 4.) qui vitam sanctissimam et patriæ utilissimam sibi apologiam esse sentiebat: (*Mem.* IV. 8. §. 4.) quam si caeci ingratorum civium amici non probarent, facile vitæ, quæ supererat, partem sibi minus gratam, minus patriæ utilem (*Mem.* IV. 8. §. 1. et 8 sq.) ipsorum sævitiae proiciebat. Causam egit πάντων ἀνθρώπων ἀληθέστατα καὶ ἐλευθερώτατα καὶ δικαιοτάτα. *Mem.* I. I. §. 1.; mortis damnatus per triginta dies vixit: vixit, ut solebat, placidus sibi, amicis utilis. *Mem.* I. I. sui sibi conscius, vitæ bene actæ memoria se consolabatur et amicos: οἶδα δὲ ὅτι καὶ ἐγὼ ἐπιμελείας τεύξομαι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν νῦν ἀποθάνω, οὐχ ἁμῶς τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνουσιν· οἶδα γὰρ αἰεὶ μαρτυρησέσθαι μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδίκητα μὲν οὐδένα πρόποτε ἀνθρώπων οὐδέ χειρὸν ἐποίησα, βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην αἰεὶ τοὺς ἐμοὶ συνόντας. *Mem.* IV. 8. §. 10. Mortem igitur nemo umquam fortiore animo et æquiore tulit. *ibid.* §. 2.

Ita breviter, quæ Xenophon de Socratis vita et rebus commemorat, contraximus, Eius laudes celebrare, ut par est, nostrum non est, sed alterius Socratis. Sufficiat lu-
cu-

(5) Haud illepide Max. Tyr. *Diss.* IX. p. 101. hanc accusationem ita melius esse constituendam statuit: Ἄδικεῖ ὁ Ἀθηναίων δῆμος, οὓς μὲν Σωκράτης νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν. Σωκράτης μὲν γὰρ νομίζει Ὀλύμπιον τὴν Δία, Ἀθηναῖοι δὲ Περικλέα· καὶ Σωκράτης μὲν πιστεύει τῷ Ἀπόλλωνι, Ἀθηναῖοι δὲ αὐτῷ ἀντιψηφίζονται· ἀδικεῖ δὲ ὁ δῆμος καὶ τοὺς νέους διαφθείρων· αὐτὸς καὶ Ἀλκιβιάδην διέφθειρε καὶ Ἰππώνικον καὶ Κριτίαν καὶ ἄλλους μυρίους.

culentum apposuisse Xenophontis locum, quo *Memorabilia* absolvit: ἐμοὶ μὲν δὴ τοιοῦτος ὢν, οἷον ἐγὼ διήγημαι, εὐσεβῆς μὲν οὕτως, ὥστε μὴδὲν ἔνευ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ποιεῖν, δίκαιος δὲ, ὥστε βλάπτειν μὲν μὴδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν δὲ τὰ μέγιστα τοῦτε χρωμένους αὐτῷ, ἐγκρατής δὲ, ὥστε μηδέποτε προαιρεῖσθαι τὸ ἴδιον ἀντὶ τοῦ βελτίονος, Φρόνιμος δὲ, ὥστε μὴ διαμαρτάνειν κρίναν τὰ βελτίω καὶ τὰ χεῖρω, μὴδὲ ἄλλου προσδεῖσθαι, ἀλλ' αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὴν τούτων γνώσιν, ἱκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε καὶ ἀμφοτέρωντας ἐξελέγξει καὶ προτρέψασθαι ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκάγαθίαν, ἰδοὺ τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἀριστὸς τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος.

Cuius sententiae, nostra quoque aetate in tanta religionis et humanitatis luce, neminem esse existimo, qui subscribere recuset.

PLATONIS in Xenophontis scriptis nonnisi semel mentio est, *Mem.* III. 6. §. 1. Σωκράτης εὖνους ὢν αὐτῷ (*Glauconi, Platonis fratri*) διὰ τε Χαρμίδην τὸν Γλαύκωνος καὶ διὰ Πλάτωνα. Falsa est igitur eorum opinio, qui nec Xenophontis usquam Platonem (6), nec Xenophontem Platonis meminisse statuerint. Vid. A. Gell. N. A. XIV. 13. Olim eadem de causa simultatis inter utrumque philosophum orta est suspicio: cuius nulla tamen in Xenophonte reperiuntur indicia. Platonis memorandi neque in *Memorabilibus*, neque in aliis libris locus erat: opportunitate data et nomen memoravit, et Socratis erga eum amicitiam declaravit. Hoc quoque, si ipsi invidisset, potuisset omittere. Mutua, opinor, reverentia potius effecit, ut neuter alterum in Dialogorum veluti theatrum producere voluerit. Plura ex Symposio colliguntur indicia. Cf. Athen. V. p. 216. E. XI. p. 504. F. Sed de Pausaniae mentione, quid suspicemur, supra attulimus. Cetera sunt etiam leviora. Xenophon tibicinas admittit: Plato explosas expellit foras: hoc vero, si Diis placet, luculentum alieni animi indicium! hoc Platone et Xenophonte dignum! At (si istud refutare tanti est) Agathonis convivae, hesterno vino gravati, ista iam fastidiebant, Calliae integri iis, quae ad convivium exhilarandum pertinebant, delectabantur: et vel sic tamen mox tibicinam quiescere iubent, quo melius sermonibus indulgeant, *Symp.* III. §. 2.

Merito igitur istam simultatem ad Recentiorum, imprimis Athenaei argutias reiecerunt viri docti, ex quibus Boeckhius peculiari opera hanc quaestionem persecutus est. Cf.

(6) [Xenophontis nomen in Platone nusquam legitur: sed non dubito, quin ad eum pertineat locus in *Alcibiad.* I. pag. 123. B ubi Socrates: ἐγὼ ἤκουσα ἀνδρὸς ἀξιοκρίτου τῶν ἀναβεβηκίτων παρὰ βασιλέα, ὃς ἔφη παρελθεῖν χώραν πάνυ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, ἐγγυὲς ἡμερησίας ἴδδον, ἣν καλεῖν τοὺς ἐπιχωρίους ζώνην τῆς βασιλείας γυναικός. ad quem locum iam vetus *Scholiasista* annotavit p. 339. Ed. Bekker: περὶ Ξενοφῶντος Φασί λέγειν αὐτὸν οὕτως γὰρ ἐν τῇ Ἀναβάσει Ἰστόρησε τὰ Περσῶν, Κέρω συνανεθῶν ἐπὶ τὴν ἀδελφὸν Ἀρτοξέρξην. quod videtur verisimillimum collato loco ex *Anab.* I. 4. §. 9.]

Cf. etiam Schneid. ad *Symp. Xenoph.* p. 140 et 146. et quamvis æmulationem inter utrumque intercessisse haud veri sit dissimile, alieni tamen animi procul absit suspicio.

Ipsius ΧΕΝΟΦΩΝΤΙΣ etiam rara est mentio. Symposio a Callia celebrato se interfuisse ait *Symp.* I. §. 1. sed inter convivas non memoratur, unde Aristippus quidam apud Diog. Laërt. II. 49. eum sub Critobuli persona latere existimavit. Ad ipsum enim ea refert, quae Critobulus *Symp.* IV. §. 12. de amore suo erga Cliniam iactat. Sed qui fieri possit, ut Xenophon adolescentuli neque ingenii acumine nec modestia nec temperantia conspicui, ut infra videbimus, personam sustinere voluerit. Ceterum, quae in Symposio in Critobulo notantur, eadem in ipso, praesente Xenophonte, arguit Socrates *Mem.* I. 3. §. 8. unde apparet totum hocce maledicentiae istius Aristippi, quisquis tandem fuerit (7), qui praestantissimis viris libidinis et intemperantiae notam inurere voluerit, esse relinquendum. Aliquanto gravior est criminatio Athenaei V. p. 216. ubi ait: ὁ καλῶς Ξενοφῶν ἐν τῷ Συμπόσιῳ ὑποτίθεται Καλλίαν τὸν Ἰπποκίτου Αὐτολύκου τοῦ Λύκωνος ἐρωτῶντα καὶ νενικηκότος αὐτοῦ παγκράτιον ἐστίασιν ποιούμενον καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις δαιτυμόσι παρόντα αὐτὸν, τὸν ἴσως μὴδὲ γεννηθέντα ἢ περὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὑπάρχοντα: quae chronologicis rationibus evincere conatur. Nam de natalibus Xenophontis omnia obscura. Casaubonus ad h. Athenaei l. pag. 381, eum, quo tempore convivium habitum est, decem maxime annos natum censet. Schneiderus contra ad *Xen. Symp.* pag. 138 sq. viginti tres: cuius longe potior videtur sententia. Nam cui bono se convivio, ubi suae nullae fuerint partes, interfuisse fuisset ementitus? Atqui eum confudisse tempora, admodum videtur veri dissimile. Est etiam in *Mem.* locus I. 3. §. 8. sqq. ubi Socratis cum Xenophonte et Critobulo legitur colloquium, quod convivium Calliae antecessisse apparet, si eum locum conferas cum *Symp.* IV. §. 24. Ibi autem inducitur Xenophon Critobulo aetate suppar, fervidus iuventa et ἐρωτικός. vid. §. 9 sq. un-

(7) Satis mirari non possum, existimasse viros doctos Vossium *de Hist. Graec.* IV. 8. Menag. ad Diog. Laërt. II. 23. alios, libellum istum Περὶ παλαιᾶς τρυφῆς fuisse ab ipso Aristippo Cyrenaeo profectum. Nam ne dicam Diogenem Laërtium in indice librorum Aristippi, huncce librum non memorare, vel ipse titulus recentioris aetatis arguit auctorem. Qui enim fieri potuit, ut Aristippus exempla *antiquorum* qui amoribus et genio indulgissent colligens (nam hoc fuit operis argumentum) turpes amores et libidinem obiecerit Socrati Diog. Laërt. II. 23. Xenophonti *ibid.* l. I. Platoni. III. 29. Aristoteli V. 3. Theophrasto V. 39. Polemoni IV. 19. qui aut aequales ipsi fuerunt, aut quorum nonnullos aetate etiam antecessit. Certum igitur est istum Aristippum, quisquis fuerit, hisce omnibus, quos ad Antiquos refert longe esse recentiore. Quantum ipsi tribuendum sit, ex calumnia, in summos viros iactatis satis apparet: unde haec ipsa in Xenophontem criminatio non stupori magis quam invidiae et odio tribuenda videtur.

unde ad ipsum Socrates: §. 13. ἀλλὰ συμβουλεύω σοι, ὃ Ξενοφῶν, ὁπόταν τις τινὰ καλὸν φεύγων προσηπάδῃ. Quibus si adicias rationes a Schaevidero l. l. allatas ex Diog. Laërt. II. 55. et Strabone Lib. IX. p. 403, veri est simillimum Xenophontem Olympiadis LXXXIX. anno 4. Archonte Aristione. Cf. Casaub. ad Athen. p. 379. excessisse ex Ephelis et fere vigesimum tertium egisse annum.

Ceterum Xenophontis nulla fit mentio: quali autem erga alios fuerit animo, melius in singulis declarabitur.

Et in ARISTIPPUM quidem Cyrenaeum alieno animo fuit, ut Diog. Laërt. II. 65. annotavit et melius etiam ex ipsius scriptis passim intelligitur. Nec finxisse tamen quidquam credendus est, sed multa in eius dedecus cupidius conquisivisse. Indicitur Mem. III. 8. captiosis quaestionibus Socratem irretire studens, ut, a quo toties esset confutatus, vicissim argueret. Primus Socraticorum mercedem a discipulis exegit. Cf. Diog. Laërt. II. 74. unde acerbe, quamvis omisso nomine, carpitur Mem. I. 2. §. 60. (Socrates.) οὐδένα πρόποτε μισθὸν τῆς συνουσίας ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως ἐπῆρκει τῶν ἑαυτοῦ, ὧν τινες μικρὰ μέρη παρ' ἐκείνου πρότερον λαβόντες πολλοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν καὶ οὐκ ἦσαν ὡσπερ ἐκεῖνος δημοτικοί. Nam ibi prae ceteris Aristippum respici extra controversiam est. Vid. Ruhnken. ad h. l. Finis bonorum ipsi erat ἡ λεία κίνησις εἰς ἀσθησιν ἀναδιδομένη. Diog. Laërt. II. 58. Hinc Mem. II. 1. §. 9. ἑμαυτὸν, inquit, τάττω εἰς τοὺς βουλομένους ἢ βῆστα τε καὶ ἤδιστα βιοτεύειν: a rebus civilibus alienus §. 13. οὐδὲ εἰς πολιτείαν ἑμαυτὸν κατακλείω, ἀλλὰ ξένος πανταχοῦ εἰμι: nec praeesse aliis nec parere volebat ἀλλ' εἶναι τίς μοι δοκεῖ, ait §. 11, μέση τούτων ὄδός, ἣν πειρώμαι βαδίζειν οὔτε δι' ἀρχῆς, οὔτε διὰ δουλείας, ἀλλὰ δι' ἐλευθερίας, ἥπερ μάλιστα πρὸς εὐδαιμονίαν ἄγει. Quae tamen Socrati ad inertiam potius et luxuriam ducere videbatur: quae per totum colloquium aperte ipsi obiiciuntur. Praefatus enim Xenophon Socratem formare amicos πρὸς ἐγκράτειαν πρὸς ἐπιθυμίαν βρωτοῦ καὶ ποτοῦ καὶ λαγνείας καὶ ὕπνου καὶ βίλους καὶ θέλπους καὶ πόνου ita pergit: γνοὺς δὲ τίνα τῶν συνόντων ἀκολαττοτέρως ἔχοντα πρὸς τὰ τοιαῦτα· εἰπέ μοι, ἔφη, ὃ Ἀριστίππε κ. τ. λ. Num apertius ipsi intemperantiam, incontinentiam et mollitiem potuit exprobrare (8)? Non defuerunt igitur, qui Xenophontem odio ductum huncce Socratis et Aristippi sermonem finxisse statuerent v. c. Diog. Laërt. II. 65. διὸ καὶ τὸν κατὰ τῆς ἡδονῆς λόγον Σωκράτει κατ' Ἀριστίππου περιτίθεικεν (ὃ Ξενοφῶν) et Athenaeus XII. p. 544. E. Quod ut a Xenophontis ingenio prorsus videtur alienum, sic tamen invidiosus et cupidius eum perstrinxisse debet videri,

(8) Incogitanter igitur Sophista vel Rhetor, quisquis fuit, qui Socratis et Socraticorum Epistolae finxit, narrat Epist. XVIII. Aristippum, a Xenophonte Scillunte hospitio exceptum, eius Memorabilia vehementer probasse: ut monuit Ruhnken. ad h. l.

qui quamvis laute et delicate vivens, Socratis tamen sibi exoptabat mortem; auctore Diog. Laërt. II. 76. (9)

Huic vita et victu plane fuit contrarius ΑΝΤΙΣΤΗΝΗΣ, Antisthenis F., Atheniensis (10), quo nemo Socratem maiore admiratione et caritate est prosecutus. Huic Socrates unus erat instar omnium: ab eius latere vix discedebat. *Mem.* III. 6. §. 17. ei omnia referebat accepta. *Symp.* IV. §. 34 sq. Eius amicitiae nihil non postponerebat. *Symp.* VIII. §. 4 sqq. quem quanti faceret *Mem.* II. 5. §. 3. de pretiis amicorum cum eo ita disserens: "Εγώ" οὖν βουλομένη ἂν τὸν μὲν τινα φίλον μοι εἶναι μᾶλλον ἢ δύο μῶς, τὸν δ' οὐδ' ἂν ἡμιμναίου προτιμησαμένη, τὸν δὲ καὶ πρὸ δέκα μῶν ἐλομένη ἂν, τὸν δὲ πάντων χρημάτων καὶ πόρων πριαμένη ἂν φίλον μοι εἶναι, haud obscure significat. « *Acutus erat magis quam eruditus* " ut Cicero ait ad *Atticum* Lib. XII. *Epist.* 38. acer et severus, ut improbaret citius quam laudaret. Cf. *Symp.* IV. §. 2. et 6. facetus quidem interdum et iocosus, sed fere ita ut semper morositas quaedam salibus esset admixta. Vid. *Symp.* II. §. 18. IV. §. 6. *alibi*; idem tamen suavis adeo et iucundus, ut consuetudinis gratia facile quemvis et sibi et aliis conciliaret. Vid. omnino *Symp.* IV. §. 62 sqq. unde sua hausit Theopompus apud Diog. Laërt. VI. 14. τοῦτον μόνον ἐκ πάντων Σωκρατικῶν Θεόπομπος ἐκταίνει καὶ Φησὶ δεινὸν τε εἶναι καὶ δι' ἑμιλίας ἐμμελοῦς ὑπαγαγέσθαι πάνθ' ὄντινῶν (11).

Ingenii austeritas effecit, ut in Socraticis sermonibus patientiam et duritiem maxime adamaret. Cic. *de Orat.* III. 17. unde et Cynicorum et Stoicorum parens exstitit. Diog. Laërt. VI. 2. παρ' οὗ (Σωκράτους) καὶ τὸ καρτερικὸν λαβὼν καὶ τὸ ἀπαθὲς ζηλώσας κατήρξε πρῶτος τοῦ Κυνισμοῦ et Sect. 15. οὗτος ἠγάσαστο καὶ τῆς Διογένους ἀπαθείας καὶ τῆς Κράττους ἐγκρατείας καὶ τῆς Ζήνωνος καρτερίας: et quamvis vitae rigiditas primum superbiae et ostentationis suspicione non caruit cff. Diog. Laërt. VI. 8, Aelian. V. H.

IX.

(9) Vere Max. Tyr. *Dissert.* XXXVII. p. 390. ὁ Ἀριστιππος ἐκεῖνος πορφυρῶδι ἀμπισχόμενος καὶ μύροις χρίμενος οὐχ ἤττον τοῦ Διογένους ἐτωφρόνει. quae deinde pluribus illustrat.

(10) Ambigebatur tamen, an vere esset civis Atticus: et saepius multis sibi peregrinitatis notam obiiicientibus, acute et facete respondit. Diog. Laërt. VI. 1. Festive apud eundem Socrates II. 31. ad eum, qui Antisthenem Thressa matre natum argueret: σὺ δ' ὦρον οὕτως ἂν γενναῖον ἐκ δυῶν Ἀθηναίων γενέσθαι.

(11) [Videtur locus iste vitium contraxisse. Nam δεινός non significat *acutissimum*, quod habent Interpretes, et illud εἶναι ferri non potest, quia Antisthenes, quum Theopompus haec scriberet, non amplius erat in vivis, nec respondet sequenti ὑπαγαγέσθαι. Legendum videtur Φησὶ δεινὸν γενέσθαι δι' ἑμιλίας ἐμμελοῦς ὑπαγαγέσθαι πάνθ' ὄντινῶν. Nam δεινός exquisitè significat eum, qui in quovis genere excellit in utramque partem. vid. omnino Perizon. ad Aelian. V. H. l. 1. et exempla passim in Theophrasti *Characteribus*: voculam καὶ repetit praecedens syllaba. Atque sic habemus optimam sententiam, planissime expressam ex Xenoph. *Symp.* I. l.]

IX. 35. mor tamen plane in naturam vertit, ut luculenter constat ex iis sermonibus, quos habet *Symp.* IV. §. 34 *sqq.* ubi liberrimam suam celebrat et otiosam vitam §. 44. magnas in summa omnium rerum inopia (Cf. *Symp.* III. §. 3.) divitias §. 38. voluptates ex vita durissima et severissima iucundissimas, unde saepius, ne eae quoque essent nimiae, metuebat §. 39.

Inter veros Socratis amicos memoratur, *Mem.* I. 2. §. 48. ΦΑΕΔΟ, de quo classicus locus est A. Gellii N. A. II. 18. « *Phaedo Elidensis ex cohorte illa Socratica fuit et Socraticae et Platoni per fuit familiaris. Eius nomini Plato illum librum divinum de immortalitate animae dedit. Is Phaedon servus fuit forma atque ingenio liberali, et ut quidam scripserunt, a lenone domino puer ad merendum coactus* » (cf. *Diog. Laërt.* II. 31 et 105. ubi vid. quos laudat *Menagius*) « *Eum Cebes Socraticus, hortante Socrate, emisse dicitur habuisseque in philosophiae discipulis* (*Diog. Laërt.* II. 31. eum ait a Critone redemptum: deinde *Sect.* 105. Ἀλκιβιάδην ἢ Κρίτωναν nominat, ubi tamen illa ἢ Κρίτωναν sciolo deberi videntur, qui superioris loci memor ad marginem adleverat) « *atque is postea philosophus illustris fuit, sermonesque eius de Socrate admodum elegantes leguntur.* » (Quos enumerat *Diog. Laërt.* I. I. *Sect.* 105.) Quanta fuerit ipsius in Socratem caritas Plato in cognomine Dialogo ostendit. Cf. *Groen.* pag. 53 *sq.* *Ruhnkenius* tamen ex optimis *Codd.* in *Xenophontis* I. I. pro *Phaedone* Φαιδώνδης esse restituendum monuit, quem tamen minus recte *Vir Cl.* ex corrupto, opinor, *Suidae* loco *Cyrenaeum* fuisse statuit. Nam satis apparet eum esse intelligendum, qui in *Phaed.* pag. 59. C. Socrati morienti adfuisse dicitur Σιμμίας τε γὰρ ὁ Θηβαῖος καὶ Κρίβης καὶ Φαιδώνδης καὶ Μεγαρόθεν Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων. ex quo loco *Thebanum* eum fuisse satis probabiliter colligitur. Cf. *Heindorf.* ad h. l. quod terminatione nominis confirmatur, observante *Wyttenbachio* ad *Phaed.* p. 118. Ceterum de eo nihil constat, nam quae a *Ruhnkenio* I. I. indicantur loca, ad *Phaedonem Eleum* pertinere vidit *Wyttenbach.* I. I.

Huius duo cives et amici memorantur ΣΙΜΜΙΑΣ et CEBES, Socratis uterque amantissimus *Mem.* I. 2. §. 48. quem ut audirent, relicta patria, Athenas se contulerunt. *Mem.* III. 11. §. 17. quem ut ex carcere liberarent omnia fecerunt, nec sibi nec bonis suis parentes Plato in *Criton.* p. 45 B. Utrumque nobilitavit *Platonis Phaedo* et sermones cum Socrate morituro habiti: atque adeo de iis egregie omnia exposuit *Groen.* pag. 66 *sqq.*

Utriusque scripta memorat *Diog. Laërtius*; *Simmiae* Dialogos XXXIII. Lib. II. 124. *Cebetis* III. ibid *Sect.* 125. Quae tamen hodie fertur eius *Tabula* manifesta habet recentioris originis indicia. Cf. *Menag.* ad *Diog. Laërt.* I. I.

Tandem mentio est *Mem.* IV. 2. §. 10. ΤΗΡΟΔΟΡΙ, ubi dicitur γεωμέτρης ἀγαθός.

Fuit

Fuit Cyrenaëus Diog. Laërt. II. 103, magister, uti ferunt, Platonis: Id. III. 6: qui eius laudis plenam mentionem et alibi et præsertim in *Theæteto* fecit; unde omnia hausit et exposuit Groen. pag. 190. sq.

SECTIO SECUNDA.

DE SOPHISTIS.

Qui erat Platoni in Sophistas animas, idem erat Xenophonti. Socratis uterque exemplo et contemnebat et arguebat; sed diversa indoles effecit, ut alia uterque ratione eos perstrinxerit.

Plato, quem, iudice Gorgia, alterum Archilochum tulerunt Athenæ (12), in Sophistis ridendis magis quam confutandis ingenio indulgit. De industria singulos in Dialogorum theatro *κωμωδεῖ*. Sed quum passim eos ineptos et futes arguit, qui quovis dicendi disputandique artificio irretiti, atque adeo suismet ipsorum artibus capti, turpiter se darent, et cuius, nedum emunctæ naris homini, risum deberent, vereor, ne ludendi iocandique studio non sine cupiditate et odio fuerit abreptus (13). Istiusmodi homines contemnendi magis, quam metuendi nec Socrate adversario fuissent digni.

Lenior Xenophon stuporem et ridiculam *εὐψείαν* nusquam iis obiecit (14). Fastum ob-

(12) Lecto cognomine sibi Dialogo, Gorgias exclamavit: ἡ καλὸν γε καὶ νέον αἱ Ἀθῆναι τοῦτον Ἀρχιλοχὸν ἐννέχασιν, ut auctor est Athen. XI. p. 505, E.

(13) Non defuerunt igitur, qui Platonem in iis perstringendis æmulatione et invidia ductum, censerent. Dion. Halic. in *Epist. ad Romp.* Tom. II. p. 126. Sylb. *κωμωδεῖ* (ὁ Πλάτων) τοὺς πρὸ ἐαυτοῦ σοφιστὰς Παρμενίδην τε καὶ Ἰππίαν καὶ Πρῶδικον καὶ Πῶλον καὶ Θεόδωρον καὶ Θρασύμαχον καὶ ἄλλους συχνοὺς, οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πάντα περὶ αὐτῶν γράφων, ἀλλ' εἰ βούλει, καὶ ἀπὸ φιλοτιμίας, quem tamen satis constat, quod Platoni vitio vertit, ipsum in aliis multis, præsertim in Platone carpendo passim commisisse. Philostr. in *Epist. ad Iul. Augustam* p. 919. Olear. οὐδὲ ὁ θεσπέσιος Πλάτων τοῖς σοφισταῖς ἐβάσκησε, κἂν σφόδρα ἐνδοξὴ δοκῆ τοῦτο, ἀλλὰ φιλοτιμῶς πρὸς αὐτοὺς εἶχεν.

(14) Insignis tamen locus est de Sophistis in Xenophontis libro de *Venatione* Cap. XIII. ubi acerbe in istos Xenophon invehitur. Sed non dubito, quin iste locus sit interpolatus et spurius. Veluti de coelo delapsus ad finem libri de Venatione assutus est: a cuius argumento plane est alienus. Quod suspicatur Schneiderus Xenophontem Sophistis suæ ætatis infestissimum, ut qui maxime disciplinæ Socraticæ obstarent, *quævis alieno loco* odium et iram animi omnem

obiecit et factantiam: inanis gloriolae, impertitis divitiarum arguit avidissimos: iuventum venatores, sapientiae mercatores. Concedit ipsis variam et diffusam eruditionem, admirabilem facundiam, ut quidquid esset speciosum et elegans, quidquid lepidum et urbanum ita excogitarent, ita eloquerentur, ut nil addi posse videretur. Qua ornate et suaviter dicendi facultate abusi, de argumentis cuiusvis generis copiose disputabant; et, quum de coelo et rebus coelestibus, deque universa rerum natura

Callidè de signis et de sanctislibus hata

disputarent, in sonoram et inanem abierunt loquacitatem; quum de rebus bonis et malis, de vita bene constituenda, de iustitia aut aliis virtutibus discerent, ea potius, quae speciosa et grata auditoribus, quam quae vera et utilia essent, splendidis orationibus celebrabant; sed quum in argumentum se dignam incidissent, egregia facultate specimina ediderunt, quae cum verborum exquisito delectu et artificiosissima dispositione, tum sententiarum suavitate et pondere essent conspicua. Atque ita describit Sophistas Xenophon, ut ex paucis illis, quae de eorum rebus et ingenio, opportunitate data, memoravit, colligere liceat. Raro enim in eius scriptis occurrunt, quae de singulis referat, paucis exponere conabimur.

Omnium primus fuit Leontius GORGIAS (15), qui in Sicilia eloquentiam et variis dicendi artificia edoctus, legatus a Leontinis venit Athenas: ubi omnes eruditione et dicendi genere in admirationem rapuit, in his, Periclem, Thucydidem, Alcibiadem, Critiam. Grandi mercede proposita, sapientiam sed praesertim eloquentiam docebat. Hinc Socrates ad Calliam *Symp. I. §. 5. δι' οὐ ἐπισκήπτεις ἡμᾶς καταφρονῶν* (16), *ὅτι οὐ μὲν Πρωταγόρα τε πολλὸν ἀργύριον δίδωκας ἐπὶ σοφίᾳ καὶ Γοργίᾳ καὶ Προδίκῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἡμᾶς δὲ ὄρεαι αὐτουργούς τινας τῆς φιλοσοφίας ὄντας*, ubi oppositio σοφίας et φιλοσοφίας arrogantiam istorum sapientiae doctorum haud obscure tangit.

Gorgias autem ante omnia ornatae et magnificae orationis affectabat laudem. Cf.

om-

in eo loco effudisse: credo, ne in mediocri quidem Graeculo usu venire potuisse. Neque vero etiam color in hisce inest Xenophonteus. Oratio scabrosa est, et quamvis §. 1. dicat *ὅπως οὐ τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὐ σοφιστικῶς λέγω*, passim calamistris inusta. Pro simplicitate Xenophontea hic multa habemus obscura et contorta. Cf. §. 6. Argumentum quoque ipsum Xenophontis ingenio indignum: nam eius non est, convicia temere multa congerere, eademque putide repetere, quod in hoc loco passim videas.

(15) Initio Olympiadis LXX Gorgiam natum esse idoneis argumentis ostendit doctiss. Geel in H. G. S. p. 17 sqq. et post eum H. E. Fossius in Commentatione *de Gorgia Leontino*. [Cf. *Bibl. Crit. Nova* Vol. V. Part. I. p. 142.]

(16) Sunt, quae illud *καταφρονῶν* offenderit: facili manu restitui possit *μὲν φρονῶν*: sed opus non est: simpliciter enim est *prae contemptis*.

omnino Plato in *Gorg.* pag. 449. A. Dicendi generis usus est plane novo, omnibus orationis figuris et artificiis operato magis quam orato. Antè omnia *ἀρχαῖα, ἰσχυρά, κάρηνα, ἱμοιτέλυντα* et istiusmodi omnia ita amabat, ut his demum censeretur τὸ Γοργιαζειν (17). Optime in huius calamistros conveniunt notissimi famâ Aristophanis versiculi in *Theophrast.* vs. 59 sqq.

Τάδε τρυφεῖ, τάδε κολομελεῖ,

Καὶ γνομοτοπεῖ πέντεναμάζα

Καὶ κηροχυεῖ καὶ γογγυλλεῖ (18)

Καὶ χροανεύει.

quos in ipsius discipulum Agathonem, qui in his potissimum magistrum aemulatus est, (vid. Philostr. *de vitis Soph.* pag. 493. Olear. Groen. pag. 167.) cavillatur. In primis verborum Poeticorum prouidebat aspullas (19), cuius studii fuit auctor, eoque progressus est, ut καὶ πρὸς διδυράμβων ἑνια φεγγόμενος (Dionys. Halic. in *Lysia.* T. II. p. 82. Sylb.) ineptiret; unde ῥήματα Γοργια: quas facete imitando ridens Socrates, *Symp.* II. §. 26. ἦν δὲ ἡμῖν, inquit, οἱ παῖδες μικραῖς κλίξαι πυκνὰ ἐπιψεκάζουσι (ὡς καὶ ἐν τῷ ἐν Γοργιαίοις ῥήματι εἶπεν) — πρὸς τὸ παιγνιωδέστατον ἀφιξόμεθα.

ΠΡΟΤΑΓΩΓΑΝ nomen tantum in Xenophonte legitur loco supra l. ubi cum ceteris sine auaritia et arrogantia capitur; quas quidem quaestus faciendi auaritas apertius etiam exprimitur ΠΡΟΤΑΓΩΓΑ *Symp.* IV. §. 62, ubi Socrates iocabundus, Antisthenis προαγωγείαν laudans: οἶδα μὲν, inquit, σὲ Καλλίαν τούτου προαγωγεύσαντα τῷ σοφῷ Προδικῷ, ὅτι ἔωρας τούτου μὲν φιλοσοφίας ἐρῶντα, ἐκεῖνον δὲ χρημάτων δεόμενον: in quibus τελευταία mentio praeter iocum non vacat opprobrio in Sophistam. cf. omnino *Mem.* I. 6. §. 13.

In Prodicō praeceteris elucet facundia illa; quam Sophistarum propriam fuisse diximus. Huius in Xenophonte luculentum superest exemplum in lepidissima Herculis Prodicū fabula, quam praeter argumenti praestantiam commendant verborum lumina, orationis numeri et dulcedo fere incomparabilis (20). Hanc Aristippo memoriter recitat Socrates, *Mem.*

(17) *Diod. Sicul.* XII. Cap. 53.

(18) Γογγυλλεῖ metrum imulat, γογγυλλεῖ quod Brunckius volebat, Atticis auribus inauditum est, sicuti γογγυλλεῖ, quod in metrum venerat Bentlejo. Unice vera videtur Porroeni ratio γογγυλλεῖ ἑρπονέστις:]

(19) Quod testatur Dionys. Halic. in *Lysia* Tom. II. p. 82. Sylb. ἔφατο δὲ καὶ τῶν Ἀσφύγξαι ῥητόρων ἢ ποιητικῆ ἢ καὶ τραγικῆ φράσει, ὅς μὲν Τηραῖος φησι, Γοργίου ἔρξαντος, ἦν καὶ Ἀθήναζε πρεσβεύων, κατεπλήξατο τοὺς ἀκούοντας ἐν τῇ δημηγορίᾳ. Ridicula in hoc genere exempla ex Gorgia habet Aristot. *Rhetor.* III. 3.

(20) Quo magis dolendum est, ut quid in ea fuerit obscurum aut corruptum, quo pertinet locus §. 26. ubi Voluptas ait: οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι καλοῦσι με εὐδαιμόνιον, εἰ δὲ μισοῦντες ὑπο-

Mem. II. 1. §. 21 sqq.; quod autem addit §. 34. οὕτω πως δῶκαι (21) Πρόδικος τὴν ἐπ' Ἀρετῆς Ἡρακλέους παιδευσιν ἐδόμησά μέντοι τὰς γνώμας ἐτι μεγαλειοτέροις ῥήμασιν ἢ ἐγὼ γυν. haud obscure indicat Prodicum in dicendo fuisse passim tumidiorem. Cf. omnino doctiss. I. Geel in *Hist. Crit. Sophist.* pag. 106.

Erat ea Prodicti declamatio celeberrima. ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπεδείκνυτο *Mem. I. 1. §. 21.* cf. Geel. pag. 132 *sqq.* et dici vix potest, quanto studio eam Recentiores omnis generis scriptores expresserint aut imitati fuerint; de quo argumento omnia collegit Cl. Hemsterhusii diligentia in *Anecdosis*, quae Doct. Geel anecdota esse noluit, pag. 5 *sqq.* Laudat hanc Xenophon ex opere Prodicti, quod vocat Σύγγραμμα τὸ περὶ τοῦ Ἡρακλέους, cuius Titulus fuit Ὀραιο, si Suidae v. Πρόδικος et Ὀραιο et ex eo Eudociae pag. 365. fides constat.

Quod autem bis cognomine τοῦ σοφοῦ decoratur. *Mem. I. 1. §. 21. Symp. IV. §. 62,* videtur potius ad exagitantam Sophistae arrogantiam, quam ad doctrinae et sapientiae laudem referri; quod imprimis Platoni solemne est. cf. Groen. pag. 88.

Hunc excipiat ΠΙΡΡΙΑΣ ΕΞΕΥΣ, eruditione et variarum rerum peritia insignis; fasta tamen et arrogantia insignior. Cum eo Socrates *Mem. IV. 4.* disputans inducitur, sed longe diversa ratione, quam apud Platonem ipsius iactantiam et futiles opiniones arguere solet. Hinc viris doctis oborta est suspicio, Xenophontem in eo colloquio magis quid Socratem deceret, quam quid in Hippiae ingenium et mores conveniret, spectasse.

ῥιζόμενοι ὀνομάζονται με Κανίαν. Quantopere illud ὑποκομίζεσθαι torserit Interpretes, interpretationes et emendationes huius loci satis declarant. Locus sine dubio mendosus est, neque heri aut nudius tertius est corruptus, nam Suidas, aliique Grammatici ita legerunt et ὑποκομίζεσθαι pro imperio interpretantur διασύρειν, quod a notione huius verbi plane alienum est. Coniecimus legendum esse ὑποκνιζόμενοι, ut significet Prodicus, eos, qui voluptatis, quam se consequi posse desperant, desiderio punguntur, atque adeo oderint. Nam ὑποκνίζειν nihil aliud est, quam desiderio pungerē, Aristaeon. *Επιστ. II. 4.* χρησιμώτατον εἶδεν τὸ σμικρὸν ὑποκνίζειν τοῦδε νέου· τοῦτο γὰρ τῶν ἀφροδισίων προαναπέλλει τὸν κέρον. hinc ὑποκνιζεσθαι est desiderio punge. Plutarchi in *Syll. Cap. XXXV.* δῆλος εὐθὺς ἦν ὑποκνιζόμενος. Ipe Xenophon *Mem. III. 11. §. 3.* ἀπιμὲν ὑποκνιζόμενοι καὶ ἀπελλόμενοι ποθήσομεν qui locus, imprimis cum nostro comparandus est, et vocis vim luculenter declarat.

His demum perscriptis incidi in exquisitam Wyttenbachii annotationem de verbo ὑποκομίζεσθαι ad Plutarchum librum *de Adulatoribus et Amicis*, ubi haud sine voluptate vidi eam emendationem a summo viro fuisse occupatam: quia tamen eam non nisi indicavit, neque argumentis confirmavit, scripta abolere non opus esse visum est.

(21) [Merito δῶκαι Ruhnkenio et Valckenario fuit de mendo suspectum, qui διώκει restituerē voluerunt. Sed omnino recipienda est lectio δῶκαι, quam servavit Stobaeus Tit. I. 101. pag. 72. Ed. Gaisf.]

Gl. Groen. pag. 93: quemque ibi laudat Heindorf ad *Protag.* p. 560. Agitur hic fides Xenophontis, quam pauca tueri conabimur. Non fingit ille Hippiae et Socratis colloquium, sed revera habitum et ipsum se adfuisse affirmat, quum iterum Athenas advenisset Hippias §. 5. quod cui bono in re minime necessaria de suo finissime existimetur? Per totum colloquium Socratis *ειρωνεία* et ioci Hippiae vanitati et arrogantiae facetissime opponuntur. Audiens Socratem disputantem: ceterarum artium esse magistros, iustitiae non item: *ἔτι γὰρ σὺ, ἔφη, ὦ Σόκρηντες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις, ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ σου ἤκουσα;* cui Socrates: *ὁ δὲ γε τοῦτου δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν σὺ δ' ἴσως διὰ τὸ πολυμαθὲς εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις.* Cuius dicti aculeum non sentiens et sibi placens: *ἀμίλει*, inquit, *πειρῶμαι καινόν τι λέγω. τί;* quo quid Socrate et Hippia dignius? Mox more suo ita iactat: *περὶ μέντοι τοῦ δικαίου πάνυ εἶμαι νῦν ἔχων εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ, οὔτ' ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναται ἀνταπεῖν.* In eo tamen cautus et Socraticarum artium bene sciens, ut primum ipsius exquirat sententiam §. 9. quam cum callide premere frustra tentasset §. 11, mox luculenter ita exponit, ut iustitiam statuat esse obedientiam Legibus, et patriae §. 13 *εἰς* et *ἀγράφοις*, quas ipse Deus nostris omnium insculpserit animis §. 19 *εἰς*. Atque his Hippiae ita movetur animus, ut egregia sua plane taceat et ad Socratis accedat sententiam. In quo Hippiae docilitatem mirati viri docti, Xenophontis fidem in dubium vocarunt. Verum quid mirum Socratem Sophistas non semper iocando et cavillando illuisse, sed etiam serio disputando ipsorum opiniones refutasse? Quid mirum Sophistas, ipsius calliditatem toties malo suo expertos, ab ea summopere sibi cavisse? Sensit homo nil se habere, quod illius argumentis opponeret et makuit ad ipsius accedere sententiam, quam argutando ineptus et ridiculus videri.

Vanum igitur videmus Hippiam, ut erat, et sibi placentem, neque tamen adeo stupidum, ut quibus saepe captus esset artibus, eas nec sentire nec effugere possit. Atque ita longe melius Sophistarum ingenia expressisse Xenophontem, nemo dubitabit, nisi qui in omnibus unius Platonis auctoritatem sequi decreverit.

Hippias memoria valebat felicissima: *ἄπαξ ἀκούσας*, ut ait in Platon. *Hipp. Mai.* p. 285. *Ε. πενήκοντα ὄνόματα ἀπομνημονεύτω.* quae descripsit Philostr. in *V. S.* pag. 495; hinc *artem memoriae*, quam a Simonide inventam, (cf. Plin. *H. N.* VI. Cap. 24. Cic. *de Orat.* II. 86. *de Finibus* II. 32, alibi;) deinde Graeci magis magisque excoluerunt, (cf. auctores a Schneidero II. ad *Symp.* IV. 62.) profitebatur. Platon I. I. *ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐνόησα, ὅτι τὸ μνημονικὸν ἔχεις.* et in *Hipp. Men.* p. 368. *καίτοι τὸ γε μνημονικὸν ἐπελαθόμεν σου, ὡς ἔειπε, τέχνημα, ἐν ᾧ σὺ οἶε λαμπρότατος εἶναι.* Eam lepide laudat in Callia Socrates *Symp.* IV. §. 62. *παρ' οὗ (Hippiae) εὔτος ἐὸ μνημονικὸν ἔμαθεν, ἀφ' οὗ δὲ καὶ ἐρωτικώτατος γενέσθαι, διὰ τὸ, ὅτι ἂν καλὸν ἴδῃ, μηδέποτε ἐπιλανθάνεται.*

Memoratur porro *Mem. I. 6.* Ἀντιφῶν Sophista, de quo omnia, quae ex Veteribus constant, diligentissime collegit et exposuit Ruhmkensius in *Bim. de Antiphonae Rhamnusio in Opusc. p. 249 sqq.* Hunc iam olim cum oratore confuderunt, quare Adrantus quidam peculiarem librum scripsit περὶ τοῦ παρὰ Ἐπιφάντι ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι Ἀντιφῶντος, ut auctor est Athen. XV. p. 672. Fuit autem is, auctore Suida in v. τερατοποιός καὶ ἱστοικός καὶ σοφιστής, ἐκαστὸν δὲ λογομάχος. Etiam somnia interpretandis operam dedit, de quo argumento libros scripsit, qui ab Artemidoro *Onaiocr. II. 14.* et aliis multis laudantur (22). Socrati, incertum, quae de causa infestus, ut auctor est Aristoteles ap. Diog. Laërt. II. 46. variis modis ipsi obtrectavit discipulos ab eo abducere *Mem. I. 6. §. 1.* et quavis opportunitate eum confutare conabatur, sed impar congressus Achilli. *Mem. I. 1.* Imo ipse et avarus esse arguitur *ibid. §. 5.* et luxuriosus, cui Socrates §. 10. *ἰσπας, ὃ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν διομένην τρυφήν καὶ πολυτέλειαν εἶναι;* et videtur, ut recentiores omnes Sophistae, principum illorum expertis facundiae et ingenii, vitia magis quam laudes fuisse imitatus.

Quod etiam in Διονυσόδωρον convehit, quamvis apud Xenophontem *Mem. III. 1. §. 1.* inducitur tantum *ἐκαγγελλόμενος στρατηγὸν διδάξειν.* Hic est igitur Dionysodorus Chius, qui cum fratre Euthydemō, relicta patria, Thurios primum se contulit; unde exilio victus per multos annos degit Athenis, ut auctor est Plato in *Euthydemo* pag. 271. C. ubi primum uterque artem militarem professus est: *ἐν ἑκλοῖς — κἀτὰ τε σοφῶν κἀν μάχεσθαι καὶ ἕλλον, ὅς ἂν διδῶ μισθόν, οἷα τε ποιῆσαι.* *ibid.* pag. 271. D. *τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον πάντα ἐπίστασθον, ὅσα δὲ τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν στρατηγὸν εἶσεσθαι, τίς τε τάξεις καὶ τὰς ἡγεμονίας τῶν στρατοπέδων καὶ ὅσα ἐν ἑκλοῖς μάχεσθαι διδασκίον,* ut ait ipse Socrates *ibid.* pag. 273. C. Mox tamen, his operis ad Sophisticam se converterunt, in qua praeclarissimum dicendi et disputandi artificia et τὴν ἐπισημὴν τέχνην amplecti, lepidissime a Platone cum alibi tum imprimis in *Euthydemo* ridentur. Cf. omnino Grot. pag. 80 sq.

(22) Cf. Fabricius in B. G. Tom. II. p. 752. Harles. et J. C. Reiff. ad Artemidorum in Indice p. 442.

P A R S T E R T I A.

DE IIS QUI REBUS IN REP. AUT BELLO GESTIS
INCLARUERUNT.

Quamvis eoa passim in hisce libris Xenophon nominat, pauca tamen sunt, quae de iis memoratu digna refert, et plerique quidem notiores sunt, quam ut multis a nobis illustrentur. In his igitur ita versabimur, ut, quid Xenophon de singulis referat, enarremus, et, ubi erit opus, paucis illustremus, nec nisi raro, si cuius memoria sit obscurior, paullo uberius explicemus.

Ex iis, qui Socratem aetate antecesserunt, primus nobis esto ΛΥCΥΡΑΥC, quem Socrates, qui multis de causis Spartanam reip. formam, ab eo institutam, probabat cf. *Mem.* III. 5. §. 14 *sqq.* ante omnes admirabatur. Huius hanc praeclaram et veram laudem pronuntiat *Mem.* IV. 4. §. 15. *Λυκούργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον καταμεμῶμενος, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἑλλάνων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνεργήσατο αὐτῆ.* Quibus operae pretium est, eiusdem apud Platonem laudes adiicere, de quibus cf. Groen pag. 21 *sqq.*

Neque minorem laudem tribuebat ΣΟΛΩΝΙ, cuius philosophiam in praestantissimis Legibus admirabatur *Symp.* VIII. §. 39. De eius et ΔΡΑCΟΝΙC Legibus, locus est *Oecon.* XIV. §. 4. sed difficilis et intricatus: ubi de furtis coercendis disputans Ischomachus, ita ait: *καίτοι τὰ μὲν καὶ ἐκ τῶν Δράκοντος νόμων, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν Σόλωνος κειρῶμαι λαμβάνων, ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. — γέγραπται γὰρ ζημιῶσθαι, ἐπὶ τοῖς κλέμμασι καὶ δεδῆσθαι, ἢν τις ἄλλῃ ποιῶν, καὶ θανατοῦσθαι τοὺς ἐγχειροῦντας.* Iam vero lex Draconis de furtis, sanguine scripta, notissima est: *μία γὰρ ὀλίγου δεῖν ἄπειν ὄριστο τοῖς ἀμαρτάνουσι ζημία, θάνατος ὥστε καὶ — τοὺς λάχωνα κλέψαντας ἢ ὀπώραν ὁμοίως κολάζεσθαι τοῖς ἱεροσύλοις καὶ ἀνδροφόνους.* Plutarch. in *Solon.* Cap. XVII. cf. A. Gellijus N. A. XI. 13. quam Solon ita mitigavit, ut plerisque mulctam aut carcerem, raro mortem intentaret. vid. Petitus ad L. A. pag. 684 *sq.* Videtur autem in loco Xenophontis verborum ordo esse perturbatus, quem ita malim constituere: *καίτοι τὰ μὲν ἐκ τῶν Σόλωνος νόμων, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν Δράκοντος κειρῶμαι λαμβάνων κ. τ. λ.* ut significet Ischomachus, se in plerisque mitiorem Solonis rationem sequi, at in nonnullas culpas graviore Draconis severitate animadvertere. Atque ita sequentia bene respondeant: prio-
ra

ra enim Solonis legem, posteriora Draconis indicant; ἢν τις ἀλλῶ ποιῶν et ἐγχειροῦντες variandae orationis causa posita sunt, neque adeo Weiskiana emendatione est opus.

Ex antiquioribus deinde memoratur ΠΕΡΙΚΛΗΣ, qui prudentia et virtute Graeciam liberaverat *Symp.* VIII. §. 39. qui omnium sibi animos et amorem conciliaverat, nullis malis artibus sed rebus praeclare gestis *Mem.* II. 6. §. 13. cuius adeo nomen et fama vel apud Barbaros erat celebris *Mem.* III. 6. §. 2. Hunc Socrates prae ceteris laudare: hunc in egregii civis exemplar proponere solebat: de eo quaerebat πότερον διὰ ξυνοουσίαν τινος τῶν σοφῶν ἢ φύσει τοσούτου διήνεγκε τῶν πολιτῶν, ὅστε πρὸς ἐκείνον ἀποβλέπειν τὴν πόλιν *Mem.* IV. 2. §. 2. Quod tritum fuisse philosophis disputandi argumentum, apparet etiam ex Aeschine, qui dicitur, Socratico *Dial.* I. περὶ τῆς ἀρετῆς εἰ διδακτὸν Cap. 2.

Ex aequalibus Socratis primus nobis occurrit ΠΕΡΙΚΛΗΣ ille, quo neminem Athenae tulere maiorem, quem eleganter et vere ψυχὴν τῆς πόλεως veteres dixerunt (1); in quem tamen Xenophontem deprehendimus iniquiorem. Inducitur *Mem.* I. 2. §. 40 *sqq.* cum Alcibiade adulescentulō de quaestione τί ἐστὶ νόμος disputans, sed ita disputans, ut Sophistam eumque vanum et imperitum tibi audire videaris, non virum egregium, longō rerum usu et prudentia omnium facile principem; quem adulescentulus, vix vigesimum agens annum, confutat ac tantum non irridet. Nescire se quid rei sit profitetur Alcibiades, tutoris cupide sciscitatur sententiam. Cui ille: ἀλλ' οὐδέν τι χαλεποῦ πράγματος ἐπιθυμεῖς: at mox (mirabile dictu) mancam et ineptam ponit *Legis* definitionem; quam quum adolescens facili negotio explosisset, sententiam Pericles primum retractat, deinde ad incitas iterum redactus nil nisi se quoque iactat ista aetate multum istiusmodi disputationibus valuisse. Cui Alcibiades: εἶθε σοι, ὦ Περικλείς, τότε συναγαγόμενῃ, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ ταῦτα ἦσθα (2). In quo latere aculeum quis non sentit? quasi scilicet effoetae ingenii vires iam cuivis vel leviori disputationi non sufficerent.

Haud sciō an Xenophon ita obscure significare voluerit Periclem aetate proVectiorem, dum nimium Sophistis tribueret, ingenii acumine esse imminutum. Constat eum Gorgiam, etsi magistrum non habuit, quod falso quidam existimant (3), ea aetate plurimi

(1) Max. Tyr. XIII. p. 143. εἰς ἀνὴρ, οἷον ψυχὴ πόλεως, ὁ Περικλῆς ἐκεῖνος.

(2) Olim suspicatus sum hic Xenophonti exquisitam Graecismum esse restituendum, legendo δαινύτατος αὐτὸς αὐτοῦ. Non aliter enim solent optimi quique Attici scriptores. Vim exemplorū suppedabit Hoogen. ad *Vigor.* II. 2. 12.

(3) Huius opinionis fons est locus male intellectus Philostrati in *Vita Gorg.* pag. 491. ὁ δὲ γε (Gorgias), οἶμαι, καὶ τοὺς ἐλλογιμωτάτους ἀνηρτήσατο, Κριτίαν μὲν καὶ Ἀλκιβιάδην κίω ὄντε, Θεουκλίδην τε καὶ Περικλέα ἤδη γηράσκοντα: nihil enim aliud sibi voluit Philostratus, nisi Gorgiam Periclem aetate iam proVectum in admirationem sui rapuisse. (nam hoc est

fecisse atque eius dicendi genus studiose esse imitatum eff. *Olear.* ad Philostr. in *Vit. Gorg.* p. 449. et imprimis Geel in H. G. S. pag. 58. Et sane desipientis est disputatio, quam, auctore Plutarcho in vita Cap. XXXVI, cum Protagora nugatus est. Refert enim, quum Pentathlus quidam in certamine imprudens Epitimum Pharsalium iaculo perfodisset, Periclem per totum diem anxie cum Protagora explorasse, utrum culpa κατὰ τὸν ὑβρότατον λόγον in iaculum, an in Pentathlum, an in Agonothetas esset conferenda; nugae! sed bonum factum, quod Plutarchus mox adiecerit, esse rumorem a Xanthippo, damnoso et stolido filio in patris dedecus fictum et sparsum: unde tamen confici posse videtur multum Periclem cum Sophistis fuisse domi. Sed quidquid huius rei est, ea omnia anxie conquirere et in tanto viro acerbe notare certissimum est alieni animi indicium.

Alia sunt etiam graviora. Socrates *Mem.* II. 6. §. 13. cum Critobulo de conciliandis amicis disputans, ait esse quasdam ἐπὶ φθῶς, quibus facile concilietur amor. Quaerit ille an ipse aliquot teneat. — Οὐκ ἄλλ' ἤκουσα μὲν, ὅτι Περικλῆς πολλὰς ἐπίστατο, ἃς ἐπέδωκε τῇ πόλει ἐποίησε αὐτὴν φιλεῖν αὐτόν. Cui Critobulus: Θεμιστοκλῆς δὲ πῶς ἐποίησε τὴν πόλιν φιλεῖν αὐτόν; — Μὰ Δί', οὐκ ἐπέδωκε, ἀλλὰ περιέψατο τι ἀγαθὸν αὐτῇ. Quae dicta egregiam eloquentiae laudem habent cum acerbo opprobrio coniunctam (4): quod scilicet quum cives eloquentiae vi, quo vellet, duceret, ea non ad communem patriae utilitatem fuerit usus; eoque inferior Themistocle, qui, eloquentiae laude non ita commendatus egregiis factis amorem civium non praestigiis fuerit consecutus.

Hinc facile adducar, ut credam in *Symp.* VIII. §. 39. σκεπτόν καὶ ποτε εἶδῃς Περικλῆς πράξις εἶδῃς ἐν τῇ πατρίδι σύμβουλος εἶναι, illud εἶδῃς invidia non carere.

Pericles tres habuit filios; duos legitimos ex Isandri filia Xanthippum et Paralum, tertium ex Aspasia susceptum, nothum: ex lege, quam ipse pertulerat μόνους Ἀθηναίους εἶναι τοὺς ἐκ θυοῦν Ἀθηναίον γεγονότας. Plutarch. in *Pericl.* Cap. XXXVII. cf. Petit: ad L. A. p. 213 sq. Quum vero pestilentia legitimum utrumque absumsisset, populus misericordia motus, hunc civem esse et patris de nomine dici concessit. Plutarch. *ibid.*

est ἀναρτᾶσθαι, et probabiliter Int. suspensionis ab ore tenebat). Ingeniosa igitur, sed minime necessaria est coniectura Doct. Geelii, locum accipientis, de scriptis Gorgiae ante ipsius adventum Athenas perlatis, in *Hist. Crit. Sophist.* p. 19: quem etiam miror cogitasse de Thucydide historico, quum et temporum ratio et vel ipse ordo nominum satis ostendant, significari Thucydidem Melesiae F., celeberrimum Periclis in rep. adversarium.

(4) Cui non hic occurrunt celeberrimi Eupolidis de Periclis eloquentia versiculi:

Πειθῶ τις ἐπεκάλητο τοῖσι χεῖλεσιν
 Οὕτως ἐκήλει, καὶ μόνος τῶν βητόρων
 Τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀπρωμένοις.

de quibus omnia dixit *Wyttenbachius* ad Plutarch. de S. N. V. pag. 7 sqq.

ibid. Suidas. v. *δημοπολιτος*. Atque hic est PERICLES, qui occurrit *Mem.* III. 5. egregius iuvenis, antiquae virtutis, modestia pariter et rei civilis et militaris peritia insignis, uti passim in eo colloquio apparet. Patris vestigiis insistens. §. 22. corruptos civium mores, labentem et fere extinctam disciplinam militarem indignatus §. 15 *sqq.* magnam optimis civibus et Socrati, cui acceptissimus erat, spem iniecerat, fore ut, eo Praetore, lapsae Atheniensium res restituerentur. §. 1. sed fata aliter voluerunt. Nam Praetor creatus cum IX collegis (*Xenoph. Hellen.* I. 5. §. 16.) victor ad Arginusas, propter naufragos, quod per tempestatem non licuisset, non receptos, iniquo iudicio circumventus, frustra obnitentibus et optimis civibus (*Aeschin. Socrat. Dial.* III. Cap. 12.) et ipso ante omnes Socrate (cfr. *Mem.* I. 1. §. 18. IV. 4. §. 2. *Hellen.* I. 7. §. 15.) cum collegis omnibus, qui non effugerant, necatus est. Cfr. etiam *Diod. Sic.* XIII. Cap. 74 *sqq.* *Plutarch. in Pericl.* Cap. XXXVII.

Ex his collegis duo memorantur *Mem.* I. 1. §. 18. THRASYLUS et ERASINIDES, quorum tamen nomina in re sua aetate omnibus notissima Xenophontem non adscripsisse iure mihi quidem statuere videtur Valcken. ad h. l. pag. 315.

Et Erasinidem quidem maxime illius iudicii iniquitas nobilitavit. Cf. Valcken. l. l. Thrasyllum, acerrimum Democratiae vindicem et bello strenuum, cognoscimus ex *Thucydide*, qui eius res gestas VII. 73. 75 *sq.* et 104 *sq.* attingit.

NIGIAE, Nicerati F. mentio iniicitur *Mem.* II. 5. §. 2. ubi narratur *επιστάτην εἰς ἀργύρια πρῶσθαι ταλάντου*. Nec mirum; nam quas habebat maximas divitias, ex metallis Laureoticis confecerat. *Plutarch. in Nic.* Cap. IV. *ἐκίκτητο ἐν τῇ Λαυρεωτικῇ πολλὰ καὶ μεγάλα εἰς πρόσδοον, οὐκ ἀκινδύνους δὲ τὰς ἐργασίας ἔχοντα* (5), καὶ πλῆθος ἀνδραπέδων ἔτρεφεν αὐτόθι καὶ τῆς οὐσίας ἐν ἀργυρίῳ τὸ πλεῖστον εἶχεν. Alebat ibi mille operarios, quos mercede locabat. *Xenoph. de Vectig.* IV. §. 14. Sed quia erat timidus et fugitans litium, sycophantarum calumniis redimere solebat et *ἰδίδου οὐχ ἦττον τοῖς κακῶς ποιεῖν δυναμένοις ἢ τοῖς εὖ πάσχειν ἀξίοις*, (*Plutarch. ibid.* Cap. V.) donis set largitionibus opes immittuit, et, ut Hiero quidam ap. *Plutarch.* l. l. ait: καὶ τοὺς φίλους προσεποβέβληκε τοῖς χρήμασι πολιτευόμενος, et a Syracusanis occisus *Thucyd.* VII. 86. Nicerato filio vix XIV talenta reliquit. cf. *Lysias de bonis Aristoph.* pag. 643 Reisk (6).

A L.

(5) *Periculosas* vocat *Plutarchus* istas operas, quum propter alia, tum maxime propter aërem in metallis insalubrem et pestilentem. cf. *Mem.* III. 6. §. 12.

(6) Quem locum, quum *Marklandus*, vir ceteroquin acutissimus, corruperit magis quam emendaverit, arponamus. *ὁ τοίνυν Νικίου οἶκος προσεδόκατο εἶναι οὐκ ἑκατὸν ἢ ἑκατὸν ταλάντων καὶ τούτων τὰ πολλὰ ἔνδον εἶναι. Νικίηρατος δ' ὅτ' ἀπέθνησκεν ἀργύριον μὲν ἢ χρυσίον οὐδ' αὐτὸς εἶφη καταλιπεῖν οὐδὲν, ἀλλὰ τὴν εὐσίαν, ἣν κατέλυκε τῷ υἱῷ οὐ πλείονος ἀξία εἶναι ἢ τετρακόντων καὶ*
26-

ALCIBIADIS cum Socrate consuetudinem memoravit Xenophon *Mém.* I. 2. In eo erant omnia, quae ad optima et maxima quaeque adolescentem perducant. Honoris et gloriae appetens, quum Socratem videret continentissimum, paucis beatum, omnibus ingenii acumine adeo superiorem, ut dicendo, quo vellet, auditorum duceret animos, his artibus sibi opus esse sentiens, ad eum se applicuit. Quas ubi se consecutum esse satis sperabat, magistrum deseruit, et ad remp. capessendam animum appulit. Sed διὰ μὲν κάλλος ὑπὸ πολλῶν καὶ σεμνῶν γυναικῶν θηρόμενος, διὰ δὲ δύναμιν δὲ τὴν ἐν τῇ πόλει καὶ ταῖς συμμάχοις ὑπὸ πολλῶν καὶ δυνατῶν κολακεύειν ἀνθρώπων διαβρυπτόμενος, ὑπὸ δὲ τοῦ δήμου τιμώμενος καὶ βραδίως πρωτεύων, ὥσπερ οἱ τῶν γυμνικῶν ἀγῶνων ἀβλήται βραδίως πρωτεύοντες ἀμελοῦσι τῆς ἀσκήσεως, οὕτω κάκεινος ἠμέλησεν αὐτοῦ, ut egregie Xenophon *Mém.* I. 1. §. 24. Hinc prorsus tandem depravatus τῶν ἐν δημοκρατίᾳ πάντων ἀκρατέστατός τε καὶ ὑβριστάστος factus §. 12. multorum patriae malorum fuit auctor, quae Xenophon excusare nec voluit §. 13, nec potuit.

Eadem ΚΡΙΤΙΑΣ, Callaeschri F., ratio fuit, qui nobilissimo genere et divitiis conspicuus (7), ingenii quam animi dotibus fuit insignior. Nam quamvis naturam et ingenio ad res gerendas et remp. capessendam maxime ferebatur, felicissimam tamen Poësi et literis operam navavit (8). Eodem, quo Alcibiades, consilio Socratis consuetudine ute-

ba-

ἄνα ταλάντων. Ubi Vir Doctus haec annotavit: » *Nicerati, Nicias filii, cum laude meminit Demosthenes in Midiana. sed ille Niceratus erat ἄπαις, unde pro καταλιπεῖν legendum esse esse καταλαβεῖν invenisse, et verba ista praedia vero, quae filio reliquit, intelligenda esse de praediis, quae Nicias Nicerato filio reliquit.* » Sed fallitur vir doctiss. Nam Niceratus habuit filium, quem memorat Lysias *centr. Polinuchum.* §. 10. et nepotem Niceratum, quem memorat Demosth. in *Midiana* pag. 567. R.

(7) De Critiae generis nobilitate cf. Philostr. p. 501. Platonis testimonia vid. apud Groen. p. 138.

(8) Nam et *Elegias* scripsit pulcherrimas, ut ex luculentis fragmentis ap. Athen. cognoscitur v. g. I. p. 28. X. p. 432 sq. XIII. p. 600. et alibi: celebratas etiam a Plutarcho in *Cimone* et *Alcibiade* et alibi.

Scripsit et *Tragedias* adeo pulchras, ut eiusne essent an Euripidis ambigeretur Athen. XL p. 496. ὁ τὸν Πειρίθου γράψας εἶπε Κριτίας ἐστὶν ὁ τύραννος ἢ Εὐριπίδης, ubi qui submittantur duo versus sunt *Anapaesticus Dim.* cum *Paroemiaco* ita constituendi:

ἵνα πλημοχίας τῆσδ' εἰς χθόνιον
χάσμι' εὐφύμως προχέωμεν.

Egregiam βῆσιν ex Critiae Tragedia laudat Sext. Empir. *ada. Mathem.* IX. 54. pag. 562. Fabr. ubi suavissimis et pulcherrimis versibus contendit, nullos esse Deos, sed fictos esse a sapienti viro, ut homines Deorum metu a multis facinoribus, quae clam impune committerent, revocarentur: unde etiam Critias ἄθεος est habitus. Sext. Empir. l. l. Sed ecce, Plutar-

batur: non ut eius virtutem et sapientiam aemularetur: mori enim maluisset, (*Mem. I. 2. §. 16.*) sed quo peritior ad remp. et res in populo agendas accederet. §. 15. Genere autem et magis etiam ingenio a populi partibus alienus et Spartanam imperii formam unice admiratus, quum esset et haberetur *μισοδημέτατος* in exilium eiectus est, et Thessaliam petiit: *ἐκεῖ συνῆν ἀνθρώποις ἀνομίᾳ μᾶλλον ἢ δικαιοσύνη χρωμένοις Mem. I. 2. §. 24.* infame enim erat apud Graecos omne Thessalorum genus (9): et Penestas ibi, infimae sortis homines, ad seditionem provocavit, cum Prometheo tyranno *δημοκρατίαν κατασκευασίων Xenoph. Hellen. II. 3. §. 36:* quod ne cui a Critiae ingenio videatur alienum, reputet discordiarum et tumultuum amantem animum, cui in istis quidem homi-

ni-

chus *de placitis Philos. I. Cap. 7.* ubi argumentum horum versuum affert et laudat nonnullos, tribuit Euripidi, qui metuens Areopagum, ex Sisyphei impii persona hancce sententiam retulerit. Critiae tamen eos esse vix dubium est. Cf. Valcken. *Diatrib. p. 208 sq.* Pierson. *Verisim. p. 135.*

Praeter carmina alia scripsit: imprimis praeclarum opus, quod *Πολιτείας* videtur inscripisse: ex quo laudatur *Πολιτεία Θετταλῶν* ap. Athen. XIV. p. 663. A. nam ibi ex certa *Casauboni* coniectura pro *Κρατῆτος* restituendum est *Κριτίας*. Sed imprimis celebratur eius *Πολιτεία τῶν Λακεδαιμονίων*, quam passim laudant Plutarchus in *Lycurgo*, Athenaeus XI. p. 463. F. 483. B. 488. C. et alibi. Harpocration v. *Λυκιουργεῖς* et alii. Huius operis insigne fragmentum latet apud Clem. Alexandr. *Strom. VI. p. 620. Κριτίας Ἄρχομαι δέ τει ἀπὸ γενεῆς ἀνθρώπου, πῶς ἂν βέλτιστος γένοιτο τὸ σῶμα καὶ ἰσχυρότατος, εἰ δὲ φυτεύων γυμνάζοιτο καὶ ἑσθίοι ἐβρωμένως καὶ ταλαιπωροῖν τὸ σῶμα καὶ ἡ μήτηρ τοῦ παιδίου τοῦ μέλλοντος ἔσσεσθαι ἰσχύοι τὸ σῶμα καὶ γυμνάζοιτο.* Ubi legendum est, *πῶς ἂν οὐ βέλτιστος.* Critiam hic Lycurgi instituta celebrare palam est. vid. Plutarch in *Lyc. Cap. XIV sq.*

Denique, ne de Critiae philosophiae studio dicamus, orator fuit disertissimus. Refertur a Cicer. in *Bruto Cap. 7.* ad eos, qui « *grandes erant verbis, crebri sententiis, compressione rerum breves et ob eam ipsam causam interdum subobscuri.* » Cf. *de Orat. II. 23. Philostratus de Vit. Sophist. I. 16. p. 503.* ait fuisse Critiae orationem gravem et crebram sententiis, *ὅσπερ ἀκτίνων ἀσγὰ τὰ Ἀττικὰ ὀνόματα διαφαίνεται τοῦ λόγου.* Simplicitas eius et perspicuitas innuitur apud Dionys. Halic, Tom. II. pag. 161 Sylb. In acie quam in pompa illustris esse maluit, uti constat ex Dionys. l. l. pag. 111. Corrigendus est Philostratus l. l. ubi de eo: *ὄρω τὸν ἄνδρα — δεινῶς καταπτόμενον ἀπολογίας εἶδει: αἱ δὲ ἦθει.* Sed legendum *εἰ δεῖ*, vel quod malim *ἢ δεῖ*.

(9) Plato in *Criton* pag. 53. D. *ἐκεῖ γὰρ (ἐν Θετταλίᾳ) δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκοσμία.* Cf. Athen. XII. p. 527. ex *Theopompo*, XIV. p. 624. ex *Heracleide Pontico*, et p. 663. A. Philostr. in *Vita Crit.* p. 501. *παρ' οἷς ἀγερωχλαί καὶ ἄκρατος καὶ τὰ τυραννικὰ ἐν οἴκῳ ἐκιδάσσεται:* qui acute tamen p. 502. *Κριτίας ἂν εἶη Θετταλοῦς διεφθορῶς μᾶλλον ἢ Κριτίαν Θετταλοῦ.*

De Thessalorum *Πενεσταῖς* vid. Rahnkön. ad Tim. *Lesio. p. 212.*

nibus indulgere facile erat. Neque adeo, reiecta fide Xenophontis, audiendus est Philostratus, qui Critiam in Thessalia nil aliud quam Oligarchias consilio et re adiuisse scribit in *Vit. Critiae* I. 16. pag. 502.

Iam cum Socratis sermonibus interesset, libidinosus et intemperans (*Mem.* I. 2. §. 29.) exilio exacerbatus animus (10) in saevitiam et crudelitatem vertit. In patriam a Spartanis debellatam redux et unus ex XXX viris (*Hellen.* II. 3. §. 2.) avare omnia et crudeliter gessit, τῶν ἐν ὀλιγαρχίᾳ πάντων κλεπτίστατός τε καὶ βιαιότατος ἐγένετο. *Mem.* I. 2. §. 12. Omnium etiam saevissimus (Justin. V. 9.) et XXX virorum τὴν ἡγεμονίαν ἔχων (Diod. Sic. XIV. 84.) in exsules, in miseros cives, in templa quoque saeviit. cf. Philostr. pag. 501. Nimium tamen est, nec fidem habet, quod addit: βουλευμάτων τε ἀτόκου τοῖς Λακεδαιμονίοις ξυνελάμβανεν, ὡς μηλόβοτος ἢ Ἄττικὴ ἀποφανθεῖη, τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλης ἐκκενωθεῖσα. Nec Socrati pepercit, a quo olim sua libido acriter eorum multis esset reprehensa *Mem.* I. 1. §. 29 sq. Nam legem sanxit: λόγων τέχνην μὴ διδάσκειν §. 31. ut hinc calumniarum in eum adesset materies; et liberius ipsorum scelera improbanti cum Charicle necem non obscure minitatus est *Mem.* ibid. §. 37.

Occidit Critias una cum Hippolochō et aliis in pugna adversus Thrasymbulum et exsules. Xenoph. *Hellen.* II. 4. §. 12. Justin. I. 1.

Critiae collega et familiaris memoratur CHARICLES *Mem.* I. 1. Haud scio an sit eundem, de quo ita *Teleclides* comicus ap. Plutarch. in *Nicia* Cap. IV.

Χαρικλῆς μὲν οὖν ἔδωκε μνᾶν, ἵν' αὐτὸν μὴ λέγῃ

Ὅς ἔφυ τῇ μητρὶ παίδων πρῶτος ἐκ βαλαντίου.

Et primum quidem populo acceptus et benivolus, unus fuit ex iis, qui de Hermita deiectionis inquisiverunt. Andocides *de Myster.* Tom. IV. pag. 18. Reisk. Πείσανδρος καὶ Χαρικλῆς, ὄντες μὲν τῶν Ζητητῶν, δοκοῦντες δ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ εὐνουστάτοι εἶναι τῷ δήμῳ, et haud ita multo post, renovato cum Peloponnesiis bello, classi praefuit. Thucyd. VII. 20 et 26.

Afflictis autem Atheniensium rebus fuit ex XXX viris. Xenoph. *Hellen.* II. 3. §. 2. cf. Harpocrat. in v. Et ipse crudelis et saevus Critiae erat amicissimus: quicum ad leges scribendas (*Mem.* I. 2. §. 31.) delectus, ex XXX viris impotentissimus fuit. Eius mentio cum Critia passim coniungitur. *Lysias contra Eratosth.* p. 420. Reisk. οἱ δοκοῦντες εἶναι ἐναντιότατοι Χαρικλεῖ καὶ Κριτίᾳ καὶ τῇ ἐκείνων ἑταιρείᾳ et recte videtur *Reiskius* in *Andocid. de Myster.* pag. 50. reposuisse Κριτίας ἢ Χαρικλῆς pro vulgatis ἀνεκρίβηεν ἐν

(10) Hanc fuisse praecipuam saevitiae causam, declarat ipse Xenophon *Hellen.* II. 3. §. 15. ubi dicitur Critias. προπετής ἐπὶ τὸ πολλοὺς ἀποκτείνειν, ἕτε καὶ Φυγῶν ὑπὸ τοῦ δήμου.

ἄν μὲ τις ἄλλος ἢ Χαριλλῆς. Idem videtur restituendum in Aristot. *Politio*. V. 6. §. 4. οὖν ἐν τοῖς τριάκοντα Ἀθηναῖσι, οἱ περὶ Χαριλλέα ἴσχυσαν τοὺς τριάκοντα δημιουργοῦντες, ubi quum Critiae mentio abesse non posse videatur, lubens legam οἱ περὶ Κριταίων καὶ Χαριλλέα.

CHARMIDES, Glauconis F., plane egregius adolescens, cui praeter animi ingeniique dotes, omnia homini nato exoptanda contigerant. Nobilissimo loco natus, Platoni et Critiae cognatus, genus ad Solonem referebat, divitiis idem et dignitate corporis conspicuus. cff. testimonia Platonis ap. Groen pag. 213 *sqq.* Quas laudes tanta ornat modestia, ut, quantum cetera praestaret, vix suspicari videretur. *Mem.* III. 7. Hinc quamvis δυνατώτερος τῶν τὰ πολιτικὰ τότε πραττόντων §. 1, quamvis primariis in rep. viris consiliis aderat, et si quid secus fecissent, reprehendebat §. 3. nimium tamen sibi ipse diffidens, vix nec nisi Socratis auctoritate permoveri potuit, ut ad remp. accederet. Fortunas, incertum quo casu, amisit. Nam quod Groen p. 214. ex Platonis *Theage* pag. 128. conicit, eius opes, sumtibus ad ludos ambitiosius factis, corruisse, in tantis bonis verisimile non est, sed ex loco *Symp.* IV. §. 31. ubi ait: ἐπειδὴ τῶν ὑπερβολῶν στέρομαι καὶ τὰ ἔγγαῖα οὐ καρποῦμαι καὶ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας πέπραται probabile videtur, bellum Peloponnesium et vastatam Atticam ipsius fortunas afflixisse. At paupertatem, si quis alius, aequissimo animo tulit: nil ab amicis, nil a cognatis accipere sustinuit. Cf. *Mem.* III. 6. §. 14 *sqq.* ferendo onus adeo leve reddidit, ut pro bono haberet: ex paupertate se graves divitiarum molestias effugisse iactabat, hinc se libertatem, hinc securitatem, quin etiam auctoritatem quandam esse consecutum. *Symp.* IV. §. 29 *sqq.* hinc Socrati, cui olim, indignantibus amicis, multum tribuebat, libere et ubique aderat §. 32.

In rep. partim genere partim etiam ingenio Optimatum partes secutus est. Urbe a Spartanis occupata, fuit ex X Piraei tyrannis (11) et una cum Critia et Hippolocho in proelio adversus exules cecidit Xenoph. *Hellen.* II. 4. §. 19.

PISANDES ὁ δημηγόρος memoratur *Symp.* VIII. §. 53. Iam Olympiade XC. Demagogus erat, ut ex Aristophane conficit *Schneid.* ad *Symp.* l. l. « *Populi potentias*
« *νομ*

(11) Horum historia iam post Taylori in *Vita Lysiae* p. 45. et 48. Reisk. in O. A. et Wyttenbachii ad *Select.* p. 411 *sqq.* diligentiam in aprico est. Ex loco Platonis, a Wyttenbachio l. satis apparet et XI viros in urbe, et X viros in Piraeo XXX Tyrannorum imperio fuisse subiectos: unde mirum non est, vix ipsorum in huius temporis historia fieri mentionem. [Quin etiam ab ipsis Triginta Tyrannis fuerunt lecti, qui Senatam et ceteros omnes Magistratus pro arbitrio constituerunt. Xenoph. *Hellen.* II. 3. §. 14. Imprimis huc facit locus Diod. Sicul. XIV. 4. βουλήν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς (οἱ λ') ἐκ τῶν ἰδίων φίλων κατέστησαν, ὥστε τοὺς καλεῖσθαι μὲν ἄρχοντας, εἶναι δ' ὑπέρτας τῶν τριάκοντα.]

« non amicis et optimatum fautor.» auctore Nepote in *Alciō*. Cap. 5. Olympiade XCII. quum Praetor apud Samum haberet exercitum post cladem Siculam, cum Alcibiade egit, ut Democratiam dissolveret. Thucyd. VIII. 49. et 53: in quo insignis eius opera et studium fuit; *ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμώτατα ἐνγκαταλύσας τὸν δῆμον* dicitur Thucydidī *ibid.* Cap. 68. Auctor fuit decreti quo *Quadringenti* rebus constituendis eligerentur *ibid.* Cap. 67; quibus quum, sublata oligarchia, imperium esset abrogatum, Decelam se recepit *ibid.* Cap. 98. et bona eius sunt publicata, auctore Lysia in *Orat. de Sacra olea* p. 262. Reisk.

Erat Pisander timiditate insigni: unde in *Symp.* l. l. Philippus scurra: *καὶ μὴν ἔγωγε ἠδέως ἂν θεώμην Πεισανδρον τὸν δημηγῶρον μανθάνοντα κυβιστᾶν εἰς τὰς μαχαίρας, ὅς τῶν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι λόγχαις ἀντιβλέπειν οὐδὲ συστρατεύεσθαι ἐθέλει.* Hinc proverbium *Πεισάνδρου δειλότερος* apud Suidam. Lactum igitur Comicis fuit argumentum, ex quibus Plauto integra fabula *Πεισάνδρου* cum nolavit. Cf. Schol. ad Aristoph. *Aves* vs. 1555. Saepius ab Aristophane ridetur et propter avaritiam *Lysistr.* vs. 489. et superbiam. *Pac.* vs. 395. maxime ob timiditatem *Aviō.* vs. 1551 *sqq.*

Πρὸς δὲ τοῖς Σκιάποσι
 Λίμνη τίς ἐστ' ἔλουτος, οὐ
 Ψυχαγωγεῖ Σωκράτης·
 Ἔνθα καὶ Πεισανδρος ἦλθε
 Δεόμενος ψυχὴν ἰδεῖν, ἣ
 Ζῶντ' ἐκείνον προῦλεπε.

Ab Hermippo etiam et Eupolide exagitatus est. Schol. ad *Av.* l. l. et a Phrynicō in *Μονοτρόφῳ* cuius versiculos habet Scholiast. ad *Av.* vs. 11.

Μεγάλους πιθήκους οἱ δὲ ἑτέρους τινὰς λέγειν
 Λυκίαν, Τελείαν, Πεισανδρον, Ἐξηκιστίδην

ubi videtur legendum οἱδ' (οἶδα) ἑτέρους τ. λ. et qui sequuntur versiculi ita constituendi et legendi

ἀνωμάλους
 Εἶπας πιθήκους — — — —
 — — — — ὁ μὲν γε δειλός, ὁ δὲ κόλαξ,
 Ὅ δὲ νόθος.

Quamvis Comicos ἀνθρώπους σατυρικοὺς τοῖς βίαις καὶ τὰς κατὰ τῶν κρείττωνων βλασφημίας ἄσπερ δαίμονι κακῷ, τῷ φθόνῳ τῶν πολλῶν ἀποθύοντας, iudice Plutarcho in *Periōl.* Cap. XIII. non multum moramur, qui praesertim in rebus malis de magnis maiora loquentes, Pisandrum Optimatum partibus faventem quavis ratione diffamare voluerunt.

Idem ἀρεσκῆς μοῦ usu venisse videtur: viro, qui quum et dicendo valeret et rebus agendis acer esset et strenuus, pauper erat, quod nec turpi inhieret lucro, neque adeo

calumniando aliquid accipere sustineret. *Mem.* II. 9. §. 4. ἀνευρίσκουσιν Ἀρχέδημον, πάνυ μὲν ἱκανὸν εἶπεῖν τε καὶ πράξει, πένητα δέ· οὐ γὰρ ἦν οἶος ἀπὸ πάντος κερδαίνειν, ἀλλὰ Φιλόχρηστος τε καὶ εὐφύστερος ὧν ἀπὸ τῶν συκοφαντῶν λαμβάνειν (12). Hunc Crito, a Sycophantis lacessitus, suadente Socrate, beneficiis sibi devinxit; quem quum Archedemus et ipsum et amicos magnopere adiuvisset, ipse, ut videtur, auctoritatem quamdam consecutus, ad remp. sibi viam muniit et brevi plurimum apud populum valuit. Post navale proelium ad Arginusas Erasinidem accusavit; τοῦ δήμου προεστηκώς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς Δεκλείας ἐπιμελούμενος vocatus a Xenoph. *Hellen.* I. 7. §. 2. quod non cum Schneidero de *Praetore Urbano* videtur accipiendum, sed simpliciter indicare, cum fuisse προστάτην τοῦ δήμου, *Demagogum*. Cf. locus Aristoph. mox l.

Idem saepe a Comicis perstringitur, quibus γλάμων λίρρος audit cf. Aristoph. *Ran.* vs. 588. et peregrinus Aristoph. *Ran.* vs. 417 sqq.

Βούλεσθε δῆτα κοινῇ

Σκώψωμεν Ἀρχέδημον

Ὅς ἐπότης ὧν οὐκ ἔφουε Φράτορας (13),

Νυνὶ δὲ δημαγωγεῖ

Ἐν τοῖς ἄνω νεκροῖσι

Κάστιν τὰ πρῶτα τῆς ἐκεῖ μοχθηρίας.

Acerbe idem a Lysia notatur in orat. *contra Alcib.* p. 536. Reisk. παῖς μὲν ὧν παρ' Ἀρχεδήμῳ τῷ γλάμωνι, τῷ οὐκ ὀλίγα τῶν ὑμετέρων ὑφηρημένῳ, πολλῶν ὀρώντων ἔπινεν ὑπὸ τῷ αὐτῷ στρωματεῖ κατακείμενος. Nos tamen Xenophonti fidem habere malimus, quam aut nimium indignato oratori, aut cavillantibus Comicis, qui invidia et odio in potentem Demagogum ducebantur.

Me-

(12) Qui locus tamen, ut nunc legitur, est aliquantio impeditior. Ruhnkenius ὧν delet, cetera relinquit intacta. Sed ita ex his verbis nulla alia elici potest sententia, nisi: *Archedemum natura et ingenio fuisse prae ceteris idoneum, qui a Sycophantis corruptus acciperet pecunias*: quae tamen interpretatio et menti Xenophontis et ingenio linguae Graeca adversatur. Nam εὐφύης in rebus malis non dicitur, et ἀπὸ in tali constructione de rebus, παρὰ de personis usurpatur. Vere igitur Schutzius, probante Weiskio, ὧν in ἡ ὡς mutavit et pro συκοφαντῶν Orellius ad *Isocratem* p. 342. reposuit συκοφαντιῶν. Cf. *Schneid.* ad h. l. unde oritur aptissimus, quem expressimus, sensus: *natura et ingenio praestantior, quam ut ex calumniis pecunias accipere sustineret.*

(13) Lepidissimo ioco ita peregrinitatis notam ipsi obiicit. Expectabas Φραστῆρας, dentes aetatis indicium; praeter expectationem subiecit Φράτορας.

Idem Archedemo exprobativus Eupolis ἐν Βάπταις, laudatus in *Scholiis* ad h. l. ubi ut sententiae et metro Trochaico consulatur legendum est:

(Οὐκ) ἐπιχώριος δὲ τ' ἐστὶ καὶ ξένος ἀπὸ χθονός.

Memoratur *Mem.* III. 5. §. 4. duplex clades ab Atheniensibus, ducibus Tolmida et Hippocrate, accepta: ubi Pericles iuvenis: *ἔρεξε, ὅτι, ἀφ' οὗ ἢ τε σὺν Τολμίδῃ τῶν χιλίων ἐν Λαβραδαίᾳ συμφορὰ ἐγένετο καὶ ἡ μεθ' Ἰπποκράτους ἐπὶ Δηλίῳ, ἐκ τούτων τεταπείνωται μὲν ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς τοὺς Βασιτοὺς, ἐπῆρται δὲ τὸ τῶν Θηβαίων φρόνημα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.* HIPPOCRATES ille est filius Ariphronis, cuius res gestas enarrat Thucydides passim Lib. IV. ubi clades ad Delium accepta refertur Cap. 93 *seqq.*; in qua Hippocrates ipse cecidit Cap. 101. Eandem memorat Plutarchus in *Nicia* Cap. V. *ἐν δὲ Δηλίῳ (οἱ Ἀθηναῖοι) χιλίους αὐτῶν ἀπέβαλον, Ἰπποκράτους ἡγουμένου* cf. Pausan. III. 6. pag. 217. et IX. 6. pag. 724. Pertinet haec clades ad Olympiadis LXXXIX. ann. 1, et interfuit ipsi Socrates, cff. Plato in *Symp.* pag. 221 A. Strabo Lib. IX. pag. 400. Diog. Laërt. II. 23.

TOLMIDAS est filius Tolmaei, in bello Peloponnesio Dux Atheniensium. Thucyd. I. 108. in quo res ab eo gestas copiose enarrat Pausan. I. 27. pag. 65. Gloria et successu elatus in Boetiam importuno tempore invadere voluit, quamvis dissuadente Pericle, qui ipsum admonuit, *ὡς εἰ μὴ πείθοιτο Περικλεῖ, τὸν γε σοφώτατον οὐχ ἀμαρτήσεται σύμβουλον ἀναμείνας χρόνον.* Plutarch. in *Pericl.* Cap. XVIII. Sed obstinato animo decem millia hominum et in his praestantissimum et fortissimum quemque abduxit: mox cum Boeotis manum conserens, fortissimis occisis, victus cecidit, ut auctores sunt Thucydides I. 113. Plutarch. l. l. et in *Vit. Agesilai* Cap. XIX. Pausan. l. l., qui tamen de loco, ubi pugnatum est, variant. Thucydidi et Plutarcho est *Coronea* (14), *Haliartus* Pausaniae, Xenophonti *Lebadea*, quod, monente Ernesti ad *Mem.* l. l. ita componitur, quod Lebadea sit prope Coroneam, sive potius inter Coroneam et Haliartum media, et nihil sit frequentius, quam loca vicina permutari; praesertim in proeliis commemorandis, quae in plurium locorum vicinia fiant: de quo conferre iubet Vir Cl. Drakenborch. ad *Liv.* XXXIX. 49.

CYRUS JUNIORIS, quem unum omnium maxime Xenophon amavit et admiratus est, quem merito in *Anabasi* I. 9. §. 1. vocat *τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον βασιλικώτατον τε καὶ ἀρχεῖν ἀξιώτατον*, laudes luculenter celebrat, opportunitate data, *Oecon.* IV. 16 *seqq.* ubi *εὐδοκιμώτατος βασιλεὺς* dicitur; atque *εἰ ἐβίωσεν, ἄριστος ἐν δεκάτῃ ἀρχῶν γενέσθαι*. Belli peritissimum militum suorum amor complexus est, qui nec vivum unquam deseruerunt et mortuo superstites esse noluerunt. Idem agriculturae amantissimus; cuius studio tantum, quantum belliosis artibus, tribuebat §. 17. Eius colloquium de eo argu-

men-

(14) [Fallitur Ernesti, quum dicit *Chaeroneam* a Thucydide nominari. Nam hic ait: Athenienses Chaeroneam captam praesidio munivisse, deinde ad Coroneam esse progressos. Thucydidem e vestigio sequitur Diod. Sic. X. 6.]

mento cum *ΛΥΣΑΝΔΡΩ* Sardibus in Paradiso habitum refertur §. 21. *sqq.*, notissimum vel ex Ciceronis libro *de Senectute* Cap. 17.

Huius dux *ΑΡΙΑΕΥΣ* memoratur §. 18. ἀποθανόντι συναπέθανον πάντες περί τὸν ναυρὸν μαχόμενοι πλὴν γε Ἀριαίου. Ἀριαῖος δ' ἔτυχεν ἐπὶ τῷ εὐανύμφῳ κέρατι τεταγμένος. Sed verba ista πλὴν γε — τεταγμένος manifeste sunt interpolata ex *Anab.* I. 8. §. 9. Nam *Ariaei* mentio nec huius loci est et totam orationem mirifice conturbat. Merito igitur glossema *Heindorf* et alii eiecerunt.

Nimis etiam diu in omnibus Xenophontis Edd. *ΠΕΡΚΕΟΚΡΑΤΗΣ* Syracusanus Dux fortissimus et merito clarissimus (cf. *Thucyd.* IV. 58 *sqq.* VI et VII. passim. *Xenoph. Hellen.* I. 1. §. 27 *sqq.*) nominatus est *Mem.* I. 2. §. 48. inter eos, qui veri Socratis a micinon rerum agendarum aut eloquentiae gloriam, sed virtutis laudem quaerent; ubi certissima coniectura *Groen* pag. 226. pro *Hermocrate* Ἑρμοκράτη; restituit.

P A R S Q U A R T A.

DE IIS, QUI ARTIUM ET DISCIPLINARUM STUDIO INCLABUERUNT.

Ad eos referendus est primus *ΑΣΜΕΝΟΥΣ* Medicus, Socrati familiaris, *Mem.* III. 18. §. 2. ubi temperantiam docet esse optimum cibi condimentum. Meminit eius *Plato* in *Phaedro* p. 227. et *alibi*. Haud scio an idem sit, qui memoretur ab *Andocide* *de Myst.* pag. 3. *Reisk.* Nomen eius restituit *Leo Allatius* in *Epist. Socrat.* XIV. pro vulgato ἀκούομεν τὸν μαθόντα τὰ ἰατρικά. cf. *Valcken.* ad *Mem.* I. I. pag. 526.

Socrates *Mem.* III. 10. inducitur disserens de arte pingendi cum *ΠΑΡΡΗΣΙΩ* *Ευκτορίου* F., celeberrimo pictore, *Ephesio*, qui plurimum tamen degit *Athenis*. « *Primus*, » auctore *Plinio* *H. N.* XXXV. 10. « *symmetriam picturae dedit, primus argutias et vultus, elegantiam capilli, venustatem oris, confessione artificum in lineis extor- et mis palmam adeptus.* » His plane adversari *Weiskio* visus est locus *Mem.* I. §. 3, « *ubi Parrhasius animi virtutes maxime amabiles in vultu reddi a pictore posse et negat.* » Quod ne mediocri quidem pictori, nedum *Parrhasio* in mentem unquam potuit venire. Sed salva res est: nam *Socrates*, quum statuisset picturam esse *εἰκασίαν* τῶν δραμένων, mox quaerit: τί γάρ; τὸ πθινώτατόν τε καὶ ἥμιστον καὶ φιλικύτατον καὶ

καὶ ποθεινότητων καὶ ἐρασμιώτατον ἀπομιμῆσθε τῆς ψυχῆς ἤθους; ἢ οὐδὲ μιμητὸν ἐστὶ τοῦ
 πο; quod non, ut fecerunt Weiskius et Intt., accipiendum est de mollibus animi sen-
 sibus, qui *νόσῳ* exprimentur, sed de iis, qui in *ἀνίμο* ἀίρατοι latent: ut certissimum
 est ex iis, quae Parrhasius respondet: πῶς γὰρ ἂν μιμητὸν εἶη — ὁ μήτε σωματρῶν,
 μήτε χροῶμα, μήτε, ἂν οὐ εἶπας ἄρτι, μηδὲν ἔχει, μηδὲ δλας δρατὸν ἐστίν.

Mox Socrates de animi sensibus in vultu exprimentis agit et auctor est Parrhasio, ut
 molliores potius et amabiles affectus referat, δι' ἂν τὰ καλὰ τε κάγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἦθῃ
 φαίνονται ἢ δι' ἂν τὰ αἰσχυρὰ τε καὶ πονηρὰ καὶ μισητὰ. §. 5. In utroque tamen genere
 Parrhasius excellit, ut confici potest ex variis eius operibus, quorum Plinius I. 15
 meminit. « *Pinxit et Δῆμον Atheniensium, argumento quoque ingenioso: volebat*
« namque variam, iracundam, iniustam, eundem exorabilem, clementem, miseri-
« cordem, excelsum, gloriosum, humilem, ferocem, fugacem et omnia pariter.»
 Plin. *ibid.* Urbanus erat et facetus, hilaris, ut cantillaret semper inter opus. Theophr.
 ap. Athen. XII. p. 543. F. Aelian. V. H. IX. 11. « *Focundus artifex, sed quae*
« nemo insolentius et arrogantius sit usus gloriae artis. Namque et cognomina usur-
« rabat, Habrodiactum se appellando, aliisque verbis principem artis et eandem
« a se consummatam.» Plin. *ibid.* Quae hausit omnia ex ipsius Parrhasii Epigramma-
 tis, quae operibus subscribebat:

Ἄβροδιαίτος ἀνὴρ ἀρετῆν τε σίβων τὰδ' ἔγραψε,
 Παρράσιος κλεινῆς πατρὸς ἐξ Ἐφέσου.
 Οὐδὲ πατὴρ λαβόμεν Ἐδήνορος, ὅς γ' ἀνέφυσε
 Γνήσιον Ἑλλήνων πρῶτα φέροντα τέχνης.

Insolentiam istam indignatus quidam adscripsit Ἄβροδιαίτος q. d. *penicillo victum*
 quaerens. Athen. XII. pag. 543. D. cf. XV. p. 687. B. et ex alio

Εἰ καὶ ἀπίστα κλύουσι λέγω τὰδε· Φημί γὰρ ἦδη
 Τέχνης εὐ, ἦσθαι τέματα τῆςδε σαρῆ.
 Χεῖρὸς ὑφ' ἡμετέρης· ἀνυπέβλητος δὲ πικρήν
 Οὖρος, ἀμώρητον δ' εὐδὲν ἐγέντο βροτοῖς.

« *Super omnia Apollinis se radice ortum et Herculem, qui est Lyndi, talem a se*
« pictum, qualem saepe in quiete vidisset.» Plin. *ibid.* Hoc etiam Epigramma ser-
 vavit Athenaeus XII. p. 544. A.

Οἷος δ' ἐνύχιον (leg. ἐνύχιος) φαντάζετο πολλάκι Φαιτῶν
 Παρράσιω δι' ὕπνου, τοῖος δδ' ἐστὶν ὄρεῖν

Ceterum, quantopere luxu et deliciis diffraeret; vid. ap. Athen. I. I. quem more suo
 descripsit Aelian. V. H. IX. 11. ubi vide *Perizon.*

Unus tamen omnium maxime picturae laude inclaruit πικρὸς-Herculeota, huius aequa-
 lis et aemulus. Cf. Plin. H. N. XXXV. Cap. 9. *sq.* qui pictorum Princeps iudicatur

Mem. I. 4 §. 3. et cuius tanta erat aetate Socratis gloria, ut pro muliere longe optima pulcherrima dicat Oecon. X. §. 1. ἐμοὶ πολλὸ ἥδιον ζώσης ἀρετὴν γυναῖκα καταμανθάνειν ἢ εἰ Ζεῦξίς μοι καλὴν εἰκάσας γραφῆ γυναῖκα ἐπεδείκνυεν. Et de Zeuxide quidem satis superque nota sunt omnia, quae diligenter collegit Franciscus Junius de *Pictura Veterum*. Lib. III. p. 229. Notasse sufficiat errorem Plinii l. l., ubi ait: « ab hoc « (Apollodoro Atheniensi) *artis fores apertas Zeuxis Heracleotes intravit Olympiadis « XCV anno 4, — a quibusdam falso in LXXXIX Olympiade positus.*” Quorum verissimam esse opinionem, ut taceam Plutarchum, qui Periclem Zeuxidis opera usum affirmat, vel ex Xenophontis ll. ll. constat:

Huius civis memoratur *Symp. IV. §. 64.* Ἐναγχος — πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν τὸν Ἡρακλεώτην ξένον — συνέστησάς μοι αὐτόν: quem probabili coniectura *Bacchius* suspicatur esse ΖΕΥΧΙΡΡΗΜ illum, de quo Plato in *Protag.* p. 318. B. τούτου τοῦ νεανίσκου, τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος Ζεῦξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, quem pictorem esse mox significat, sed quem ceterum plane ignoramus.

In arte statuaria primae ab Aristodemo *Mem. I. 4. §. 3.* deferuntur POLYCLETO; in quo confirmari videtur, quod supra in Melanippide coniecimus, Aristodemum eos demum admirari, quos praesens praesentes cognoverit aut viderit. Neque enim aut Pindaro Melanippidem, aut Phidiae Polycletum anteposuisset. Ceterum hinc colligi facile potest, quanta Athenis Polycleti fuerit fama; neque immerito. cf. Plin. H. N. XXXIV. Cap. 8.

Eodem tempore Athenis floruit statuarius CLITON, in cuius operibus insigne erat τὸ ζωτικὸς φαίνεσθαι *Mem. III. 10 §. 6.* huius tamen praeter Xenophontem neminem veterum mentionem fecisse comperimus. Neque magis ΡΙΣΤΙΑΝ τὸν θωρακοποιὸν cognoscimus, qui *Mem. III. 10. §. 9 sqq.* cum Socrate disserit. Memoriae vitio Πίστωνε eum vocat Athen. V, pag. 220.

Nobilissimus histrio Tragicus occurrit *Symp. III. §. 11.* CALLIPPIDES, qui lacrymas spectatoribus extorquere solebat: Καλλιπιδῆς ὁ ὑποκριτής, ὃς ὑπερσεμνύνεται, ὅτι δύναται πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν. In celeberrimis Atheniensium histrionibus nominatur a Plutarch. de *gloria Athen.* Cap. VI. τραγικοί δ' αὐτοῖς ὑποκριταὶ Νικίστρατοὶ καὶ Καλλιπίδαι καὶ Μυνίσκοι καὶ Θεόδωροι καὶ Πᾶλοι συνίτωσαν. Maxima eius fama per totam Graeciam erat: ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν ταῖς Ἑλλησι καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων dicitur Plutarcho in *Agesil.* Cap. XXI. Solebat, ut ceteri histriones, haud secus ac hodie, varias civitates quaestus causa adire: hinc Opuntem venit; cf. *Vita Sophoclis*; hinc in Asiam minorem. Polyæn. *Strateg.* VI. 10: unde redeuntem in patriam Alcibiadem comitatus est. Qui quum navi velis purpureis ceteroque magifico apparatu ornata Piraeum subiret, Χρυσόγονος μὲν ἤλθει τὸ τριηρικὸν, ἐνδεδικώς τὴν Πυθικὴν στολὴν, Καλλιπιδῆς δὲ ὁ τραγικός ἐπέλευσε τὴν ἐπὶ τῆς σκῆνης στολὴν ἡμφιεσμένος, ut refert Duris Samius ap. Athen. XII. pag. 535. Quae tamen Plutarch. in *Alcib.* Cap. XXXII.

merito ad Duridis nugas referre videtur, quum ex Theopompi, Ephori et Xenophontis silentio, tum quod isti luxurie nullus esset locus, οὐτ' εἰκός ἦν οὕτως ἐντυφῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ Φυγὴν καὶ συμφερέας τσαύτας καταρχόμενον. Callippides ex tanto omnium studio et fama, id quod in histrionibus quævis ætas vidit, superbiam et insolentiam contraxit. Lepidum est, quod ipsi, quum casu quodam Agesilao, nimium fortasse ista contemnti, obviam esset factus, usu venit. Audiamus Plutarchum in *Agesil.* l. I. πρῶτον μὲν ἐπήντησεν αὐτῷ (Callippides Agesilao) καὶ προσεῖπεν, εἶτα σοβαρῶς εἰς τοὺς περιπατοῦντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν ἐπεδείκνυτο, νομίζων ἐκεῖνον ἄρξειν τινὸς φιλοφροσύνης· τέλος δὲ εἶπεν· οὐκ ἐπιγινώσκεις με, βασιλεῦ; κάκεινος ἀποβλέψας πρὸς αὐτὸν εἶπεν· ἀλλ' εὐ τύγχε ἔσσι Καλλιππίδας ὁ δεικλικτᾶς; οὕτω δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι. Quod dictum in proverbium abiisse, auctor est Michaël Apostolius XV. 39. Plutarchum, ut assolet, describens, unde ipsius locus emendari potest. Neque adeo dedit veniam Callippidi Comicomum censura, ex quibus Strattis in fabula Καλλιππίδῃ eum exagittavit Athen. VII. p. 314. C. unde facile credam, eundem esse, quem nominat Aristophanes apud Polluc. X. 29.

ὥσπερὶ Καλλιππίδης

Ἐπὶ τοῦ κρημάτων καθίζομαι χαμαί. Cf. *Schneid.* ad *Symp.* l. I.

Quamvis autem in actione ipsius nonnulla carpebantur, ut κίνησις τῶν φάδλων, *Aristot. de Poëtic.* 27 §. 7. et a Mynisco, Aeschylii histrione, πῆθος dicebatur ὡς λαν ὑπερβάλλων. *ibid.* §. 2, quod obtreccationi videtur tribuendum, non erat cur Leo Allatius ad locum in *Epist. Socrat.* XIV. (*Melitus*) ἰδέσθαι τε καὶ ἀπεστρέφετο καὶ ἐκλεισθάνετο καὶ ἄλλοι αὐτῷ ὑπέβαλλον, καθότι καὶ Καλλιππίδῃ τῷ ὑποκριτῇ statueret « *Callippidem par- a les suas recitantem, saepissime dicendorum oblitum haerere et contorquere se.* » Quae in Callippidem minime conveniunt; sed illius mentio pertinet ad verba ἄλλοι αὐτῷ ὑπέβαλλον, et innuitur mos iste, quo plane ut in nostris ludis alii histrionibus versus et sententias suggerebant, ne turpiter dicendorum immemores haerent.

Male nonnulli viri docti, Erasmus in *Adagiis*, Herman. ad *Arist.* l. I. cf. *Schneid.* ad *Symp.* l. I. Callippidem nostrum confuderunt cum tardo cursore, de quo. *Cic. ad Attio.* XIII. 12. et *Sueton.* in *Tiber.* Cap. 38. fecere mentionem.

Huius laudis aemulus fuit ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΣ et ipse histrio Tragicus celeberrimus, unde a Plutarcho *de Glor. Athen.* l. I. inter primos suae artis ponitur. Hinc etiam proverbium:

Ἐγὼ ποιῶσα πάντα κατὰ Νικόστρατον

apud Suidam. Hinc etiam *Clytaemnestra* cognominatus est, ut ex *Diog. Laërtii* loco VI. 18. cognovimus, quem tamen Intt. male habuerunt: Νικόστράτου γοῦν ποτε, τοῦ ἐπικαλουμένου Κλυταιμνήστρα, ἀναγινώσκοντίς τι τοῦ ποιητοῦ αὐτῷ τε καὶ Κράτητι, τὸν μὲν συνδιατίθεσθαι, τὸν δὲ ἴσα καὶ μὴ ἀκοῦσαι: quod verti solet; « *Nicostrato enim, qui*

« *αοηνομινιζαβatur Clytaemnestra, Poeta quidquam sibi Cratetique recitantis* » dicitur et accipitur ab Inst. de Nicostrato Comico, cuius fabulas ex Athenaeo et aliunde novimus. Sed neque τοῦ ποιητοῦ ad Nicostratum referri potest, neque in Comicum Poëtam Clytaemnestras cognomen convenit. Quanto facilius est locum accipere de Nicostrato nostro βίβον Homeri, τοῦ Ποιητοῦ, Polemoni et Crateti recitante. Huius etiam cum Callipide mentio est, in Asia minore versantis ap. Polyæn. VI. 10. De eo ita Xenophon. *Symp.* VIII. §. 3. ἢ οὐκ βούλεσθε, ὥσπερ Νικόστρατος ὁ ὑποκριτῆς τετράμετρα πρὸς τὸν ἀλλὸν κατέλεγε, αὐτὰ καὶ ὑπὲρ τὸν ἀλλὸν ὑμῖν διαλέγωμαι (1). Ubi Interpretes ex voce κατέλεγε falso conficiunt, Nicostratum iam tum fuisse mortuum; nam nihil aliud est, nisi *recitare solebat*, nempe dum Athenis esset. Olympiadis enim XCVI. anno 4. adhuc erat in vivis, quod constat, si Polyæni l. l. conferas cum Xenophontis *Hellen.* IV. 8 §. 18. ibique *Schoicid.*

Quod Suidas eum Comoediarum facit actorem, voc. Νικόστρατος, οὗτος καρδιάς ὑποκριτῆς ἢ δοκῶν κάλλιστα ὑποκρινέσθαι, incertum ipsiusne an librariorum incuriae sit tribuendum. Melius in *Proverb. Graec. Vatic. Append.* I. 65. ὁ Νικόστρατος τραγικῶς ὑποκριτῆς δοκῶν κάλλιστως εἰρηκέναι.

ΑΥΤΟΛΥΚΟΣ, Lyconis F. nobili loco natus *Symp.* VIII. §. 7. egregius iuvenis, formae praestantia insignis, quam habebat cum pudore et modestia coniunctam *Symp.* I. §. 8 sq. Erat Calliae amasius, sed honestus, *Symp.* I. §. 10. VIII. §. 8 sqq. et Panathienaeis Pancratiis victor, ab eo lauto convivio excipitur, ubi tamen ipsius, utpote aetoloseentuli, tot tantisque viris praesentibus, exiguae fuere partes: nam pauca loquitur et ante finem cum patre discedit *Symp.* IX. §. 1. Haecce vero Autolycci victoria maxime propter Calliam amatorem (cf. *Symp.* VIII. §. 7.) celebratissima fuit. Hanc Comici in fabulis riserunt, Aristophanes imprimis et Eupolis, quorum uterque Αὐτολύκον docuit (2); non quo ipsum adolescentem, credo, odissent, sed quo acerbius per

(1) Non dubito, quin in eo loco pro ὑπὲρ τὸν ἀλλὸν restituendum sit ὑπὲρ τοῦ ἀλλοῦ. nam hoc significat *ad tibiam, praesente tibia*: ὑπὲρ in ea significatione interdum dativo, sed saepe genitivo iungitur; sic ὑπὲρ ἀλάκηντος, ὑπὲρ κιδάρας. Exquisite dixit Herodotus VII. 21. ἄριστον ὑπὸ μακίλων et Cap. 56. ἐθελίτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. Eadem ratione τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων dixit Xenoph. *Hell.* II. 2 §. 23.

(2) De *Autolyco* Eupolidis vide Athen. V. p. 216 ubi agens de convivio Xenophonteo αἰετὸς δὲ οὗτος ἡ καιρὸς, καθ' ὃν Ἀριστίων ἀρχὸν ἦν· ἐπὶ τούτου γὰρ Εὐπολις τὸν Αὐτολύκον διδάξας διὰ Δημοστράτου χλευάζει τὴν νίκην τοῦ Αὐτολύκου, ubi cavendus error Interpretis διὰ Δημοστράτου vertentis impulsu hortatuque *Demostrati*, quem significet Eupolidem in obcedenda hac fabula *Demostrati* histrionis opera fuisse usum. Cf. argumenta fabularum Aristophanis passim v. c. ad *Equites*, ἐδιδάχθη τὸ δράμα — δι' αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοφάνους. Eupolis

per amasii latus libidinosus et ineptus Callias peteretur. Statuarii quoque hancce victoriam celebrarunt; « *Leocrates facit, puerum Autolycum, pancratio victorem, propter e quem Xenophon Symposion scripsit.* » ait Plin. H. N. XXXIV. 8. quam statuam in Prytaneo positam (cf. Paus. I. 18. pag. 41.) se ipse vidisse testatur Pausanias Lib. IX. 32. pag. 775.

Erat in Autolyco, quum ad virilem aetatem pervenisset, strenuus et generosus animus. Spartanorum in debellata patria libidinem et insolentiam non ferebat. Ipsorum Harmostam, quem Plutarchus vocat Callibium, Pausanias Eteonicum (3), quum iudicio vicisset, atque is contumeliose baculum intentasset, indignatus supplantatum adversarium turpiter humi prostravit. Quod indignae ferens iste quum apud Lysandrum conquestus esset, increpitus abiit, quod liberis hominibus pracesse nesciret, ut referunt Plutarch. in *Lysand.* Cap. XV. et Pausan. Libr. IX. l. l. At vel sic tamen Autolyco egregium facinus morte constitit; mox enim a triginta Tyrannis omnia Spartanis et Callibio Harmostae gratificantibus (cf. Xenoph. *Hellen.* II. 3. §. 14.) occisus est, ut auctores sunt Plutarch. l. l. Diod. Sicul. XIV. 5. (4).

Autolyco pater LYCO et ipse inter convivias fuit. Hunc si simplicem et bonum dixeris, omnia dixeris. cf. *Symp.* II. §. 4. et III. §. 13. Nobili genere ortus dicitur *Symp.* VIII. §. 7. sed nulla eius memoria exstat (5); filii, a quo ante omnia diligebatur, pietate, sibi unice beatus videbatur. *Symp.* III. §. 8.

P. A. R. S.

Autolyco hic decuit, unde *Αὐτόλυκος α'* et *β'* passim laudantur, imprimis a Grammaticis, Suida, Polluce, aliis: et *Αὐτόλυκος*, ut citantur in *Scholiis Victorianis ad Hom. Iliad.* XIII. vs. 352, ubi, eadem metro, pro

ἤδη γὰρ Ἀριστάρχου στρατηγούντα ἔχθομαι

omissis literis male repetitis, legendum est

ἤδη γ' Ἀριστάρχου στρατηγούντ' ἔχθομαι.

Ex Aristophanis *Autolyco* fragmentum servavit, sed corruptissimum, Erotianus vocat *Ἀμβη*, cf. quos laudat Fabric. B. G. II. p. 368. Harles.

(3) In his Plutarchi auctoritas potior videtur. Nam Eteonicus eo tempore Athenis non adfuit: sed adfuit Callibius Harmosta, qui praecerat praesidio Lacedaemoniorum, petentibus XXX Tyrannis, Athenas misso: qui, ut Xenophon ait *Hell.* II. 3. §. 14. *Καλλίβιον ἐθεράπειον πάση θεραπείᾳ, ὡς πάντα ἐκαινολή, ἃ κέρττοιεν.*

(4) Diodori locus: *ἀνείλον δὲ καὶ (οἱ λ') Αὐτόλυκον, ἄνδρα παρρησιαστήν*, videtur corruptus. Nam quamvis *παρρησία* non semper de *dicendi* libertate tantum usurpatur, sed etiam interdum de *factis* exposito dicitur, tamen in hunc locum ea notio non videtur convenire, unde lubens *παγκρατιαστήν* reponam: ut apud Pausan. in *Atticis* l. l. *Αὐτόλυκος ὁ παγκρατιαστής*, in *Boeot.* l. l. *Αὐτόλυκῳ τῷ παγκρατιάσαντι — εἰς ἀμφισβήτησιν — Ἐτεθνικὸς ἦλθεν* et alibi.

(5) [Comicorum effrenata licentia in Autolyco non desaevierat, sed neque ipsius parentibus.

P. O.

P A R S Q U I N T A .

DE HIS, QUI PRIVATAM VITAM AGENTES COMMEMORANTUR.

In his eam rationem sequemur, ut primum eos omnes enumeremus, quos Socrates amavit, aut amicos et familiares habuit, deinde eos, quos cognovit tantum et quibuscumque opportunitate data disputans inducitur, ceteros denique omnes, quorum quacunque de causa iniicitur mentio. In illorum nominibus illustrandis eadem ratione, qua in superioribus omnibus, versabimur. Si qua satis superque nota sunt, omitemus, si qua minus sunt trita, paulo copiosius exponere conabimur.

Prima esto Socratis uxor, ΚΑΝΤΗΡΙΣ, quam « *omnium, quae aut fuerint un-*
« *quam*

pepercit et Lyconem cum uxore Rhodia conviciis omnis generis laceravit Scholiast. Plat. pag. 332. Ed. Bekk. Λύκων μέντοι πατήρ ἦν Αὐτολύκου, Ἴων γένος, δῆμον Θορικός, πένης, ὡς Κρατῖνος Πυτίνῃ, Ἀριστοφάνης Σφηξίν. Εὐπόλις δ' ἐν Φίλοις καὶ ἐπὶ τῇ γυναικὶ Ῥοδίᾳ κωμῶδει αὐτὸν, ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Αὐτολύκῳ εἰς (forte ὡς) ξένον, Μεταγένης δ' Ὀμήρῳ εἰς (ὡς) προδέτην· καὶ Λύκων ἐνταῦθα πού προδοῦς Ναύπακτον ἀργύριον λαβῶν ἀγαλμ' ἀγορᾶς ξενικὸν ἐμπορεύεται. ubi Metagenis versiculi forte ita sunt constituendi:

καὶ Λύκων

Ἐνταῦθα προδοῦς Ναύπακτον ἀργύριον λαβῶν

Ἀγαλμ' ἐν ἀγορᾷ ξενικὸν ἐμπορεύεται.

Vide etiam Aristoph. in *Vesp.* vs. 1302, et Scholiorum farraginem ad *Vesp.* vs. 1169. Cf. Raspe in Comment. de *Eupolidis* Δήμοις et Πόλεσιν pag. 113. De ipsius uxore famosa et impudica Aristoph. *Lysistr.* vs. 269 sq.

ἐμπρήσωμεν ἀπὸ χεῖρες

Πάσας ἐπὶ ψήφου μιᾶς, πρώτην δὲ τὴν Λύκωνος.

Ubi Scholiasta: τὴν Ῥοδίαν λέγει οὕτω καλουμένην, τὴν Αὐτολύκου μὲν μητέρα, γυναῖκα δὲ Λύκωνος, ἐπ' αἰσχροῖς κωμωδουμένην. Εὐπόλις Πόλεσιν

Ὡσπερ ἐπὶ τὴν Λύκωνος ἔρρει πᾶς ἀνὴρ.

Vulgo contra metrum συνέρρει. Iam quid hisce testibus tribuendum sit, aliorum esto iudicium: animadvertisse sufficiat, temere in his passim Autolyco patrem, Lyconem confandi cum Lycone oratore, qui Socratem accusavit, et fortasse etiam cum aliis.]

“quam aut futuras vix contumacissimam litigiosissimamque excostram.” (Bentleii *Dissert. de Epist. Socrat.* §. XIII. pag. 78. Lennep.) vulgo accepimus. Et sand Athenes Socrati *Symp.* II. §. 10. ἡ γυναικὶ τῶν οὐσῶν, ἡμῶν δὲ καὶ τῶν γεγενημένων καὶ τῶν ἐσομένων, χαλεπωτάτη. Lamprocles, eius filius *Mem.* II. 2. §. 7. οὐδὲς ἂν δύναίτο εἶπαι ἀνασχέτως τὴν χαλεπότητα. Recentiores auctores multi multa in eius dedecore congescerunt, quas collegit Menagius ad Diog. Laërt. II. 86 *sqq.* Plato tamen, neque ullus Socraticorum de eius proceritate aliquid scripto mandarunt, cf. Bentley I. l. Hinc fuere, qui calumniam esse suspicati sint, quemadmodum fecit Athenæus VI. pag. 219. qui tamen, quod Xenophontis est, tribuit Platoni. Nec defuerunt etiam, qui eam prorsus excusare voluerint v. c. Heumannus apud Bruck. *Histor. Philos.* I. p. 628. Sed quicumque Socratis cum filio Lamprocle colloquium de matre, *Mem.* II. 2. attento animo perlegerit, veri esse simillimum compererit, quod Luzac. v. cl. statuit in *Leott. Att.* pag. 49. « *πολύστατον fuisse mulierem, vehementer intemperantique a lingua, talem tamen, quae neque insula naturae careret bonitate, nec matris famulias officiis decebat,*” ibi enim Socrates §. 9. ita: ἂν λέγεις σοὶ ἡ μήτηρ οὐ μόνον οὐδέτι κακὸν ποῦσα λέγει, ἀλλὰ καὶ βουλομένη σοὶ ἀγαθὰ εἶναι, ὅσα οὐδενὶ ἄλλῳ. et μοχ: σὺ ταύτην εὖνουν τε σοὶ οὔσαν καὶ ἐπιμελουμένην ὡς μάλιστα δύναται κάμνοντες, ὅπως ὑγιανῆς τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδίων μηδενὸς ἄνδεῆς ἔσῃ καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ τρεῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σου καὶ εὐχὰς ἀποδιδούσαν χαλεπὴν εἶναι φησ. Atque ita facile inter se conciliantur, quae passim ipsi vel decora vel opprobria leguntur; et quod in Antisthenia et Lamproclis iudicio nimium est facile ex illius ingenio et huius animo irato repetitur.

Ceterum, quae scribit auctor *Epist. Socrat.* XX. Xanthippen post iniquam mariti necem, moerore confectam, in summo luctu et desiderio degisse, aliorum dona repudiantem, ab Aeschine sustentatam, ea omnia, propter fidem illius scriptoris, quisquis fuerit, plus quam dubiam, nec affirmare nec refellere in animo est. vid. Bentl. in *Dissert. L.*

Socrates tres habuit filios: Plato in *Phaed.* p. 116. δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς μικροὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας. Cf. *Apolog. Socrat.* p. 35. quorum illi Sophroniscus et Menedemus vel ut alii Menexenus. Cf. Suidas, hic LAMPROCLES vocabatur. Diog. Laërt. II. 26. Cf. Luzac. in opere I. pag. 10 *sqq.* Et Lamprocles quidem ex Xanthippe, ceteri ex Myrtone, nepti Aristidis, erant suscepti (1). Cum iis ludere solitum fuisse Socratem refert Seneca *de Tranquill. Vitae* Cap. ult. Cum Lamprocle equitans in arundine longa ab Alcibiade deprehensus est. Valer. Maxim. VIII. 8. cf. Aelian. V. H. XII. 15. Hunc

ma-

(1) Haec duas simul uxores habuisse Socratem multi Veteres tradiderunt, Quam fabulam apertissime excusserunt et reiocierunt Rich. Bentley in *Dissert. de Epistol. Socrat.* Cap. XI. I. pag. 73 *sqq.* Lennep. et copiosissime Luzac V. Cl. in *Leott. Attica.*

matri miscensentem placat et admonet *Mem. II. 2.* et, quamvis ex eo Dialogo confici non potest cum fuisse proterviorem, (hinc tamen orta fuisse videtur nonnullorum Veterum opinio, Socratis filios ineptos et improbos fuisse. *Cata Maior* dicitur ab *σο. Συκράτους οὐδὲν ἄλλο βανμάζειν τοῦ παλαιού, πλὴν ὅτι γυναῖκα χαλεπῆ καὶ παισὶν ἀποπληκταίς χράμενος ἐπιεικῶς καὶ πρῶτος διατίθειεν.* Plutarch. in *Cat. Mai.* Cap. XX. *Seneca Epist. 104.* *indociles vocat et patri quam patri similiores.* Nam ceteroquin nihil aliud constat. (2), et quae auctore *Epist. Socrati* XXVII. de Lamprocle refert, ut cetera finxisse videtur.

Inter Socratis amicos neque candidior fuit, neque Socrati devinctior alter, quam CRITON cf. *Mem. I. 2. §. 48.* Ditissimus erat Crito et bonus et fugitans vitiam, unde eum prae ceteris respicere facile credam Platone in *de Rep. VIII. p. 549 C.* ubi imaginem describit τοῦ Φεύγοντος τίς τε τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ δικὰς καὶ τὴν τοιαύτην πᾶσα φιλοκραγμοσύνην καὶ ἐθέλοντος ἐλαττοῦσθαι, ὥστε πρῶτα μὴ ἔχειν. Hinc quaeritur *Mem. II. 9. §. 1.* ὅτι χαλεπὸν ὁ βίος Ἀθήνησιν εἴη ἀνδρὶ βουλομένῳ τὰ ἑαυτοῦ πράττειν. hinc omnium maxime a Sycophantis lacescebatur, quorum calumnias pecunia redimere, quam iudicio arguere malebat. *ibid.* donec, Socrate auctore, Archedemi opera usus, istis liberatus est. *ibid.*

De Critonis mitissima indole et vera in Socratem amicitia, omnia habet Plato, quae collegit et disposuit Groen pag. 200 sqq.

Critonis filius erat CRITOBULUS, patri similis, simplex et bonus: corporis timens flore, quam acumine ingenii commendator. Divitiis et forma supra modum gaudēbat, Cf. *Oecon. II. §. 1. Symp. III. §. 7. IV. §. 10 sqq.* non quo propter ista superbiret, sed plane puer exultaret et lasciviret. Hinc interdum pueriliter petulans pauperem et deformem Socratem cavillatur, cf. *Oecon. II. §. 3. Symp. IV. §. 19.* Neque tamen erat, cur Athenaeus indignabundus scriberet IV. p. 188: D. ubi agit de Xenophonte Symposio: καὶ μὴν ἀσύμφωνα καὶ τὰ μετὰ ταῦτα τῇ αὐστηρότητι. ὁ γὰρ δὴ Κριτόβουλος μεϊράκιον ἀστειὸν γέροντα καὶ διδάσκαλον αὐτοῦ τὸν Σωκράτη σκόπτει πολὺ τῶν Σειληνῶν αἰσχρῶ λέγων εἶναι. ὁ δὲ αὐτῷ διαμορφοσκοπεῖται καὶ κριτὰς ἐλέμενος τὸν τε πατέρα καὶ τὴν δρχηστρίδα πρότιθαι νικητήρια Φιλήματα τῶν κριτῶν, acerbe subiungens: τίς οὖν τῶν νέων ἐντυχῶν τούτοις οὐκ ἐπιτριβήσεται μᾶλλον ἢ περ εἰς ἀρετὴν προαχθείη. Non enim odiosius ullum est calumniatorum genus, quam qui facetias et iocos maligne interpretentur; quod saepius facere Athenaeum etiam mox videbimus. Non erat igitur Critobulus ad philosophiam

(2) [Stobaeus *Tit V. 79 sq.* Ed. Gaisf. habet particulam Ξενοφώντος ἐκ τῆς πρὸς Λαμπροκλειαν (leg. Λαμπροκλέα) ἐπιστολῆς, qua ipsum exemplo patris admonet, ut temperantiam colat, neque nimias concupiscat divitias. Quae tamen Epistola cum ceteris videtur scripta.]

aptus (5), neque adeo Crito efficere potuit, ut in interiorem Socratis familiaritatem et disciplinam admitteretur. cf. Plato in *Euthydem.* pag. 806. Uxorem duxerat *Symp.* II. §. 3. quam tamen negligebat, unde Socrates ad ipsum *Oecon.* III. §. 12. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐλάσσονα διαλύγη ἢ τῆ γυναικί· οὐκ ἔστι δὲ μὴ, οὐ πολλοὶ γὰρ· et in amorem prior, rem familiarem satis amplam se habere existimans, non curabat. Socrates *Oecon.* II. §. 7. ἔρῳ σε οἰόμενον πλουτέειν καὶ ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανᾶσθαι χρήματα, παιδιστοὶ δὲ πράγμασι προσέχοντά τὸν νοῦν, ὥσπερ ἔξεν σοί. Non sine causa igitur Aeschines Socraticus cum ἐν Τηλαύγῃ notavit ἐπ' ἀμαθίᾳ καὶ βυκαρότητι βίου. *Athen.* V. pag. 220. Cliniam, Alcibiadis fratrem patruelem, insano amore deperibat. Exclamavit *Symp.* IV. §. 12. νῦν γὰρ ἐγὼ Κλεινίαν ἦδιον μὲν θεῶμαι ἢ τἄλλα πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις παλά· τυφλὸς δὲ τῶν ἄλλων ἀσάντων μᾶλλον δεξαμένη εἶναι ἢ Κλεινίου ἐνδὲ βύτος. ἔχθρομαι δὲ καὶ νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ ἐκείνου οὐχ ἔρῳ, ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡλίῳ τὴν μέγιστην χάριν οἶδα, ἐπεὶ μοὶ Κλεινίαν ἀναφαίνουσι. cf. §. 21 seqq. Crito igitur de filio sollicitus Socrati ipsum commisit curandum *ibid.* §. 24. a quo, quum Cliniam exosculatus esset, monetur et reprehenditur *Mem.* I. 3. cf. *Symp.* IV. §. 25. Non sine causa eum potissimum de amicis deligendis et conciliandis admonet Socrates *Mem.* II. 6. quippe qui facillime a malis amicis corrumperetur: et de re familiari tuenda et augenda cura eo prae ceteris omnibus in *Oecon.* *nomico* disserit, quod sibi bona superesse putaret, neque in aliis quaerendis operam esse ponendam: unde Socrates II. §. 7. οἰκτέρω σε, μήτι ἀνήμερον κακὸν πάθος καὶ εἰς πολλὴν ἀπορίαν καταστής. Ceterum verus ipsius et constans in Socratem amor, *Mem.* I. 2. §. 48. cuius fuit cum patre fideiussor, *Plat. Apol.* p. 38. et quem nec morientem deserere sustinuit. *Phaed.* p. 59.

Critobulus *Mem.* I. 3. §. 8. dicitur exosculatus esse τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν καλὸν ὄντα et §. 10. οὗτος ἐτήρησεν τὸν Ἀλκιβιάδου υἱὸν Φιλῆσαι, ὄντα εὐπροσώπτατον καὶ δραιοτάτον. Ex *Symp.* IV. §. 25. ubi idem narratur, constat fuisse eum CLINIAM, quem insano amore Critobulus deperibat. Sed Clinias ille a Critobulo deamatus non Alcibiadis erat, sed Axiochi filius, Alcibiadis frater patruelis, ut auctor est Plato in *Euthyd.* pag. 275 A. neque fuit unquam Alcibiadis filius huius nominis (4). Erat Critobulo natu minor, Plat.

in

(3) Alienissima igitur sunt a Critobuli et Socratis persona, quae scribit auctor *Epistolas* inter Socraticas IV. ubi Socrates: Κριτοβούλω μὲν ἐντυχῶν παρεκάλουν πρὸς φιλοσοφίαν αὐτὸν, ὁ δὲ μοὶ δοκεῖ διανενοῖσθαι, μᾶλλον δὲ ὠρμηθεῖν πρὸς τὰ πολιτικά. Qui locus corruptus est, et varie a viris doctis tentatus: διανενοῖσθαι, quod a διανόημι repetit Orellius [credo, ut τεθεῖσθαι a τίθημι] Graecum non est. Neque διχα νοεῖσθαι, ut idem coniecit, aut δὴ ἀνεῖσθαι, quod Bremio venit in mentem probari posse videtur. Leni medicina, vocabulo δὲ eiecto, legi possit: ὁ δὲ μοὶ δοκεῖ διανενοῖσθαι μᾶλλον ὀρμηθεῖν πρὸς τὰ πολιτικά. unde optima et facillima oritur sententia.

(4) Schneid. in *Addendis ad Mem.* p. 296. Alcibiadis ullum fuisse filium negat. Sed ne

in *Euthyd.* p. 271 A. ubi Socrati dicit Crito: ἐν μίση δ' ὁμῶν τὸ Ἀξιώχου μαιράκιον ἦν καὶ μάλα πολὺ, ὃ Σώκρατες, ἐπιδεδωκέναι μοι ἔδοξε καὶ τοῦ ἡμετέρου οὐ πολὺ τι τὴν ἡλικίαν διαφέρειν Κριτοβούλου· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σκληρὸς, οὗτος δὲ προφερὴς καὶ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν ὕψιν. ubi recte Scholiasta σκληρὸς ὁ τῷ μὲν χρόνῳ πρεσβύτερος, τῇ δὲ ὕψει νεώτερος δοκῶν. προφερὴς δὲ ὁ τῷ μὲν χρόνῳ νεώτερος, τῇ δὲ ὕψει πρεσβύτερος. Cui loco adversari videtur Xenophon *Symp.* IV. §. 23. ubi Socrates οὐχ ὄρεται, ὅτι τούτῳ μὲν (*Critobulo*) παρὰ τὰ ἄλλα ἔρτι Ἴουλος καθέρπει, Κλεινίᾳ δὲ πρὸς τὸ ὀπισθεν ἤδη ἀναβαίνει. Quem locum vitiosum esse iam *Wois-kius* monuit et *Schneiderus* ita cum Platone voluit conciliare, ut legeretur: τούτῳ μὲν ἤδη πρὸς τὸ ὀπισθεν παρὰ τὰ ἄλλα Ἴουλος καθέρπει, Κλεινίᾳ δὲ ἔρτι. περὶ τὴν ὑπὸν ἀναβαίνει. Sed dubito, an tanta in Veterum locis emendandis licentia concessa sit. Aliquando coniecturam locum ita constitui posse: τούτῳ μὲν (*Clinias*) παρὰ τὰ ἄλλα ἔρτι Ἴουλος καθέρπει, ἐκεῖνῳ δὲ (*Critobulo*) πρὸς τὸ ὀπισθεν ἤδη ἀναβαίνει. Prima lanugo enim, quae circa aures efflorescebat, magis ad Cliniam pertinet, quam ad Critobulum, qui iam adultus, (ἡλικίαν ἤδη ἔχων *Euthyd.* p. 306 D.) uxorem duxerat, ut modo vidimus. Sed quidquid huius rei est, constat male Cliniam dici a Xenophonte filium Alcibiadis, quem errorem in re notissima in librariorum magis, quam in Xenophontem esse reiiciendum, nemo dubitavit. Ergo *Schneider.* audacter pro *ὀπίθιν* reposuit ἀδελφόν: quod merito improbens *Groen.* pag. 221. coniecit aut Xenophontem, quippe in notissima re simpliciter scripsisse τὸν τοῦ Ἀλκιβιάδου νεμπὲ Alcibiadis Maioris *νεμπὲ*, aut *ὀπίθιν* in *ὀπίθιν*

dicamus de Leotyche, quem mater Timaea, Agidis Spartanorum regis uxor, Alcibiadem vocare amabat, filium habuit ex muliere Melia, quam bello captam sibi emerat, ut auctor est *Andocides de Myst.* p. 123. Reisk. Et notissimus est eius filius, qui mollis et luxu diffuens, a Comiciis, ut patris simia, risus est. *Plutarch.* in *Alcibiad.* Cap. I. Ἀρχιππος τὸν ὀπίθιν τοῦ Ἀλκιβιάδου σκόπτων· βαδίζει, Φησί, διακεχλιδῶς· θυμῶντιον ἔλκων, ὅπως ἐμφορῆς τῷ πατρὶ μάλιστα δόξειεν εἶναι.

Κλασσαυγενέεται τε καὶ τραυλιζέται.

quae C. Haitingerus in *Actis Philol. Monac.* Tom. III. Fasc. I. p. 134. editis a Thierschje ann. 1820. probabiliter ita metro Iambico restituit

διακεχλιδῶς
 Οὗτος βαδίζει, θυμῶντιον ἔλκων, ὅπως
 Μάλιστα δόξει· ἐμφορῆς εἶναι πατρὶ
 Κλασσαυγενέεται τε καὶ τραυλιζέται.

Huic nomen erat *Alcibiades*, ut apparet ex *Lysia*, qui duabus orationibus, quarum altera tamen videtur spuria, hominis sordes et impuritatem vitae acriter perstringit, et ipsum iam iuente adolescentia moribus dissolutissimis, damnosum et libidinosum fuisse arguit cf. *impri-* mis pag 536. Reisk. et *Alibi*. Idem est, quem defendit oratio *Isocratis περὶ ζεύγους*. cf. *Schneid.* qui errorem quodammodo retractavit in repetita editione ad *Mem.* I. 3. §. 8.

RESPONSIO AD QUESTIONEM LITERARIAM.

esse mutandum: quod vereor, ut vir acutissimus sibi ipse probaverit. Multo, opinor, simplicius in re simplicissima verum patris nomen restituere τὸν τοῦ Ἀξιόχου υἱόν, ut dicitur apud Platon. in *Euthyd.* p. 271 A. 275 A. et *alibi*, et ab Aeschine Socratico in *Dial. de Morte* Cap. I. Quod si cui videatur audacius, reputet, nomina quoque propria olim per scribendi notas et compendia exarari fuisse solita, quae uberissima fuit errorum scaturigo, uti ostendit Taylor. in *Lectt. Lysiæ*: et notum, quid librariorum incuria et inscitia in permutandis nominibus notioribus et minus tritis possit (5).

Bene distinguendus est Clinias noster a cognomine fratre Alcibiadis, natu minore, quem ex Plat. *Protag.* p. 320 A. et *Alcibiad.* I. p. 118 B. ineptum et stupidum cognoscimus. Nam praeter commendationem corporis *Mem.* I. 3. §. 10. et Plat. in *Euthyd.* p. 271 A. moribus erat et ingenio conspicuus. Damonis in Musicis institutione usus Aesch. Socrat. I. l. Charmidem, Glauconis F., praestantem, ut vidimus, adolescentem, habuit amicum, qui ipsi erat ἐξ ἑταιρείας ἐραστῆς ἄμα καὶ ἐρώμενος. Aeschin. *ibid.* Socrati quoque familiaris et acceptus. cf. Groen. p. 220 sq.

In iis, quorum insignis erga Socratem amicitia fuit, censendus est CHAEREPHON Sphettius. *Mem.* I. 2. §. 48. qui assiduus Socratis comes, eius studia imitari studebat. Hinc ipsius maxime mentionem cum Socrate coniungit Aristophanes in *Nubibus* v. g. v. 103 sqq.

Τὸς ὠχρῶντας, τοὺς ἀνυποδέτους λέγεις

Ὅν δ' ἀκακοδαίμων Σωκράτης καὶ Χαίρεφῶν.

CF. v. 530 et 1463. Erat Chaerephon, uti ex Platone novimus, ingenio acer et fervidus, σφοδρὰ ἐφ' ἑτι δρμήσει Plat. in *Apol.* p. 21 A. in quo quum nimius esse videretur μανικῶς audit in *Charmid.* pag. 153 B. Socrati ab ineunte aetate familiaris fuit. Populi partibus favens, debellata patria, in exilium cessit (6): restituta libertate, rediit. vid. Platon. in *Apol.* I. l. Corpore erat infirmo et debili; nimium studiis intabuisse et impalluisse libris videtur. Schol. ad *Aristoph. Nub.* v. 504. (*Chaerephon erat*)

ισχυρὸς

(5) Quod cum alii passim ostenderant, tum luculentissime in *Archilochi* nomine Ruhnkenius δ' πάνυ ad Vell. Paterc. I. 5. pag. 20. Ita emendandus est Athen. V. p. 346. δ' δὲ Καλλίας αὐτοῦ (Λεοκίμης Σωκρατικῆ) περιέχει τὴν τοῦ Καλλίου πρὸς τὸν πατέρα διαφορὰν καὶ τὴν Προδίκου καὶ Ἀναξαγόρου τῶν σοφιστῶν διαμάχην. Quid enim Anaxagorae cum Callia? quid cum Prodicō? non is erat, qui una cum Prodicō diceretur σοφιστῆς et ab Aeschine rideretur. Omnia igitur videntur suadere, ut pro *Anaxagora Πρωταγόρου* repouamus.

(6) Rempublicam tamen non attigit, quamvis ab auctore *Epistolae Socrat.* II, dicitur ἡγμένος ὑπὸ τῆς πόλεως πρεσβευτῆς εἰς Πελοπόννησον, qui in hoc quoque, ut in multis aliis, hallucinatus est.

dit Hegesander Delphus: ap. Athen. XI. p. 507. Platonem in oculo quodam post Socratis mortem ceteros animi pendentes et carissimi amici desiderio afflictos, aequo animo esse iussisse: se enim idoneum, qui Academiae praecisset: et arreptum poculum Apollodoro propinasse: cui ille: ἦδιον ἂν παρά Σωκράτους τὴν τοῦ Φαρμάκου κύλινα εἰλήφην ἢ παρά σοῦ τὴν τοῦ οἴνου πρόποσιν: mora videtur in Platonem calumniis, cupide ab Athenaeo recepta, quam si contemseris, optime confutaveris.

Ceterum in interiorem Socratis familiaritatem admissi erant: Αριστομένης Κωδωνοῦ θηναῖος, Plat. *Symp.* p. 178 B. statura exigua Plat. *ibid.* *Mem.* I. 4. §. 2. unde facile assentiar Heinsio et Davidsio in Max. Tyr. *Diss.* III. p. 28: ἐράσθητι Ἀριστοδήμου· ἀλλ' οὐκ ἐφέε, αἰσχρὸς γὰρ ἦν pro αἰσχρὸς reponentibus σμικρὸς. Vita et victu severus; ἀσυπόδητος δέ, Plat. l. l. Socratis amantissimus et comes assiduus cf. Groen. p. 204.

Censebat rerum naturam τύχη τινὶ ὀρτῆν esse et constitutam, ut colligi potest: ex *Mem.* I. l. §. 4. Deos et esse dubitabat: οὐ γὰρ ἐρῶ, inquit §. 9; τοὺς κυρίους, ὅτι περ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων τῶν δημιουργῶν: unde de sublimitate eius ingenii haud magnifice sentire licet; et, si vel maxime essent, humanum genus non curare existimabat. §. 14. Hinc neque sacra faciebat, nec precabatur, nec divinatione utebatur, et, si qui facerent, irridebat §. 2. unde Socrati occasionem praebuit, de Numine Divino et Divina Providentia egregia illa disputandi, quae leguntur *Mem.* I. l. Quibus cum nihil omnino responderit, quo suam sententiam tueretur, videtur potius miseriis et taedio vitae, quam ex vera animi sententia, rationibus confirmata ad istas opiniones deflexisse.

ΗΕΡΜΟΓΕΝΗΣ, Hipponici divitis F., et frater Calliae, qui incertum quo casu ingentes patris divitias solus possedit, unde Hermogenes in summa omnium rerum penuria degens ἐκινδύνευε δι' ἔνδειαν ἀπολέσθαι. *Mem.* II. 10. §. 2. Non apparet, qui fieri potuerit, ut ditissimi Atheniensium filius et frater plane egenus vitam traxerit. In Platoni *Cratylō* p. 386. de hominum malitia et fraudibus, quas senserit, conqueritur, et *ibid.* p. 391 C. fratris in ipsum avaritia arguitur. cf. Groen. p. 224 sq. At Calliae convivio tamen cum ceteris excipitur *Symp.* I. §. 3. cui sine ulla querela interfuit, etsi Antisthenes, qua erat in dicendo libertate, *Symp.* IV. §. 34. ubi ait: οἶδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες, ὁ μὲν αὐτῶν τάρκουντα ἔχει καὶ περισσεύοντα τὰ τῆς δαπάνης, ὁ δὲ τοῦ παντὸς ἐνδεΐται: haud obscure Calliae avaritiam propter fratris paupertatem exprobrat. Sed iste non sensit aculeum, aut dissimulavit. Erat Hermogenes candidus et modestus. Cf. Plat. in *Cratyl.* p. 408 B. homo frugi, *Mem.* II. 20. §. 3. Socrati acceptissimus, qui, ut eius paupertatem sublevaret, eum Diodoro, lautiori amico, commendavit. *Mem.* I. l. Egregie igitur Groen. p. 225. in *Mem.* I. 2. §. 48. ubi veri Socratis amici enumerantur pro Ἐρμοκράτη Ἐρμογένη restituit. Socrati impietatis reo
non

non definit, sed, ut causam diceret, impense est adhortatus *Mem.* IV. 8. §. 4. quæ describit, auctor *Apolog. Xenoph.* §. 2.

Hermogenis indolem et habitum accurate describit Socrates *Symp.* VIII. §. 3. Ἐρμωγενὴ γε μὴν τίς ἡμῶν οὐκ εἶδεν, ὅς ἐστι πρός ἡστίην ἢ καλοκἀγαθία, τῶν ταύτην ἐρωτῶν κατατηκταί; οὐχ ἑρῶται; ἀριστεροτέραι αὐτοῦ καὶ ἄφρονες, ἀκραιεῖς δὲ τὸ ὄμμα, μέτριοι δὲ οἱ λόγοι, ἀρρετὰ δὲ ἡ φωνή, ἰλαρὸν δὲ τὸ ἦθος (9); Lenissimo ille animo ac summa pietate, ceteris amissis, ab amicis desertus, Deos isibi sensit esse amicos constantissimos. Cf. *Symp.* III. §. 14. ἢ πάντα φρονεῖ εἰδότες, (πᾶσι δὲ θυνόμενοι θεοί); ait *Symp.* IV. §. 48; οὐτὰ μὲν φησὶ εἰσὶν, ὅστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαι μου, οὐποτέ λήθω αἰσὺς οὔτε νυκτὸς οὔθ' ἡμέρας, οὔθ' ὅποι ἂν ὀρῶμαι, οὔθ' ὅτι ἂν μέλλω πράττειν. Hoc pie et precibus et ante omnia vitæ sanctitate venerabatur. *ibid.* §. 49; ἀπαντῶν αἰσῶν, ὃν τε δίδασιν αἰεὶ, αὐτὸν παρέχουσι οὐδὲν δαπανῶν, εὐφημῶ τε, ἵνα ἀν' ὄψομαι καὶ εἴφ' ὅτε (ἂν fort. add.) αὐτοὺς μάρτυρας ποιήσωμαι, ἐκὼν οὐδὲν ψεύδομαι. Suspiciam autem subit ex §. 48: ubi ait: διὰ δὲ τὸ προεἰδέναι καὶ ὅτι ἐξ ἐκάστου ἀποβήσεται, σημαίνουσί μοι πέμπωτες ἀγγέλου φήμας καὶ ἐνύπνια καὶ οἰωνοὺς, ἃ, τε δεῖ καὶ ἃ οὐ χρὴ ποιεῖν. Οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν κελθῶμαι, οὐδέποτε μοι μεταμέλει, ἤδη δὲ ποτὲ καὶ ἀπιστήσας ἐκολάσθην, animum Hermogenis (qui quamvis οὐκ ἀγνώμων *Mem.* II. 19. §. 3. tamen ingenii subtilitate non erat insignis, et philosophiam primis tantum labris attigerat, ut vere Groen. p. 225. ex Platonis *Cratylō* affirmat) superstitionis cuiusdam non fuisse expertem.

Mirum non est Hermogenem ea indole præditum fere cogitationibus defixum et quadam animi tristitia fuisse affectum, qualis in iis solet conspici, qui mala et aerumnas non forti pectore contemnere, sed dolendi quadam voluptate consolari malunt. Cf. *Symp.* VIII. §. 1.

ΕΡΙΓΕΝΗΣ: huius nominis duo adolescentes Socratis ætate Athenis vixisse memorantur. Alter est Critonis filius Diog. Laërt. II. 121. οἱ παῖδες δὲ αὐτοῦ δῆκουσαν Σωκράτους, Κριτόβουλος, Ἐρμωγενής, Ἐπιγένης, Κτήσιππος. Sed quum Diogenis locus corruptus sit (nam duos tantum filios Crito habuit, Critobulum et Ctesippum, uti constat et Platone. Cf. Heind. ad *Euthyd.* p. 418.) superest ut statuamus Epigenem illum, qui occurrit in *Mem.* III. 12. esse filium Antiphontis, τοῦ Κηφισίως, vid. omnino Platon. in *Apol. Socrat.* p. 33 E, qui Socrati amicus et familiaris in carcere morienti adfuisse dicitur in *Phaed.* p. 59 B. In corpore curando negligentior, quum male et tenuiter

(ιδιω-

(9) [Hermogenis indoles non nisi per iocum aut ironiam ἰλαρὸς hilaris vocari potuit. Atqui hic nullus est ironiæ locus. Unde haud scio an legendum sit: ἴλεων δὲ τὸ ἦθος. Nam ἴλεως præter vulgarem notionem Atticis exquisite interdum significat olementem et placidum. Cf. Platon. *Phædon.* pag. 117 B. Sophocl. *Aiac.* vs. 1009.]

(*Διωνυσῖος*) caesi habitus, egregia ipsam de corporis cura admonet Socrates *Mem.* l. l. (10).

Εὐθύδημος: huius nominis tres adolescentes in Socraticorum scriptis occurrunt: quae causa fuit, cur eos interdum viri docti confuderint. Primus est Euthydemus Sophista, quem cum fratre Dionysodoro merito Plato in cognomine Dialogo et alibi exprodit. cf. *Græc.* p. 86 sq. Alter, filius Cephali, Lysiae oratoris frater, cuius est in Platonis *de Rep.* libris mentio I. p. 329 B. Tertius, qui in *Xenophonte* occurrit, est filius Dioclis, *Plat.* in *Symp.* p. 222 B. (11) cui et forma erat egregia, adeo ut in tanto formosorum iuvenum numero, prae ceteris *καλῶς* cognominaretur *Mem.* IV. 2. §. 1. et ingenium ad optima quaeque idoneum. Iuvenilis tamen quaedam virium nimia fiducia effocit, ut *ἀντιδρακτός* esse cuperet, nec ab alio quoquam quidquam proficisci videri. Hinc *Ποταίων* et *Sophistarum* libros diligenter coëmerat permultos, ex hisce scilicet dicendi peritus et magnus in rep. futurus. *Mem.* l. l. §. 1. et §. 8 sqq. Facile tamen Socrates in eo indolis et ingenii praestantiam perspexit: istam vanitatem blande et facete tandem confutavit et dicit, et optimum ceteroquin iuvenem ita sibi conciliavit, ut sine desiderio ab eo abesse non posset. *Mem.* l. l. §. 2—40. cf. *Plat.* in *Symp.* l. l. hinc *οὐκ ἀπελείπετο ἐτι αὐτοῦ, εἰ μὴ τι ἀναγκαῖον εἴη· ἐνια δὲ καὶ ἑρμηνεύων ἐκεῖνος ἐπετήδευεν.* Quum una cum Critia sermonibus Socratis interesset, eius flos corporis isti lubidinem incendit, quem adeo Socrates acriter multis praesentibus inorepuit. *Mem.* I. 2. §. 29. Socrati erat acceptissimus, qui cum eo notissimum de gravissimo quoque argumento, de pietate erga Deos, de temperantia, de omnibus, quae ad vitam bene constituendam pertinent, lubens et copiose disputat *Mem.* IV. Cap. 3. 5. 6.

Haud multum diversa indoles erat in *ΓΛΑΥΚΩΝΗ*, Aristonis F., fratre Platonis, qui vix vigesimum agens annum laudis et honoris cupiditate ardens, ad remp. accedere gestiebat: quem *τῶν ἄλλων οἰκίῳν τε καὶ φίλων οὐδεὶς ἠδύνατο παῦσαι ἐλκόμενόν τε ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ καταγέλαστον ὄντα* *Mem.* III. 6. §. 1: at Socrates potuit, qui blande colloquio ipsi ostendit, eum multarum rerum scientia et accurata rerum publicarum cognitione plane carere, atque adeo prorsus imparatum esse, qui ad gravissimum civitatis administrandae munus accederet. *εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐδοκμεῖν τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν τῇ πόλει,* inquit Socrates §. 18. *πειρῶ καταργάζεσθαι ὡς μάλιστα τὸ εἶδέναι, ἃ βούλει πράττειν. ἐὰν*
γὰρ

(10) Miro errore Epigenem nostrum cum clarissimo eiusdem nominis Astronomo confundit Harlesius in nota ad Fabricii B. G. Tom. II. p. 720.

(11) *Εὐθύδημον τὸν Γλαύκωνος* (imo *Γλαύκωνος*) memorat auctor *Epist. Socrat.* XIII, qui, ut acute vidit *Orallius* ad h. l. in Platonis loco l. *Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, καὶ Εὐθύδημος ὁ Διοκλέους,* nomina confundit.

ὅτι τούτῳ διευγύνει τῶν ἄλλων ἐπιχειρῆς τὰ τῆς πόλεως πράττειν, οὐκ ἔνθαυμάσιαι, εἰ πάνυ ῥηδίας τύχαις, ὧν ἐπιθυμεῖς. Cuius dicti vim non credo latuisse adolescentem, si nimiam ambitionem, ea aetate facile excusandam, exceperis, egregium, ingenio pariter et doctrina conspicuum, qualem celebrant maxime sermones in Platonis libris *de Rep.* habiti, unde ipsius ingenium eleganter et copiose exponit Groen. p. 207 sqq.

Ut erat Glaucō sermonibus Socraticis imbutus, ita etiam ad scribendum animum ap-
pulsit, et, quod multi ea aetate fecerunt, Dialogos edidit novem, quos enumerat Diog.
Laërt. II. 124, qui addit ipsius nomine ferri alios XXXII, sed spurios (12).

Iam absoluta notitia eorum, quos Socrates habuit amicos et familiares, videndum
est de iis, quos quacumque de causa cognovit, quibuscum in hisce Xenophontis libris
disputans inducitur, aut quorum demique quascunque de causa alicubi indicitur mentio.

Ex hisce nobis primus erit CALLIAS, Hipponici F., nobilissimo genere ortus (13)
Symp. VIII. §. 40. et Atheniensium ditissimus (14), unde Καλλίου τοῦ Ἰπποῦκου πλου-
σιώτερος in proverbium abiit. cf. Aesch. Socrat. Dial. II. §. 9. Quae si in laude po-
n-
ant-

(12) Sed animadvertendum est in eo potissimum argumento iam olim elaborasse Sophistas
et Rhetores, ut istiusmodi sermiones fingere, et antiquissimorum Socraticorum nominibus
venditarent. Luculentus de eo argumento locus est apud Diog. Laërt. II. 64. πάντων μέντοι
τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων Παναίτιος ἀληθεῖς εἶναι δοκεῖ τοῦς Πλάτωνα, Εὐνοφῶντος, Ἀγτι-
νόου, Ἀσχίνου. διατάζει δὲ περὶ τῶν Φαίδωνος καὶ Εὐκλείδου, τοῦς δὲ ἄλλους ἀναίρει πάν-
τας. In quo sollerter fecisse Panaetium, acutissimum istiusmodi fraudum detectorem, non
est, quod dubitemus. Ad Sophistarum igitur et Rhetorum sermiones referendi sunt Dialogi
δύπονια, *Coriarii*, et *Σωμμία* et *Γλαυκωνίς* et *Κριτωνίς* etiam, ad Philosophiam omnium mi-
nime facti, quos omnes praeter Diog. Laërt. II. 121—125, nemo Veterum, quod sciam, me-
moravit. Eo quoque ablegandos esse Platonis aliquot Dialogos, quos habemus, tres illos,
qui Λεωκίῃσι Σωκρατικῶσι nomine feruntur, *Cebetis* Tabulam et alia, nemo est hodie, qui da-
bitet.

(13) Calliae stemma habet Palmer. in *Exercitt. ad Auct. Graec.* p. 752 sqq. Alternis pa-
ter et filius Calliae et Hipponici nomen gerebant unde Aristoph. in *Avib.* vs. 283.

Ἰππώνικος Καλλίου καὶ Ἰππώνικου Καλλίας.

cf. Perizon. ad Aelian. V. H. XIV. 16. et Gronov. *Obs.* IV. 7.

(14) Πλούσιος et πλεσιώτατος Callias passim vocatur. Pater Hipponiciος ἦν πλεσιώτατος
τῶν Ἑλλήνων. Andocid. *de Myst.* p. 64. Notum est, unde primus Callias divitias accepit
et cognomen λακκόπλουτος saepe a Comicis in totam ipsius familiam iactatum. Cf. Plutarch.
in *Aristid.* Cap. V. Suidas et Hesychius v. λακκόπλουτος et Bergl. ad Aloiphron. *Epist.*
I. 9. pag. 52. Ed. Wagn.

Paulo aliter rem narrat Scholiast. ad Aristoph. *Nub.* vs. 64. a quo iterum diversa tradit
Athen. XII. p. 536 sq.

nenda sunt, unica Calliae laus est habenda. Nam neque reip. gubernandae nec bellæ gerendi artibus insignis, neque aut ingenii aut doctrinae laude commendatus, neque virtute ulla aut indolis et morum praestantia conspicuus, nihil aut nobilitate generis aut maximis opibus dignum gessit. Nam Archon quidem fuit (Xenoph. *Hellen.* I. 6. §. 1.) quod nemo miretur, memor Archontes Athenis ex ditissimis civibus (πλουτινδην) sorte duci. Cf. Plutarch. in *Arist.* Cap. I. in *Pericl.* Cap. IX: et praefuit exercitui cum Iphiorate collega (*Hellen.* IV. 5. §. 13.) a quo contemptus μητραγύργης vocabatur (Aristot. *Rhetor.* III. 2.). Erat ex collegio τῶν Κηρύκων (Andoc. *de Myst.* p. 58 et 63.) et δαδῦχος, (Xenoph. *Hellen.* VI. 3. §. 3. Andoc. *ibid.* p. 55.) cuius muneris honorem a maioribus hereditarium acceperat. Cf. Plutarch. in *Arist.* Cap. V. Scholiast. Arist. ad *Nub.* vs. 64. unde ἱερεὺς θεῶν τῶν ἀπ' Ἐρεχθίδος dicitur *Symp.* VIII. §. 40. quod recte de *Cerere et Proserpina* accipitur cf. *Sohnsd.* ad h. l. Nam Andocidi p. 62. dicitur ἱερεὺς τῆς μητρὸς καὶ τῆς θυγατρὸς (15). Ceterum etiam προξενίων Lacædaemoniorum a maioribus acceperat *Symp.* VIII. §. 89. Hellicon. V. 5. §. 2. cf. VI. 3. §. 4. ad quos ter publica auctoritate missus est Legatus, ut ipse testatur *Hellen.* VI. 3. §. 4. Sed si exigua ista, quibus ne mediocrem quidem laudem sibi conciliavit, exceperis, vitam degit inertem ac dissolutam: ut ianæ gloriolæ speciem sibi compararet; ingentes Sophistis pecunias prodegit, quos laute excipiens, ita demum se sapientem aut fore aut habitum iri sperabat. Passim eo nomine a Platone perstringitur. Cf. Groen p. 131 sqq. Xenophontis de ea re loca sunt *Symp.* I. §. 5. IV. §. 61. Ex istorum autem consuetudine nil nisi vanus et mirifice sibi placens factus est et οἷος μὴδὲν ἤσσαν ἤδεσθαι ὑφ' αὐτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλων ἐκαινούμενος. *Hellen.* VI. 3. §. 3: neque quidquam aut in bene dicendi facultate aut in philosophiæ studio, a quo plane ingenio et natura erat alienus (16), profecit. Quam nulla enim esset in eo dicenda peritia, satis superque declarat oratio, quam apud Xenoph. in *Hellen.* I. I. de componenda pace Lacædaemone habuit. Operæ pretium est audire ipsum oratorem. Statuit

(15) Minus recte Reiskius verba τῆς μητρὸς καὶ τῆς θυγατρὸς delenda existimat. Nam aut nihil movendum et simpliciter de *Cerere et Proserpina* accipiendum, aut, quod malim, pro τῆς μητρὸς facili medicina Δημητρὸς restituendum. [Nam saepius Ceres et Proserpina vocantur Δημήτηρ καὶ Κόρη v. g. apud Xenoph. *Hell.* VI. m. l. Dioq. *Sic.* V. 26. XIV. 63. et 77: ἢ Μήτηρ autem est *Cybele*.]

(16) Hinc emendandus est Maximi Tyrii locus in *Diss.* XXIV. p. 291. Δὲν ταῦτα οἶμαι Θρασύμαχον εἰπεῖν ἢ Καλλιαν ἢ Πῶλον ἢ ὅστις ἄλλος τῆ Σωκράτους Φιλοσοφία ἐπολέμει: nam nihil minus in Calliam convenit. Sed legendum est Καλλικλέα, quem ex Platonis Gorgia cognovimus Socrati adversantem; ut certum est ex alio Maximi loco in *Dissert.* XXXII. p. 385. Θρασύμαχόν τινά ἢ Πῶλον ἢ Καλλικλέα ἢ τινά ἄλλον λυβητήρα ἢ ἐπίσβολον.

tuit oportere numquam Lacedaemonios et Athenienses arma sibi inferre, ἐπεὶ λέγεται μὲν ὁ Τριπτόλεμος, ὁ ἡμέτερος πρόγονος τὰ Δημητρός καὶ Κόρης ἄβητα ἱερὰ πρῶτοις ξένοις δαΐξαι Ἑρακλεῖ τε τῷ ὑμετέρῳ ἀρχηγέτῃ καὶ Διοσκύρῳ τῶν ὑμετέρων πολιτῶν, καὶ τοῦ Δημητρός δὲ καρποῦ εἰς πρώτην τὴν Πελοπόννησον σπέρμα θάρσασθαι. Gravissimum sane argumentum! hoc Spartani curabant scilicet; sed nondum omnia dixerat. πῶς οὖν δίκαιον ὑμᾶς παρ' ὧν ἐλάβετε τὰ σπέρματα, τὸν τούτων καρπὸν ποτε ἐλεῖν θηρόσοντας, ἡμᾶς τε, οἷς ἐδώκαμεν, μὴ οὐχὶ βούλεσθαι ὡς πλείστην τούτοις ἀφθονίαν τροφῆς γενέσθαι. Quis vero, Graeciae iis temporibus conditionem reputans, ista sine risu legat, a legato de gravissimis rebus misso pronuntiata, quae in declamitante Sophista vix feras?

Quantopere autem hebes fuerit et obtusum in philosophiae studio Calliae ingenium, non credo facilius et apertius exponi posse, quam fecerit in convivio Xenophon. Iactat suam ipse Callias sapientiam I. §. 6. quae homines ad virtutem proficere efficiat et reddat iustiores. *Symp.* III. §. 4. hoc enim sibi esse facillimum, accepta nempe a se pecunia, revocari homines a multis facinoribus, ad quae plerosque penuria victus soleat impellere. *Symp.* IV. §. 1 *sqq.* quas ineptias non ferens Antisthenes istam Calliae iustitiam arguit in marsupiiis magis quam in animis hominum esse sitam: et plane nullam esse statuit, quod ipse fateretur Callias, plerosque omnes nec beneficia sibi referre, nec gratias habere, imo nonnullos sibi etiam infestiores, quam antea, esse; unde efficit homines erga ceteros omnes fieri iustos, erga illum ipsum non fieri. Quae Callias ita refutat: καὶ τί τοῦτο θαυμαστόν; οὐ καὶ τέκτονάς τε καὶ οἰκοδόμους πολλοὺς ὄρῃς, οἱ ἄλλοις μὲν πολλοὺς ποιοῦσιν οἰκίας, ἑαυτοῖς δὲ οὐ δύνανται ποιῆσαι, ἀλλ' ἐν μισθῷ αὐτοὶ οἰκοῦσιν, ἀλλ' ἀνάσχου μέντοι, ὃ σοφιστὰ, ἐλεγχόμενος. Qui tum facetissimus Socrates: ἀνεχέσθω μέντοι· ἐπεὶ καὶ οἱ μάντιες λέγονται δήπου ἄλλοις μὲν προαγορεύειν τὸ μέλλον, ἑαυτοῖς δὲ μὴ προορᾶν τὸ ἐπίδν. Antisthenem aculeus non latuit, at latuit Calliam, qui sic mirifice sperabat se esse locutum. *Symp.* IV. §. 2—6. Atque ita per totum Convivium Socratica εἰρωνεία et lepores Calliam nil tale cogitantem illudunt et delectant tamen. Sic VIII. §. 42. petenti Calliae: οὐκοῦν σὺ με, ὃ Σώκρατες, μαστροπεύσεις πρὸς τὴν πόλιν ὅπως πράττω τὰ πολιτικά καὶ ἀεὶ ἀρεστός ὢ αὐτῇ; respondet: ναὶ μὰ Δί', ἦν ὄρῃσι γέ σε μὴ τῷ δουεῖν ἀλλὰ τῷ ὄντι ἀρετῆς ἐτιμελούμενον, quibus verbis se laudari ille existimabat. Sic Socrates honesti amoris laudem celebrans, eamque Calliae propter Autolyçi amorem tribuens *Symp.* VIII. §. 8 *sqq.* libidinosum hominem non laudabat magis, quam qualem esse oporteret, admonerat. cf. §. 12. Nam fuit Callias per totam vitam intemperantiae et libidinibus deditus, helluo et mulierosus, quo nomine passim quum ab aliis Comicis (17), tum ab Aristophane risus est. Aristoph. *Ran.* vs. 428.

Καὶ

(17) Ex quibus praecipue Euripidis in Fabula, quae Κόλακίς erat inscripta, eum exagitasse dicitur. Cf. Athen. XI. p. 406. Schol. ad Aristoph. *As.* vs. 283.

Καὶ Καλλιαν γέ Φασσι

Τουτανὶ τὸν Ἴπποβίου

Κυροῦ Λεωτῆν κυριαρχεῖν ἐνημέριον.

ubi Schol. καμφαίται ὁ Καλλίας ὡς σπαθῶν τὴν πατρικὴν οὐσίαν καὶ μάλιστα ἐπὶ γυναικὶ μεμηνός. cf. Scholia ad *An.* vs. 544. Hinc pterophorice dicitur in *Nub.* vs. 284.

Ἄτε γὰρ ὡν γενναῖος ὑπὸ τῶν συνοφαντῶν τίλλεται,

Αἶ τε θέλειαι προσεκτίλουσιν αὐτοῦ τὰ πτερά.

Cf. *Aelian.* V. H. IV. 16. ibique *Perizon.*

Acerbe morum impuritas et vitae sordes ipsi exprobrantur ab Andocido in *orat. de Mysteriis*, ubi ait iam in ipsius prima aetate fuisse inter mulierculas et puerulos rumorem, Hipponicum alere ἀλιτήριον, ὃς αὐτοῦ τὴν τρέφεζαν ἀνατρέπει (18) p. 60. Reisk. mox addit: Ἴππώνικος ἀλιτήριον ἔτρεφεν, ὃς ἀνατρέφειν ἐκείνου τὸν πλοῦτον, τὴν εὐφροσύνην, τὸν ἄλλον βίον ἔπαντα. Obiicit ipsi, quod Ischomachi filiam uxorem duxerit, mox matrem ipsi adiunxerit, et utramque simul in matrimonio habuerit. Et filia, quidem, dedecoris impatiens, vitam laqueo finire voluit, prohibita, aufugit; matrem mox eiecit gravidam: filium ex ea natum primum repudiavit, deinde, reconciliata gratia, pro suo agnovit. *Andocid.* p. 62. sqq. nulla deinde ipsi in eadem oratione obiiciuntur alia, sed quamvis a Calliae moribus et vita non sint aliena, notum est, quantum de Oratorum criminationibus sit detrahendum. Quidquid autem huius rei est, Calliae ore ingentes meretricibus et adulatoribus profundens, tandem ita afflixit, ut miseram inopis senectutem cum anicula barbara degisse narretur. *Athen.* XII. p. 526, quum de divitiis Hipponici mentionem fecisset: τούτων οὖν τῶν χρημάτων Καλλίας κύριος γενόμενος καὶ πρὸς ἔδωκον βιώσας (ποιοὶ γὰρ οὐ κόλακες ἢ τί πλῆθος οὐχ ἑταιρῶν περὶ αὐτὸν ἦσαν; ποίας δὲ λαμπάνης οὐχ ὑπερέωρα ἐκείνος;) ἀλλ' ὅμως εἰς τρισεῦτον περίστησεν αὐτὸν ὁ περὶ ἔδωκον βίος, ὥστε μετὰ γραιδίου βαρβάρου διατελεῖν ἠναγκάσθαι καὶ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν ἐνδεδῆκε γενόμενος τὸν βίον ἐτελεύτησε. Quod autem refert *Aelian.* V. H. IV. 23. Calliam, abliguritis omnibus cum duobus amicis sumto veneno vitam proiecisse, in eo memoria lapsus est, et quod *Athenaeus* XII. p. 537, quem fere, ut assolet, descripsit, de *Anticle* et *Nicia* refert, id Calliae et *Pericli*, quorum praecesserat ap. *Athen.* mentio, tribuit. cf. *Peris.* ad *Aelian.* l. l.

Cal-

(18) Minus recte vulgo ἀνατρέπει. In loco *Andocidis* mox l. *Sluiterus* v. cl. in *Lectt. Andocid.* pag. 157. et *Luzac.* *ibid.* pro ἀνατρέφε reponere voluerunt ἀνατρέπτε. Sed vereor ne locum corruerint magis quam emendaverint. Non enim est a verbo τρέφειν, uti putarunt, sed a τρέπειν, cuius tempus perfectum τέτροφα aliquoties legitur, τέτροπα vereor, ne nusquam occurrat. [Cf. *Aristoph.* in *Nubid.* vs. 835.

Τὰς δ' ἐμβάδας ποὶ τέτροφας, ὡς ὄντη σὺ;
et *Hesychii* glossa: τέτροφασιν, ἀπεινήνοχασιν.]

Calliæ familiaris erat ΝΕΚΕΡΑΤΩΣ (19) *Symp.* I. §. 2. Niciæ Imperatoris F., quem a patre sæpius sibi commendatum, tamen in interiorem familiaritatem admittere Socrates identidem recusaverat. cf. Plat. *Lach.* p. 290 C. Nam perspexerat Niceratum, quamvis probabilem indole et vita iuvenem, ad severiora philosophiæ studia frigere et magis ingenio ad hilariora Musices et Pœseos studia ferri. Musicam a Damone edoctus. *Lachet.* p. 180 C. maximam adolescentiæ partem in Poëtarum, imprimis Homeri, lectione trivit *Symp.* III. §. 5. in quo tanta diligentia et studio incubuit, ut Iliadem et Odysseam teneret memoria *ibid.* cf. IV. §. 6 *sqq.* et §. 45. Ergo Homeri interpretes sua ætate clarissimos habuit magistros *Symp.* III. §. 6. et Rhapsodos fere quotidie audiebat. *ibid.* hinc facile est conicere, eum cum istis interdum in certamen descendisse, atque cum ipsum esse, quem Aristot. *Rhet.* III. II. §. 13, refert aliquando a Pratyæ Rhapsodo fuisse in eiusmodi certamine superatum. cf. Schneid. ad *Symp.* l. l.; quamvis Naekius in *Disput. de Choerilo Samio* p. 31. accipere malit de Nicerato quendam Heracleptæ, quem *Ἡρακλέπτην* vocat Marcellinus in *Vita Thucydidis* Vol. II. p. 726. Ed. Lips. quemque Plutarchus: in *Lysandr.* Cap. XVIII. refert adfuisse Lysandro, et in ipsius honorem carmen Epicum, *Λυσάνδρια*, condidisse: ex quo loco Niceratum illum ignobilem et mediocre poetam fuisse, satis apparet.

De reliqua Nicerati vita parum constat: quamvis genere et opibus insignis, ad remp. non accessit. Cf. *Lysias advers. Poliarck.* p. 602. Reisk. quod et ipsius ingenio et reip. conditioni tribuendum videtur. Unus fuit ex optimis civibus, quos triginta Tyranni sævitia et avaritia moti, indemnos occiderunt, ut auctores sunt Xenoph. *Hellen.* II. 3. §. 39. *Lysias* l. l. Plutarch. *de usu animalium.* II. 2. Diod. Sicul. *XIV.* 5. ἀνεῖλον δὲ καὶ (οἱ λ') Νικέρατον τὸν Νικίου, τοῦ στρατηγήσαντος ἐπὶ Συρακοσίουσιν υἱόν, ἕνδρα πρὸς ἕκαστας ἐπιεικῆ καὶ φιλόφρωνον, πλούτη δὲ καὶ δόξην σχεδὸν πρῶτον πάντων Ἀθηναίων. διὸ καὶ συνέβη πᾶσαν οἰκίαν συναλγῆσαι τῇ τάνδρῳ τελευταίῃ, τῆς διὰ τὴν ἐπιεικίαν καὶ ἀνιδίωτον προαγωγῆς εἰς δάκρυα: in quibus tamen Diodorus, ut est sæpe in laudando nimius, in nonnullis modum excessit. Qui enim fieri potuit, ut Niceratus, qui neque belli neque pacis artibus excelluit, gloria fere omnes Athenienses superaverit? et avitas paternasque divitias magnopere fuisse imminutas ex *Lysias* loco *de bonis Aristoph.* p. 658 R. supra verbo monuimus.

Dicitur Niceratus *Symp.* II. §. 3. et IV. §. 8. recens duxisse uxorem. Illa, ut auctor est Hieronymus, loco a Schneid. ad Xenoph. *Hellen.* II. 3. §. 39. indicato *εἰς ἰμπάτιον ἰνιουρίας ἰνιουρίας ἰνιουρίας, ne triginta Tyrannorum — ἰνιουρίας ἰνιουρίας sustineret.* Quæ si ille vera tradidit, probabilis Nicerati necis causa ha-

be-

(19) Penultima brevi. cf. versiculus *Teleclidis* apud Plutarch. in *Nic.* Cap. IV.

beri possit. Ex ea suscepit filium, de quo nonnulla habet Lysias in Orat. I. pag. 635, qui et ipse videtur habuisse filium Niceratum, quem memorat in *Midiana* Demostheneae p. 567. et quem cum avo interdum viri docti confuderunt.

Memoratur in *Oecon.* VII *sqq.* colloquium a Socrate de re familiari tuenda et augenda cum Ischomacho quodam habitum. Erat ille *ισχομαχος* vir praestantissimus, animi dotibus et virtutibus dignissimus, qui a Socrate in exemplar proponeretur illius, qui patris familias muneribus egregie fungeretur, nec boni civis et veri amici officii deesset. cf. *Oecon.* VII et XI. Huic adeo contigit, ut prae ceteris καλοῦ πάραθοῦ cognomine ab omnibus decoraretur. *Oecon.* VI. §. 17. XI. §. 20. XII. §. 2. et merito quidem, ipso Socrate iudice. VI §. 12. Erat in eo animus lenis et liberalis, aequi iustique tenax, diligentia insignis, singularis rerum ad rem familiarem pertinentium peritia et sollertia. cf. omnino Cap. XI. Quas laudes augebant vera erga Deos pietas et reverentia. cf. *Oecon.* VII. §. 7. XI. §. 8. XXI. §. 12. et *alibi*; magnopere etiam ornabant candor et modestia. VII. §. 3. XI. §. 2. Quamvis a reip. administratione alienus, tamen opibus, quas habebat amplissimas (XI. §. 20.) patriae praesidio et decori esse studebat. XI. §. 9. cf. VII. §. 3. neque dicendi imperitus (XI. §. 23.) sycophantarum, quos divitiae in ipsum excitabant, calumniis, ipse diluebat. XI. §. 21 *sq.* Neque amicis deerat, quorum inopiam sublevare amabat. XI. §. 9 *sq.*

Huius igitur referuntur *Oecon.* VII *sqq.* de re familiari imprimis agriculturae studio tuenda praecepta egregia, quae in colloquio cum Socrate habito tanta prudentia pariter et elegantia exponit, ut alterum tibi Socratem audire videaris, et passim animum subeat suspicio, lepidum *ἔρωνα*, quod in Aspasia et Diotima facit apud Platone[m], hic in Ischomacho facere voluisse. Ceterum de Ischomachi vita et rebus exigua tantum et incertissima apud alios auctores reperiuntur. Plutarch. in libello *de Curiositate* Cap. II. refert Aristippum in ludis Olympicis in Ischomachum quemdam incidisse, qui cum eo nonnulla ex Socraticis sermonibus communicaverit. Lysias *de bonis Aristoph.* p. 646. οὐ νῦν μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ πολλῶν ἐψεύσθητε τῆς οὐσίας, καὶ ζῶντες μὲν πλουτεῖν ἰδοῦντες, ἀποθανόντες δὲ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν τὴν ἡμετέραν ἐφάνησαν· αὐτίκα Ἴσχομάχῳ, ἕως ἔζη πάντες ᾔσονται εἶναι πλείω ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα, ὡς ἐγὼ ἀκούσας ἐνειμάσθην δὲ τῷ υἱῷ οὐδὲ δέκα τάλαντα ἑκατέρω ἀποθανόντος. Probabile est eundem intelligi apud Heraclidem Ponticum ap. Athen. XII. p. 537. τὸν δὲ Νικίου τοῦ Περιγιάσθην πλοῦτον ἢ τὸν Ἴσχομάχου τινες ἀπόλεσαν; οὐκ Αὐτοκλῆς καὶ Ἐπικλῆς, οἱ μετ' ἀλλήλων ζῆν προελλόμενοι καὶ πάντ' ἐν ἐλάττω ποιούμενοι τῆς ἡδονῆς; ἐπειδὴ δὲ πάντα κατανάλωσαν, κάκεινοι πόντες, ἅμα τὸν βίον κατανάλωσαν. Quae omnia haud dubitanter Schneid. ad *Oecon.* VII. §. 17. ad nostrum Ischomachum retulit: sed quamvis in tali re nihil definire satius est, quomodo veri est simile, virum, qualis esset Ischomachus, rem familiarem clam et sensim tantopere imminuisse. Nam vel diligentissimi quidem et optimi cuiusque fortunae

varius casibus possunt affligi, sed divitem videri nec esse, negligentis est aut prodigi. Quae quum in nostrum minime convenient, satius est ea ad alium quemcunque Ischomachum, qui ea aetate fuerit Athenis, v. c. ad Calliae socerum, cuius meminit Andro-
-oid. *de Myster.* p. 62. aut alium quemvis, quam ad nostrum referre.

Hunc excipiat celeberrima fama Socratis magistrā ASPASIA MILESIASIA. Quamvis *Wagnerus* alicubi ad *Alciphronem* annotavit: « *de Aspasia aliquid scribere esse post Homērum scribere Iliada.* » tamen et suavitate argumenti et quod soleant in Aspasiae historia multa confundi et falsa pro veris venditari, allicimur, ut aliquanto copiosius in ipsius vita et rebus illustrandis versemur.

Hic enim verissimam esse apparet *Plutarchi* querelam in *Vita Periclis* Cap. XIII: *ἔοικε πάντῃ χαλεπὸν εἶναι καὶ δυσθῆρατον ἱστορίᾳ τᾶλληθές, ὅταν οἱ μὲν ὑστερον γεγονότες τῶν χρόνων ἔχωσιν ἐπιπροσθεῖντα τῇ γνώσει τῶν πραγμάτων, ἢ δὲ τῶν πράξεων καὶ τῶν βίων ἡλικιωτικῆς ἱστορίας τὰ μὲν φθόνοις καὶ δυσμενεῖαις, τὰ δὲ χαριζομένη καὶ κολακεύουσα λυμάλινται καὶ διαστρέφῃ τὴν ἀλήθειαν.* Nam ea omnia effecerunt, ut Aspasiae et multa ex livore et invidia indecora et turpia tribuerentur, et contra passim ex nimio studio et admiratione nimiae eius celebrarentur laudes: et quum Aspasiae memoraverint quum ipsius *aequales*, Comici praesertim et Philosophi, tum *recentiores* auctores, et gravissimi, qualis *Plutarchus*, et doctissimi, qualis *Athenaeus*, quibus sua debuerunt Grammatici, ceterique omnes, atque horum omnium auctoritatem, quasi unam et consentientem Antiquitatis vocem, haud cunctanter amplexi fuerint omnes, qui recentiore aetate eius fecere mentionem, nobis quidem, re accuratius considerata, visi sunt in plerisque alii dedita opera verum corrupisse, alii inconsiderate hos esse seculi. Quod quo facilius appareat, primum ex hisce fontibus Aspasiae historiam, qualis vulgo exponitur, exhibebimus: deinde, quid in singulis verum sit, quid falsum expendere co-
-labimur.

Aspasia, Axiochi filia, nata est Mileti in Asia Minore (1): ubi ad florem pervenit aetatis, sive ultro, sive quod recentiores nonnulli nescio qua auctoritate freti aiunt, bello capta venit Athenas. Brevi post bella Persica floruerat in Graecia Thargelia hetaedam, egregia mulier forma, sollertia etiam insignior, quae ut Persis, quibus favebat, prodesset, in intimam summorum in Graecia virorum gratiam se insinuavit, atque ita multos ad Persarum partes vel aperte vel clam sequendas pertraxit (2). Ad huius
se

(1.) Cf. *Plutarch.* in *Pericl.* Cap. XXIV. Scholiast *Platonis* ad *Mencanum*, aliique passim.

(2.) *Plutarch.* l. l. Athen. XIII, pag. 608 sq. qui quatuordecim viris eam nupsisse refert. De ea scripsit *Aeschines Socraticus* orationem, ex qua hoc fragmentum servavit *Philostat.* in *Epist. ad Juliam Augustam.* p. 919. Οὐρανὸν Ἐσπερίαν, ἰλθοῦσα εἰς τὴν Θείαν.

se exemplum Aspasia composuit, artificia tamen magis quam consilia secuta. Et ipsa pulchritudine ac specie ante omnes commendatissima et, quod etiam maius est, ingenii incomparabili lepore, facilitate et gratia omnium facile prima, quid mirum, si mox dulces in omnes exercuerit imperium? Athenis ergo, Gratiarum dulcissima sede, principes et nobilissimos adolescentes et viros consuetudinis dulcedine sibi conciliavit et devinxit (3). Ad eam confluebant genere, opibus, ingenio, artibus et scientiis quique clarissimi: cum his assidue una esse et confabulari dulcissime et urbane iocari et disputare acute et de quavis re pulchra et eleganti ita iudicare, ut nil addi posse videretur.

« *Quis erat Athenis* » ait Vir Cl. van Assen in oratione vernacula *de Pericle Atheniensi* « *urbanitatis et elegantiae studiosus, qui Aspasiae consuetudine non delectaretur? Cum ea Anaxagoras sermones cum Pericle habitos communicabat; Socrates et Xenophon suismet ipsorum artibus capti, mirantur ipsius ironiam et sapientius se expedire nequeunt; Phidias et Alcamenes hanc faciunt pulcherrimam cuiusque operis arbitram; Sophocles ipsi recitat Tragoedias, ex ipsius demum iudicio eas aestimaturus.* »

Sic et adolescentibus, facundia, urbanitate et lepore conspicuis aedes Aspasiae patebant, et philosophis placidis, quibus vita severior, neque tamen minus studium elegantiae, et principibus in rep. viris, qui auctoritate et rebus gestis clari, ut a reip. gubernandae laboribus et curis se reficerent, Gratiis litabant. Omnium primus Pericles, vir eximius, (nam homuncionum calumnias hodie dudum credo intermortuas) hic formosae Milesiae tam scitulae, tam blandulae, se in disciplinam tradidit scilicet, ut rhetoricam addiceret (4). Ad quam tamen antequam pervenire potuit, res amatorias perdidicit: et facile credimus Plutarcho, non discendi ardorem magis quam amorem huius consuetudinis fuisse causam affirmanti. Et vero huc omnia potius pertinere videbantur; cum habebat formosissimas ex Asia minore puellas, Ionicas illas quae « *incestum et malos amores De tenero meditantur ungui* » neque apud se tantum habebat, sed per totam adeo Graeciam formosarum puellarum greges disperserat, ut Athenaeus affirmat (5), ita ut, teste eodem, Graecia pulchris meretricibus abundaret. Quis autem,

Ξυνην Ἀντιόχῳ Θετταλῶ βασιλεύοντι πάντων Θετταλῶν. Cf. etiam Suidas et Hesychius v. Θαρρηλία.

(3) Plutarch l. l. τῶν τε πολιτικῶν τοὺς πρωτεύοντας ἐχειρώσατο καὶ τοῖς φιλοσόφοις οὐ φαῦλον οὐδ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτῆς παρέσχε λόγον.

(4) Plutarch. *ibid.* Harpocration v. Ἀσπασία. Suidas in v. Scholiast. Aristoph. *Locharn.* vs 526. Scholiast. Platon. l. l. Clem. Alexandr. *Strom.* IV. p. 523. Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας, περὶ ἧς καὶ οἱ Κωμικοὶ πολλὰ δὴ καταγράφουσι, Σωκράτης μὲν ἀπέλυσεν εἰς φιλοσοφίαν, Περικλῆς δὲ εἰς βητορικὴν. Cf. etiam Alciph. *Epist.* l. 34.

(5) Lib. XIII. p. 569.

vel tacente Antiquitate, dubitare possit, mulierculas istas Atticorum adolescentium lubidini praesto fuisse: et ecce! diserte affirmat Plutarchus, quum dicit, dolendum esse tam egregiam mulierem tam turpem occepisse quaestum et meretriculas habuisse domi. Et minime illud latuit Comicos (6), quorum alius alio acerbius hoc ei exprobravit. Quid autem mirum, si Pericles hisce artificiis mox ita fuerit delinitus, ut legitimam uxorem dimitteret et Aspasiam pro uxore haberet (7): quam tanto amore amplexus est, tam tenerrima caritate deamavit, ut non privatim tantum sibi esset omnia, ut semper sive exiret foras, sive rediret osculo eam salutaret (8), sed etiam in rebus politicis tantum ei tribueret, ut non solum ipsi gratificans Samiacum bellum incenderit miserosque Samios in Milesiorum gratiam ad restim redegerit (9), sed quod maius est, ipsum adeo Peloponnesium bellum excitaverit. Non possum, quin celeberrimos Aristophanis de ea re versiculos adscribam ex *Acharn.* vs. 524 *sqq.*

Πόρνην δὲ Σμαιθαυ ἰόντες Μεγαράδε
 Νεανίαι κλέπτουσι μεθυσκοτταβοί.
 Κἄτ' οἱ Μεγαρῆς ὀδύναις πεφουσιγγωμένοι
 Ἄντεξέκλεψαν Ἀσπασίας πόρνα δύο.
 Κάντεῦθεν ἀρχὴ τοῦ πολέμου κατεββάγη
 Ἐλλῆσι πᾶσιν ἐκ τριῶν λαικαστριῶν.
 Ἐντεῦθεν ὄργῃ Περικλέης οὐλύμπιος
 Ἦστραπτ', ἐβρόντα, ξυνεκύκα τὴν Ἑλλάδα,
 Ἐτίθει νόμους, ὥσπερ σκολιὰ γεγραμμένους,
 Ὡς χρὴ Μεγαρέας μὴτ' ἐν γῆ, μὴτ' ἐν ἀγορᾷ,
 Μὴτ' ἐν θαλάττῃ, μὴτ' ἐν ἠλείρῳ μένειν.
 Ἐντεῦθεν οἱ Μεγαρῆς, ὅτε δὴ πείνων βάδην,
 Λακεδαιμονίων ἐδέοντο, τὸ ψήφισμ' ὅπως
 Μεταστραφείη τὸ διὰ τὰς λαικαστρίας,
 Κοῦκ ἠθέλομεν ἡμεῖς δεομένων πολλάκις,
 Καντεῦθεν ἤδη πάταγος ἦν τῶν ἀσπίδων.

Cf.

(6) Cratinus et Eupolis apud Plutarch. l. l.

(7) De Pericle scribere non erubuit Heraclides Ponticus in libro *de Voluptate* apud Athen. XII. p. 533. ὡς ἀπήλλαξεν ἐκ τῆς οἰκίας τὴν γυναῖκα καὶ τὸν μετ' ἡδονῆς βίον προσέλετο ὅκει τε μετ' Ἀσπασίας, τῆς ἐκ Μεγάρων ἑταίρας καὶ τὸ πολὺ μέρος τῆς οἰκίας εἰς αὐτὴν κατανόησεν.

(8) Plutarch. l. l. quod ex *Antisthenis* Dialogo petatum esse constat ex Athen. XIII. p. 589.

(9) Plutarch. in *Pericl.* Cap. XXV. Duris Samius et Theophrastus Lib. IV. *Politicorum* apud Harpocrat. l. l.

Cf. omnino in *Pace* vs. 605 sqq. (10).

Gravissima autem haberi solet in his Aristophanis auctoritas, ut qui rebus ipse interfuerit et coram omnibus Atheniensibus de belli causa, quid sentiat, eloquatur. Aspasia autem Periclem ad mortem usque amantem redamavit et ex eo suscepit filium, patris de nomine Periclem dictum (11), quem supra vidimus indole et factis nobilem post calamitatem ad Arginusas ab ingratis civibus capitis fuisse damnatum.

Haud minus celebris Aspasiae cum Socrate consuetudo fuit. Nempe erat in ea tanta omnium rerum, quae ad τὸ καλὸν pertinerent, copia, felicitate inveniendi et eloquendi facilitate ita excellebat, ut elegantiores quique philosophi admiratione moti lubentissime eius consuetudine et sermonibus fruerentur. In his praecipuus Atticus εἶρων, quem docilem habuit discipulum, qui ab ipsa variarum rerum, imprimis amatoriarum scientiam et dicendi vim et elegantiam lucratus est: atque adeo saepe praeclaram, qua usus sit, iactat magistram et apud Platonem cf. Groen. p. 123 et 141. et Xenophontem in *Oecon.* III. §. 14. συστήσω δέ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν ἢ ἐπιστημονέστερον ἐμοῦ σοι ταῦτα πάντα ἐπιδείξει et in *Mem.* III. 6. §. 36. quo nomine passim recentiores auctores Aspasiae celebrarunt (12).

Verum tantam in muliere gloriam et nomen livor et invidia non ferebant; Periclis inimici, quum ipsum de gloriae et auctoritatis gradu se deicere posse desperarent, amicos insectati sunt. Hinc Anaxagoras exsilio mulctatus, hinc Phidias vix necem effugit, hinc Damon eiectus, hinc etiam Aspasia calumniis petita. Vitae genus et mores liberiores quum Athenis non satis ampla esset criminationis materia, ad commune illud et facile cri-

(10) Aristophanis auctoritatem sequitur Athen. XIII. p. 570 A. Idem p. 589 D. Περικλῆς δὲ ὁ Ὀλύμπιος, ὡς φησι Κλέαρχος ἐν πρώτῳ Ἑρωτικῶν, οὐχ ἔνεκεν τῆς Ἀσπασίας τῆς νεωτέρας ἀλλὰ τῆς Σωκράτει τῷ σοφῷ συγγενομένης, καίπερ τηλικούτον ἀξίωμα συνέσεως καὶ πολιτικῆς δυνάμεως κτησάμενος οὐ συνετάραξε πᾶσαν Ἑλλάδα; ubi legendum videtur οὐ τῆς νεωτέρας et sequens οὐ delendum. cf. etiam Plutarch in *Pericl.* Cap. XXX.

Quanto melius Plutarchus, aut quisquis est libelli *de Herodoti malignitate* auctor, Cap. VI. ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων πεπράχθαι, τὴν δ' αἰτίαν, ἀφ' ἧς πέπρακται, καὶ τὴν διάνοιαν ἐχόντων ἀδηλον, ὁ πρὸς τὸ χεῖρον εἰκάσκει δυσμενῆς ἐστὶ καὶ κακοήθης· ὥσπερ οἱ Κωμικοὶ τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ Περικλέους ἐκκεκαῦσθαι δι' Ἀσπασίαν ἢ διὰ Φειδίαν ἀποφαίνοντες, οὐ φιλοτιμίᾳ τινὶ καὶ Φιλωνεικίᾳ μᾶλλον στορέσαι τὸ φρόνημα Πελοποννησίων καὶ μηδεὶς ὑφείσθαι Λακεδαιμονίοις βελήσαντος.

(11) De quo cf. Plutarch. l. l. Harpocrat. l. l. Suidas v. Ἀσπασία et δημοσιότης. Scholiast. Plat. l. l. qui laudant omnes *Eurolidem ἐν Δήμοις*. Vid. etiam Aelian. V. H. VI. 10. et XIII. 24. et quos supra in ipsius notitia laudavimus p. 42.

(12) Vide quos laudat Stalbaum ad Platon. *Menaeonum*. p. 26.

etiam *ἀσεβείας* confugerunt (13): facile crimen inquam, quo tamen Athenis nec gravius ullum neque innoxius perniciosius: quod testantur Aeschylus, Anaxagoras, Socrates, Alcibiades. Neque successu caruerunt: exacerbato iudicium animi eo rededere attemptantem Periclem, ut: vix flendo et supplicando ignominiosam uxori impetraret gratiam (14). Tantam vim in tantum virum Aspasiae amor habuit: in eum, qui *ὕψηλόνοσος* et *τελεσιουργός*, Anaxagorae placitis imbutus per totam vitam nec risit nec lacrymatus est.

Mortuo Pericle novas contraxit nuptias et Lysicli nupsit pecuario, nec nobilitate generis neque ingenii dotibus insigni: quem vel sic tamen principem mox effecit in reipublicae (15). Nempe adeo perspecta habebat omnia artificia (*ἐκφάσας* Socrates dixerit) quibus homines, quibus totae adeo civitates deliniuntur, quibus primorum conciliatur amicitia, captatur aura populi; ut stupidus plane et bardus is esse debeat, qui tali magistrata fretus non facile ad summa quaeque perveniat. Lysicli filium peperit Poristen dictum (16). Ceterum de vitae exitu parum constat: sed in auctorum silentio facile est coniecere, eam illustrem vitam placide et decore finivisse: nam forma dilabitur, at ingenii laus manet, manet morum suavitas, consuetudinis gratia, vita grata amicis, in amicos auctoritas; quibus quum magis quam specie Aspasiae floruerit, ad finem usque vitae floruisse videtur.

Verbo denique de Aspasiae scriptis monendum est. Orationem funebrem sive laudationem eorum, qui in Lechaeo pro patria occubuerant, ab ea acceptam recitat in Platonis *Menexeno* Socrates, ubi etiam Periclem in componenda egregia illa oratione funebri, quam apud Thucyd. II. 35. recitat, adiuvisse dicitur p. 236 B. Sed poetria etiam fuit: hoc unum deesse videbatur ipsius laudibus: exstant fragmenta: Aspasiae versus servavit Athenaeus bene multos, in quibus cum Socrate Alcibiadem depereunte

10-

(13) Plutarch. in *Pericl.* Cap. XXXII.

(14) Plutarch. *ibid.* Ἀσπασίαν μὲν οὖν ἐξηγήσατο πολλὰ πάνυ παρὰ τὴν δίκην, ὡς Αἰσχίνης Φησὶν, ἀφείς ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα καὶ δεηθεὶς τῶν δικαστῶν. Athen. XIII. p. 589 E. ex Antisthene: καὶ λέγων φευγούσης ποτὲ αὐτῆς γραφὴν ἀσεβείας λέγων ὑπὲρ αὐτῆς κλεινοῦ ἐδάκρυσεν ἢ ὅτε ὑπὲρ τοῦ βίου καὶ τῆς οὐσίας ἐκινδύνευσεν.

(15) Auctor est Aeschines Socraticus apud Plutarch. l. l. et Harpocracionem l. l. quod ex eius Dialogo *Callia* esse petiit docet Scholiast. Plat. l. l. De Lysicle cf. *Valerius* ad Harpocrat. l.

(16) Miro errore Interpretes Harpocracionis verba Λυσικλεῖ τῷ δημαγωγῷ συνοικήσασα ποριστὴν ἔσχεν: verterunt: postquam Lysicli nupsit, — eum quaestuarium habuit. et de πορισταῖς ibi nonnulla habet *Valerius*. Meliora docet Platonis Scholiast. ἐπεγήματο δὲ μετὰ τὸν Περικλέους θάνατον Λυσικλεῖ τῷ προβατοκαπήλῳ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔσχεν οὖν ὀνομασμένον Ποριστὴν.

iocatur (17), sed de his mox accuratius videbimus. Habemus iam, quae Veteres de Aspasia referant, quod sciam, omnia. Nihil diximus quin Veterum auctoritate nitatur. Iam igitur singula facta, singulae auctoritates expendendae sunt et ad sanae Critices normam exigendae. Corruptam esse Aspasiae historiam constat: primum unde corrupta sit, deinde quid corruptum, videamus.

Qui de Aspasia superstite aut brevi post mortem mentionem fecerunt, aut *Comioi* sunt aut *Philosophi*: hi propter Socratis, illi propter Periclis maxime cum ea consuetudinem. Comici primum qui conviciis omnibus Periclem lacerabant, omnium patriae malorum auctorem vocabant, libidinosum, uxorium arguebant, quid, quaeso, Aspasiae pepercissent? Hanc igitur opprobriis cuiuscunque generis inceserunt: quum Periclem *Jovem Olympium*, hanc *Junonem* dictitabant (18): hanc *Omphalen*, *Deianiram*, *Helenam* (19). Pericles, repudiata uxore gravi et molesta (20), Aspasiae ducit; Comicis est *pellex*, *meretrix*, *lena*. Miletus, Aspasiae patria, a Samiis bello premitur; opera fert Pericles; quis adeo caecus, quin causam a plebecula, a maledicentissimis nebulonibus in Aspasiae iri reiectum statim suspiciat; Pericles ab imperitis et malevolis belli Peloponnesii perhibetur auctor; in promptu est Aspasiae tribuere, quod ne cogitare quidem potuit.

Philosophi elegantiores, qui in Dialogorum theatrum celeberrimos quosque producebant, praecipuas saepe partes Aspasiae tribuebant, eamque iocantes, Socratis scilicet et Periclis magistram, variarum rerum scientia et disputandi eloquendique peritia singulari exornaverunt: in iis Xenophon et imprimis Plato sunt censendi. Contra si qui essent severiore ingenio acerbè eam perstrinxerunt, quod de Antisthene (21) et

Δε-

(17) Athen. V. p. 219 C.

(18) Schol Plat. δ δὲ Κρατῖνος καὶ Ἦραν (αὐτὴν καλεῖ) ἴσως ὅτι καὶ Περικλῆς Ὀλύμπιος προσηγορεύετο. Cratini versiculi extant ap. Plutarch. l. l.

Ἦραν δὲ οἱ Ἀσπασίαν τίκτει

Καὶ καταπυγούνην καλλακὴν κυνώπιδα.

(19) Plutarchus: ἐν δὲ ταῖς κωμῳδίαις Ὀμφάλη τε νέα καὶ Δηϊάνειρα καὶ πάλιν Ἦρα προσηγορεύεται. Corruptissimus hic est Platonis Scholiasta, ubi legitur: Κρατῖνος ἐν Ὀμφάλλῃ τύραννον αὐτὴν καλεῖ. Χείρων. Εὐπολις ἐν Φίλοις. ἐν δὲ Προσκαλλιῶσι Ἑλένην αὐτὴν καλεῖ. Quod viro cl. Siebenkees in *Anecd.* p. 44. in mentem venit, pro Χείρων restituere χοῖρον et ad Aspasiae *ἐταιρισμὸν* referre, haud facile, credo, quemquam movebit. Fortasse locus ex Plutarcho ita est restituendus: Κρατῖνος δὲ Ὀμφάλην νέαν αὐτὴν καλεῖ, Δηϊάνειραν Εὐπολις ἐν Φίλοις etc. Nam Cratini *Omphale* nusquam laudatur. *Deianiras* nomen in corruptis ΚΑΔΕΙΧΕΙΡΩΝ facile latere potuit.

(20) Plutarch. *ibid.*

(21) Scripsit Antisthenes Dialogum Ἀσπασίαν Diog. Laërt. VI. 16. in quo ingenio indul-

Aeschine (22) accepimus. Jam vero quaecunque lividi et maledici Comici, iocantes et cavillantes philosophi scripto mandarunt, ea ceteri omnes diligenter collegerunt, in ea caecutientes, quod nimiam ipsius aequalibus fidem et auctoritatem tribuerent. Sed verum a mendaciis numquam ita obruitur, quin alicubi pelluceat, imprimis ubi de alicuius rei fide oborta est suspicio et dubitatio. Deficientibus autem fide dignis testibus, ex ipsa rerum indole falsa a veris discernamus, et si non liquido, qualis Aspasia fuerit, hinc efficere licebit, at qualis non fuerit, spero, apparebit.

Aspasia, dissolutis mulier moribus meretrices domi alebat, ut nobiles adolescentes et viros ad se alliceret. Quis, quaeso, auctor? Cratinus et Eupolis (23): duas ipsius meretriculas surripuere Megarenses: testatur Aristophanes. Et hanc scilicet uxoris loco habuit Pericles ille, quo neminem Athenae tulere maiorem, addere ausim, paucos continentiores (24): hanc tenerrimo amore amplexus est: haec ipsi erat omnia! Sed istis credere noli. Qui Periclem luxuriae et libidinibus deditum, qui adulteria, qui incestum adeo commisisse iactitant (25), quid in Aspasiam non auderent? Qui Phidiam, qui Pyrilampen lenocinii reos agunt, quod Periclis libidinibus inservirent (26), quanto facilius Aspasiam poterant proscindere. Simplicissima res est; non fuit Pericles

li-

dulgens multos et ipsam Aspasiam acrius et acerbius perstrinxit. vid. Athen. V. p. 220 D. XIII. p. 589 D.

(22) Multi olim ferebantur Aeschinis Dialogi. Diog. Laërt. II. 60. Ex his VII. habentur γνήσιοι, faecti illi quidem, sed acerbiores, de quibus mox erit dicendi locus. In his fuit Dialogus Ἀσπασία. Diog. Laërt. II. 61. Plutarch. l. l. Schol. Plat. l. l.

(23) Apud Plutarch. l. l.

(24) Cf. omnino Plutarch. in Pericl. Cap. VII.

(25) Cf. Teleclides ap. Athen. X. p. 436 F. Id. XIII. p. 589 E. Κίμωνος δ' Ἑλληνική ἀδελφῆ παρανόμως συνόντος, εἰδ' ὕστερον ἐνδοθείσης Καλλιῆ, καὶ φυγαδευθέντος μισθὸν ἔλαβε τῆς καθόδου αὐτοῦ ὁ Περικλῆς τὸ τῆ Ἑλληνική μισθῆναι. quibus operae pretium est opponere Plutarch. in Pericl. Cap. X. idem Cap. XIII. οἱ Κωμικοὶ πολλὴν ἀσέλγειαν αὐτοῦ κατεσκεύασαν εἰς τε τὴν Μανίππου γυναῖκα διαβάλλοντες, ἀνδρὸς φίλου καὶ ὑποστρατηγοῦντος, εἰς τε τὰς Πυριλέμπους ὀνειδοτροφίας, ὃς ἑταῖρος ἂν Περικλέους αἰτίαν εἶχε ταῦνας ὑφιέναι ταῖς γυναῖξιν, αἷς ὁ Περικλῆς ἐπλησίαζεν.

(26) De Pyrilampe vidimus: de Phidia Plutarch. *ibid.* πάντα δὲ ἦν σχεδὸν ἐπ' αὐτῷ (Phidia) καὶ πᾶσιν, ὡς εἰρήκαμεν, ἐπιστάται τοῖς τεχνίταις διὰ Φιλίαν τοῦ Περικλέους· καὶ τοῦτο τῷ μὲν φθόνον, τῷ δὲ βλασφημίαν ἠνεργεν, ὡς ἐλευθέραι τῷ Περικλεῖ γυναῖκας εἰς τὰ ἔργα φοιτώσας ὑποδεχομένου τοῦ Φειδίου. *Iisdem* plane verbis Aspasiae ὡς Περικλεῖ γυναῖκας ἐλευθέραι εἰς τὸ αὐτὸ φοιτώσας ὑποδέχοντο obiicit Hermippus Comicus *ibid.* Cap. XXXII.

Plutarchus, quid de istis calumniis sentiat, satis declarat.

libidinosus; ergo Phidias et Pylilampes crimine vacuis; ergo Aspasia omni suspitione liberata. Sed erat Aspasia Ionica et sui iuris, atque adeo vita et victu liberior, quam ut Atheniensibus, uxores et filias fere in servitute habentibus, probari potuerit. Aspasia primorum in rep. virorum consuetudine utebatur: formosa erat: formosas secum habebat: quid maledicis facilius, quam impudicitiae crimen, quo nullum nec contrahitus citius, nec difficilius diluitur. Vulgo haud ita facile persuadetur, formosissimas puellas, viros nobiles et divites confabulando, disputando, iocando inter se terere tempus. Mali et dedecoris licentia optime suspitioni subministrat locum. Deinde, si qua ex formosis Aspasiae amicabus blanda vi et precibus urbani adolescentis fuerit ad dulce Veneris sacrum perlecta: num ergo apud Aspasia lustrum et lupanar? Aspasia lena? Sed quid pergam ulterius? Si Periclis continentiam et vitae sanctitatem Comicorum nequitiae et maledicentiae, si illius amorem istorum invidiae et odio opponamus, ita demum, quid de criminationibus istis et calumniis statuendum sit, optime sentiemus.

At Pericles uxorius Graecorum et patriae salutem mulierculae prodidit. Portento similis quam vero. Et de bello Peloponnesio quidem et Aristophanis versiculis quid dicamus? Si qui hodieque sunt, qui Periclem huiusce belli suspicentur auctorem, his respondeat Wyttenbachius in *Biblioth. Crit.* Vol. III. Part. III. pag. 79 sqq. neque Athenaei curamus stuporem, qui cupide hancce in Aspasia calumniam arripuit XIII. p. 569 sq. At quid stuporem obiiciamus viro pessimo et maledicentissimo, qui in praestantissimos quosque odiose et cupide convicia conquisivit, quibus gaudebat, quibus exultabat. Odio flagrabat in Socratem, in Platonem, in Xenophontem, in omnes denique, si unum forte Epicurum exceperis, philosophos. Odio flagrabat in Periclem, cuius quum incestum cum uxore filii retulisset, gaudio exultans addit: ὡς Στυσίμβροτος ὁ Θάσιος ἱστορεῖ κατὰ τοὺς αὐτοὺς αὐτῷ γενόμενος χρόνους καὶ ἐμακάς αὐτόν. Ista igitur cum isto mittamus. Videamus de bello Samiaco, in quo maior videtur haerere scupulus: cuius causam non Comici, sed Duris Samius, Theophrastus (27), ipse adeo Plutarchus (28) ad Aspasia retulerunt. Rem ita narrat Thucydides, unus omnium in his auctor gravissimus (29), et ex eo fere Plutarchus (30). Milesios inter et Samios de urbe Priene contentio erat. Athenienses pro imperio utrosque quies-

(27) Harpocration. l. l. δοκεῖ δὲ δύοιν πολέμων αἰτία γεγονέναι τοῦ τε Σαμιακοῦ καὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ὡς ἐστὶ μαθῆναι παρὰ τε Δουρίδος τοῦ Σαμίου καὶ Θεοφράστου ἐκ τοῦ τετάρτου τῶν Πολιτικῶν, καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους Ἀχαρνέων.

(28) l. l. et Cap. XXV.

(29) Bellum Samiacum refert Thucydides. l. 1. 115—117. [quem sequitur Diad. Sic. XII. 27 sq.]

(30) Plutarch. in *Pericl.* Cap. XXV—XXVIII.

vere iubent: se rem iudicio discceptaturos. Quorum arbitrium Samii superbe abnuentes Milesios bello premunt. Hoc non ferentes Athenienses bello contumaces persequuntur. Accessere causae etiam graviores: Sami vigeat Oligarchia, Atheniensibus inimica semper et suspecta: hinc Persis fauebant: non aperte quidem, sed occasionem expectabant, ut in ipso bello apparuit: et quod maximum est, mari tantis copiis valebant, ut semper esset metus, ne Atheniensibus maris imperium adimerent (31). Quis igitur credat, Aspasiae blanditiis fuisse opus, quum aemulatio et odium, et imprimis imperandi studium bellum incenderet (32)? Et Duris Samii quidem, utpote calamitate patriae dolentis atque Atheniensibus et Pericli infestissimi, nullam huc esse auctoritatem, satis declarat Plutarch. in *Pericl.* Cap. XXVIII. (33) Theophrasti et ipsius Plutarchi, qui tamen dubitabundus in ea re loquitur, testimoniis, unum opponamus Thucydidem, qui quum silentio ista praeterierit, quid rumoribus istis sit tribuendum, satis declaravit.

Quae deinde de Aspasiae iudicio ἀσεβειας et secundis nuptiis narrantur, ea omnia ad unum omnes ex eodem fonte hauserunt, ex Dialogis Aeschinis Socratici, ad quem provocant omnes auctorem. Aeschinis autem Dialogi festivi erant et vere Socratici, iidemque tamen acerbo sale suffusi. Si qui sibi non probarentur, in iis irridendi et acriter perstringendis ingenio nimium indulsisse videtur: quod Hipponicus et Callias, Prodicus, Protagoras, Periclis filii Paralus et Xanthippus, Alcibiades, Critobulus, Telauges, Telesas et alii senserunt (34). Neque Pericli igitur ipsum aut Aspasiae pepercisse, et multa de ipsius dicteriis esse detrahendum, quis est, qui non videat?

Verum nec nimium deprimi Aspasiae existimationem aequum est, neque extolli nimis. Quod fieri videmus, ubi de Socratis cum ea consuetudine agitur. Esto: fuit Aspasia tanta ingenii facilitate et elegantia, ut probabiliter de multis disputaret, eloqueretur dulcissime: neque tamen eam fuisse Aspasiae facile credas, quae Periclem eloquentiam, Socratem cum eloquentia philosophiam doceret. Esto: magistra Aspasia gloriatur lepidus

(31) Thucyd. VIII. 76. {Samoi} παρ' ἐλάχιστον ἤλθε τὸ Ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐπολέμησεν, ἀφελέσθαι: quem ipsum locum laudat Plutarch. Cap. XXVIII.

(32) Hinc operae pretium est videre quantis animis, quantaque acerbitate bellum hoc gestum sit. De crudelitate utrorumque in ἐσπίνοσ: vid. Plutarch. Cap. XXVII.

(33) Δούρις μὲν εὖν εὐδ' ὅπου μὴδὲν αὐτῆ πρόσεστιν ἴδιον πάθος εἰωθῆς κρατεῖν τὴν διήγησιν ἐπὶ τῆς ἀληθείας, μᾶλλον ἔοικεν ἐνταῦθα δεινῶσαι τὰς τῆς πατρίδος συμφορὰς ἐπὶ διαβολῆ τῶν Ἀθηναίων.

(34) Athen. V. p. 220 A, ubi contendit, ὅτι πεφύκασιν οἱ πλείστοι τῶν φιλοσόφων τῶν Κωμικῶν κατήγοροι μᾶλλον εἶναι, horum omnium deinceps, quos nominavimus, exempla ex Aeschine Socratico affert. Legitur ibi *Anaxagoras* nomen, sed vide supra pag. 61. Not. (5).

dus senex: sed dubito an ulla in re magis, quam in magistris suis celebrandis festiva
 ipse ironia eluceat. Commum se Musicam docuisse iacet, at bonus Conus numquam
 non est ridiculus (35). Prodicus doctori suo passim agit gratias, quod se rectum ver-
 berum usum docuerit: in caelo verborum usu Prodicum explodit (36). Aspasiae laudat
 institutionem, at profecto discipulus docuit magistram, Concisam enim illam et efficacem
 disputandi rationem, quae interrogando et respondendo consistit, ab eo didicit Aspasia.
 Vide exemplum Aspasiae disputantis apud Cicer. *de Invent.* I. 31. et Quintil. I.
 O. V. 11. Sed quod a nemine alio discere potuit, et quo tantopere excellit, id to-
 tum Aspasiae consuetudini retulit acceptum: humanitatem illam dico et urbanitatem,
 iocos illos et sales lepidissimos, nec tamen acerbos: urbanam illam dicendi elegantiam
 et ex parte celebrem illam *ειρωνειαν* Aspasiae debuit. Sunt etiam nonnulla, exigua illa
 quidem, quae nec ab omnibus sentiuntur, quae vere humanum, vere urbanum efficiant
 hominem, eaque videtur natura foeminis uberius quam viris tribuisse. Atque illa cum
 Socrate communicabat Aspasia, in illis docilem habuit discipulum: apud Aspasiae *ἔνε-
 ταῖς Χάρισιν*, atque ita magistrae gratias habere poterat et habebat.

De Aspasiae scriptis non est, quod multa dicamus. Nam de orationibus illis, quas
 Plato iocans ipsi tribuit, quid statuendum sit, nec Veteres latuit, nec hodie quemquam
 potest latere. Cf. Groen p. 124. et nuperrimus Platonis Interpres G. Stalbaum ad
Menexenum (37). Poëseos laudem, etsi Aspasiae nolim negatam, minime tamen con-
 stare contendo ex versiculis istis, quos servavit Athenaeus. Nam et argumentum et
 versus ipsi Aspasia et Socrate indigni sunt. Quid de Socrate, Alcibiadis florem aetatis
 appetente et ab eo superbe repudiato sit existimandum, satis hodie constat: in quo ta-
 men argumento versatur Aspasiae carmen. Versus ieiuni et duri, interdum obscuri. Quis
 Aspasia et Periclia aetate ista esse digna censeat:

*Σώκρατες, οὐκ ἐλάτεις με πόθῳ δηχθεῖς φένας τὴν σὴν
 Παιδὸς Δεινομάχῃα καὶ Κλεινίου· ἀλλ' ὑπάκουσον,
 εἰ βούλει σοὶ ἔχειν εὖ παιδικὰ, μὴδ' ἀπιθήσῃς
 Ἄγγέλω, ἀλλὰ πιθοῦ, καὶ σοὶ πολὺ βέλτιον ἔσται.*

Cui Socrates: *Κἀγὼ θπως ἤκουσα χαρᾶς ὑπο σῶμα λιπαίνω*

Ἰδρῶν.

(35) De Conno vid. Plat. *Menexenus* pag. 236 A. *Epithyd.* pag. 272 C.

(36) De Prodicio cf. omnino Groen pag. 87 sqq.

(37) [Imo de Aspasia ne cogitavit quidem Periclea, quae in extrema oratione funebri apud
 Thucyd. II. 45. mulieres ita compellaret: *εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς — ἀναθῆναι,
 βραχεία παραίνεσι ἅπαν σημανῶ· τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φάσμα μὴ χείρονες γενέσθαι ἡμῶν
 μεγάλη ἡ δόξα, καὶ ἥς ἂν ἐπ' ἐλάχιστου ἀρετῆς πέρα ἢ φόβου ἐν ταῖς ἀρεταῖς
 ἄλλοις ᾖ.]*

Ἰδρωτὶ βλαφάρων δὲ γλοῦς πίστευ οὐκ ἀδικήσεται.

Aspasia: Στάλλου πλοσάμενός θυμὸν μούσης κατόχου,
Ἦι τὸνδ' αἰρήσεις ἠδῶν δεινοίσι πάθεισι κ. τ. λ. (38).

Sed satis. Ex cœtu enim iam facile avis agnoscitur. Laudati autem hi versiculi sunt et sergati ex Herodico Cratetio, qui eo maxime tempore vixit, quo Grammatici et Rhetores in eo petissimum elaborabant, ut sub Antiquorum nomine sua scripta vendiderent: quo Phalaridis et Themistoclis Epistolæ et quid non, quasi ex Orco fuerit reuocatum.

Multum ab Aspasiae indole diversa erat τῆς ποιοῦσας illa ἀλλῃ, quam Xenophon memorat *Mem.* III. 11. Meretrix illa quidem et οἶα συνέναι τῷ κείθοντι §. 1. neque tamen impudica adeo ut nudam se prostitueret cuiusvis spectandam, sed ἐπιδείκνυσεν ἑαυτῆς, ἔσσι καλλῶς ἔχοι §. 1. quod caute addidit Xenophon, neque est ab omnibus observatum. Tanta erat corporis pulchritudine conspicua, ut pictores pulcherrima quæque sedulo depingerent §. 1. (39). Theodote nec mala erat neque illepidi muliercula, necdum meretriciis artibus imbuta, verosimiliter avidae et improbae matris, quae adstabat ἐν ἐσθῆτι καὶ θεραπείῃ οὐ τῇ τυχοῦσιν §. 4, consiliis ad istum quaestum perducta. Huius igitur candore et simplicitate captus Socrates non irridet, sed urbane ipsi abblauditur et iocatur facetissime (40): in hoc praesertim colloquio lepidi senis Ἀρνούβια elucet. Quod quum Athenaeus non viderit, vide mihi quantas torqueat in Socratem indignabundus sententias V. p. 220. Σωκράτης Θεοδότῃν διδάσκων ὡς δεῖ τοὺς ἔραστὰς ἀπολαύειν (41) — φοιᾷσα γὰρ (Xenophon) πικρῶς αὐτὸν παραγγέλλματα τῆς Θεοδότῃ λέγοντα, ἃ οὔτε Νικῶς ἢ Σα-

(38) Athen. V. pag. 219 E. Casaub. in *Animadv.* p. 390. multa ex iis luculenter illustrat. Idem ad Diog. Laërt. II. 23. vocat versus *mollissimos*, at vel sic tamen ipse legenti et relegendi Herodico Cratetio, quam Aspasia videntur digniores.

(39) Hinc apud Athen. XIII. p. 588 E, ubi, laudato hoc Xenophontis loco, addit: οὕτω δ' ἦν ἡ Λαΐς καλῆ, ὡς καὶ τοὺς ζωγράφους ἐρχομένους πρὸς αὐτὴν ἀπομιμῆσθαι τῆς γυναικὸς τοὺς μαστοὺς καὶ τὰ στήνα: *Laidis* nomen, quod ex statim sequenti *Laidis* mentione huc videtur intrusum, eiiciendum est: et locus, utpote ex *Mem.* I. 1. petitus, ad *Theodotem* est referendus.

(40) In §. 7. οὐ γὰρ δὴ, ἔφη, οὕτω γε ἀτέχνως οἶσθαι χρὴ τὸ πλείστου ἄξιον θήρευμα, τοὺς φίλους, θηράσειν: miror neminem vidiisse, legendum esse ἀτέχνως *sine arte* de qua voce cf. Wyttenbach ad Plat. *Phaed.* p. 265.

(41) Locus sine dubio corruptus, quem adeo varie tentarunt viri docti, qui aut τῶν ἔραστῶν restituere, aut pro ἀπολαύειν ἀπελαύνειν aut ἀπακλείειν reponere voluerunt. Sed unice placet ingeniosissima *Iacobaei* coniectura ἀπολαύειν leniter in παλεύειν mutantis. Nam παλεύειν εἰσπεριεσπαστικῶς respondet τῷ θηρᾶν, quo Xenophon hic utitur: et oximie dicitur de *αυκυρίο*, quod imprimis in huius loci sententiam convenit.

Σαμία ἢ Καλλιστράτη ἢ Λαβία ἢ Φιλανίς ἢ Λευκάδης ἀλλ' οὐδ' ὁ Ἀθηναῖος Πυθόνικος συνειράκασι πόθων θέλητρα. οὗτοι γὰρ περὶ ταῦτα ἠεχόληντο περισσῶς. Verum iste quō fruatur iudicio: nam in Xenophonte sunt alia omnia.

Ceterum, quae de Theodote narrantur, collegit iam Ruhnken. ad *Mem.* l. l. Inter celeberrimas Graeciae meretrices numeratur a Libanio l. p. 582. Ab Alcibiade amata fuit, quem in expeditiones et bella sequebatur. Athen. XII. p. 535 G. στρατηγῶν δὲ (ὁ Ἀλκιβιάδης) συμπεριήγετο τὴν τε Λαΐδαν τῆς Κορινθίας μητέρα Τιμάνδραν, καὶ Θεοδότην τὴν Ἀττικὴν ἑταίραν, quem in Phrygia interfectum sepeliisse narratur ab eodem XIII. p. 574 F. δύο ἑταίρας ἐπήγετο αἰεὶ ὁ Ἀλκιβιάδης Δαμασάνδραν τῆς Λαΐδος τῆς νεωτέρως μητέρα (42) καὶ Θεοδότην. ὅφ' ἤς καὶ ἀποθανόντων ἐκηδεύθη ἐν Μελίσσῃ κόμῃ τῆς Φρυγίας: quamvis Plutarchus in *Alcibiad.* Cap. XXXIX. solam Timandram ipsi adfuisse refert, quae vita funotum τοῖς αὐτῆς περιβαλοῦσα καὶ περικαλύψασα χριτωνίσκος ἐν τῶν παρόντων ἐκείδουσι λάμπρος καὶ φιλοτίμος.

Hic nobis etiam memorandus est μεζυτιος (43), Lari F., quem ad Poëtas referre nolimus: nulla enim re minus quam poëtica facultate fuit insignis. Eloquentiae et poësi dedit ille quidem aliquam operam, sed erat ὑπόψυχρος et ineptus, auctore Suida in *v. Μέλιτος*, qui sua habet ex Schol. ad *Arist. Ran.* l. μοχλ. Tragoedias composuit et Scolia, quae Aristoph. in *Ran.* vs. 1302. explodit.

Ὅστις δ' (Ευριπίδης) ἀπὸ πάντων μὲν φέρεται πομπῶν,
Σκολίων Μελήτου, Καρικῶν ἀυλημάτων.

Corpore fuisse dicitur tenuissimo, unde passim a Comicis risus est. Aristophanes in *Gerytade*, ubi graciles et macilentos multos enumerat, quos ait ad Poëtas in inferis degentes legatos ap. Athen. XII. p. 551.

Καὶ τίνες ἂν εἶεν; — πρῶτα μὲν Σαννυρίων

Ἄπὸ τῶν τραγῳδῶν (44) ἀπὸ δὲ τῶν τραγικῶν χορῶν

Μί-

(42) Pro Δαμασάνδραν videtur restituendum Τιμάνδραν ut quum ab aliis tum a Plutarcho l. l. et Athenaeo l. l. Laidis mater vocatur. [In viam me reduxit magnus *Hemsterhuis* ad Aristoph. *Plut.* vs. 179. pag. 59. ubi acutissime suspicatur Timandram, quae Alcibiadem tantum virum, amore domuerit, a Comicorum aliquo risus gratia Damasandram fuisse appellatam.]

(43) Est hominis nomen non Μέλιτος, ut olim semper scribebatur, et quod tuetur *Cassub.* ad Athen. p. 857. sed Μέλιτος, ut ostendit R. Bentley in *Respons. ad C. Boyle* p. 167. Lennep, et hodie ab omnibus est usu receptum.

(44) Haec corrupta esse apparet: nam *Tragicorum* sequitur mentio, et Sannurion erat Comicus. Hinc *Porison.* ad Aelian. V. H. X. 6. "τερονενδium est" ait "sine haesitatione ἀπὸ τῶν κωμῳδῶν" sed haesitasset, opinor, vir doct. si metri Leges cogitasset. Quanto igitur melius vir in his quaeque cum paucis comparandus, R. Bentl. ἀπὸ τῶν τραγῳδῶν reposuit in *Dissert. de Fpist. Phalar.* pag. 299. Lennep.

Μέλητος· ἀπὸ δὲ τῶν κυκλικῶν Κτησιᾶς.

— Ὡς σφόδρ' ἐπὶ λεπτῶν ἐλπιδῶν δεχθεὶς ἄρα·

Τούτους γὰρ ἦν πολλὰς συνέλθῃ συλλαβῶν

Ὅ τῆς διαβολῆς ποταμὸς οἰχθήσεται (45).

quin etiam ipse Sannurion istum vocavit

Μέλητον τὸν ἀπὸ Ληναίου νεκρὸν.

Athen. ibid. cf. Aelian. V. H. X. 6.

Verum nulla re tamen famosior, quam quod Socratis fuerit accusator, ut turpissimus, ita etiam acerbissimus (46): unde, ceteris omissis, hunc tantum nominat Xenophon. *Mem.* IV. 4. §. 4. et IV. 8. §. 4. Videtur Socrates ipsius poemata improbasse, atque ita nequissimi hominis odium sibi contraxisse, ut acute suspicatur Groen. p. 165. Ceterum, quamvis ea fere omnia, quæ ad Atheniensium propter necatum Socratem poenitentiam et poenas de improbis accusatoribus sumtas pertineant, in controversiam vocari posse, nos non latet, tamen satis constat Meletum brevi post necem Socratis commissum facinus morte expiasse (47). Diog. Laërt. II. 43. ubi vid. *Menag.* quod imprimis Antisthenis opera esse factum testatur idem VI. 9.

Quod refert Aelian. V. H. II. 13. Meletum et alios Aristophanem pretio ad Nubes scribendas excitasse, quo facilis philosophum in civium invidiam et odium adducerent, id hodie ab omnibus, ut est, pro mera fabula habetur, quam vel temporum ratio satir arguit.

Sunt deinde nonnulli ex Socratis amicis et notis, qui nec aliunde sunt cogniti nec multum ex ipso Xenophonte cognoscuntur.

Ad eos referendus est ΔΙΟΔΟΡΟΣ, quem divitem et liberalem adhortatur Socrates, ut Her-

(45) Ita enim legere malim, quam cum Casaubono πολλὰς et διαβολῆς — ἐξοιχθήσεται.

(46) Dubitat Groen pag. 165 an non sit Tragicus Meletus ab accusatore Socratis diversus, sed sine causa. Nam quod unicum affert argumentum, Euripidem ex poematis eius, qui brevi ante Socratis mortem iuvenis esset et obscurus, multa desumere non potuisse, quod testatur Aristophanes in *Ran.* I. I. et Scholiast. ad h. l.: in eo non satis attendisse videtur, a quonam hæc Euripidi obiiciantur. Nempe ab Aeschyle Aristophaneo, qui multo acerbius adversario exprobrat, quod poëtas ineptos et obscuros suffuretur, quam si ex praeclarorum poëtarum scriptis eum quidquam in suos usus convertisse arguere voluisset.

(47) Morte mulctatum esse Meletum, constat inter omnes: de genere mortis dissentiunt. Diog. Laërt. I. I. simpliciter Μελήτου δὲ θάνατον κατέγνωσαν (οἱ Ἀθηναῖοι). Suidas in v. κατελιθάθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Plutarchus in libello *de invidia et odio* Cap. VI. auctor est, Socratis accusatores omnes propter flagrantissimum omnium odium ad restim esse redactos, Diodorus Siculus eos ait ab irato populo, indicta causa, esse interfectos XIV. 37. ubi vide Wesseling. p. 672.

Hermogenis, communis amici, sublevet inopiam: *Mem. II. 10.* Εὐθνεύς, qui bello ad inopiam redactus, operas sua cuius locare malebat, quam aut quidquam ab alio flagitare, aut cuiquam se cuiuscunque operis ministrum et socium addere, ne servitutem servire, aut cuiquam obnoxius esse cogeretur; a qua superbia ipsum revocat Socrates *Mem. II. 8.* ARISTARCHUS, qui, quum civitate a *Lysandro* et XXX Tyrannis oppressa, magnus civium numerus ad *Thrasylum* in *Piraeum* confugisset, atque adeo eius sorores et fratrum sororumque filiae ad eum se recepissent, mox penuria victus laborare coepit. Inopem igitur consilii et animi pendentem solatur Socrates *Mem. II. 7:* suadetque, ut mulieres istas vestes aliaque id genus conficere iubeat §. 5 *sq.* Quod quum *Aristarcho* primum minus honestum et ingenuis indignum videretur, Socratis tamen consiliis et rationibus permotus obtemperavit §. 7. atque ita se suasque omnes facile sustentavit. §. 12. NICOMAGNIDES, veteris militiae, qui, quamvis plurima stipendia *λοχαγός* et *ταξίαρχος* meruisset, et multa in multis expeditionibus vulnera accepisset *Mem. III. 4.* §. 1. tamen, quum Praetores (*σπρωτηγοί*) essent creandi, fuit a populo praetermissus, et ANTISTHENES quidam, homo dives §. 3, sed qui in bello nihil unquam memorabile gessisset, delectus est. Quem Socrates ita placat, ut ostendat, Antisthenem, ut qui in opibus colligendis, tuendis, et augendis esset diligentissimus, ita habere omnia, quibus prudentes et idonei belli duces censeantur. In qua tamen disputatione utrum ex animi sententia magis *αἰ* iocans disserat, ambigi possit. Aeschylus *Phisias*, quem virtute et morum suavitate conspicuum Antisthenes Socrati, ut Socratem Aeschylō commendasse dicitur *Symp. IV. §. 63.*

Supersunt denique pauci, quorum hic illic qualicumque de causa mentio iniicitur; quos obscuros fere homines et nullius momenti, ne quem omisisse videamur, huc reicere satis duximus.

Ad eos pertinet: LICHAS Spartanus, vir ditissimus, sed nulla alia re nobilis, nisi quaed *ταῖς γυμνοπαιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους εἰδεικνίζεν.* *Mem. I. 2. §. 61.* ubi *Ruhnken.* quae ad eum pertinent omnia collegit.

CERAMO Atheniensis, qui multos habebat servos opifices, unde maximas sibi divitias comparasse dicitur. *Mem. II. 7. §. 4. ibid. §. 6.* memoratur NAUSICYDES, qui *ἀλφιτοποιῶν* — οὐ μόνον ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς οἰκέτας τρέφει ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις καὶ ὅς πολλὰς καὶ βοῦς, καὶ περιποιεῖται τσαῦτα, ἅστε καὶ τῇ πόλει πολλὰκις λειτουργεῖν. Unde apparet esse eundem, quem perstringit *Aristoph.* in *Ecclesiast.* vs. 422 *sqq.*

εἰ δ' ἐκεῖνά γε

Προσέθηκεν, οὐδεὶς ἀντεχειροτόνησεν ἄν,

Τοὺς ἀλφιταμοίβους τοῖς ἀπόροις τρεῖς χοίνας

Δεῖπνον παρέχειν ἅπασιν, ἢ κλέειν μικρά.

*Ἴνα τοῦτ' ἀπέλαυσαν Ναυσικύδους τάγαθόν.

qui-

quibus ditissimi hominis avaritia arguitur. Haud scio an idem sit, qui *Ναυσικύδης* ἢ *Χολαργεύς*, quem Cellicli familiarem memorat Plato in *Gorg.* p. 487 C. ex quo locum improbum et nequam fuisse hominum satis efficitur. Ceterum, quod Groen suspicatur pag. 135, istum propter opes amplissimas, magnam habuisse in rep. auctoritatem, nobis quidem, si alia iudicia desint, plus quam dubium esse videtur.

Eodem loco §. 6. enumerantur alii quidam, qui et ipsi ex sordidis et contemptis operificiis, opes satis amplas sibi quaesiverunt; in his est *Κικίριος* pistior, notus mihi nomine tantum: quod et ipsum Valckenario Graecis plane inauditum videtur et mutandum aut in *Κέρυβος* aut in *Κυρηβίων*, quod unice placet: nam nomen est a re inditum. Cf. *Schneid.* ad h. l. nempe *κυρήβια* farinae genus est apud Aristoph. in *Equitt.* vs. 254.

Εὐκράτης ἔφηνεν εὐθὺ τῶν κυρηβίων:

Unde *Κυρηβίων* cognomen risus aut contumeliae causa nonnullis inditum. Alexis Comicus apud Athen. VI. p. 242. ἐν Παγκρατιαστῇ τρεχεδείπνους καταλέγων.

Πρῶτος μὲν ἦν σοι Καλλιμέδων ὁ κάραβος

Ἐπειτα Κέρυδος, Κωβίων, Κυρηβίων

Ὁ σκόμβρος, ἢ σεμιδαλις.

Quae cum sint omnia a cibariis petita cognomina, haud illepide alter:

Ἡράκλεις φίλε,

Ἄγοράσματ', οὐ συμπόσιον εἶρηκας, γύναι.

Hinc *Κυρηβίων* fuit nomen Parasiti cuiusdam, qui scripsit *περὶ δείπνων*. Athen. *ibid.* p. 244 A. Contumeliae exemplum est apud Athen. p. 242. *Κυρηβίων*. ὃ ἐπεκαλεῖτο Ἐπικράτης, ὁ Διοσχίνου τοῦ ῥήτορος κηδεστής, ὡς Φησι Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ Παραπρεσβείας. vid. Demosthenem de F. L. p. 433. Reisk. Quare ab Atheniensibus contemptae conditionis homini istud nomen fuisse inditum, probabile est.

Neque magis noti sunt aut *Βεμβας* ὁ *Κολυττεύς* aut *Μενο*, quorum ille ἀπὸ *χλαμυδουργίας*, hic ἀπὸ *χλανοδοποιίας* victum satis amplum sibi quaesivisse dicuntur *Mem.* I. l. aut *Νικίας* ὁ *ἐπηλύτης*. *Oecon.* XI. §. 4: nam qui *Niciam*, *Nicerati* F., ibi intelligunt recens *Lacedaemone* *reducem*, non attendisse videntur ad vim vocis *ἐπηλύτης*, quae probatis scriptoribus nihil aliud significat, quam *advenam*. Cf. *Schneid.* ad h. l. qui tamen *ἐπηλως* et *ἐπηλύτως* (sic?) sine causa distinguit.

Ultimus prodeat *Φιλιππος* ὁ *γελοιοποιός*, qui invocatus Calliae convivio supervenit, *νομίσας γελοϊότερον εἶναι τὸ ἄκκλητον ἢ τὸ κεκλημένον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ δείπνον*, *Symp.* I. §. 13. In eo lepidissime Xenophon istorum ingenium et mores depinxit, qui Athenis, ut *δειπνεῖν τ' ἀλλότρια* possent, nihil non faciebant aut patiebantur. Eius facetiae fere sunt scurriles et plebeiae, quibus adeo urbani et elegantiores homines nequeant oblectari, *Symp.* I. §. 14 sqq. ioci fere omnes frigidi et insulsi. *Symp.* I. l. §. 13. 15. 20. 23. 27. IV. §. 55.

all-

ἐπιβί, quibus homo petulans et protervus Atheniensis sua aetate claros proscindere non veretur *Symp.* II. §. 14. III. §. 11. in quibus omnibus succurrit Aristophaneum illud :

Ὅταν τι τούτων τῶν σοφισμάτων ἴδῃ,

Πλεῖν ἢ ἵναυτὸν πρεσβύτερος ἀπέρχομαι.

Ceterum de Philippo nihil constat: qui ipsius mentionem fecere Veteres, ex Xenophontis aia hauserunt. Maxim. Tyr. *Diss.* XX. Aristid. p. 497. Athen. XIV. p. 614 C. in eodem I. p. 20. pro Φιλίππου τοῦ γελωτοποιῶ restituendum est Φιλίππου. Hinc lucem accipit locus Dionis Chrysostomi in *Orat.* LXV. p. 612. ubi refert Bionis dictum: μὴ δυνατὸν εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀρίσκειν, εἰ μὴ πλακοῦντα γενόμενον ἢ Θάσιον, πε- que id sufficere arguens addit: ἀλλὰ καὶ μύρον δεῖ καὶ αὐλητρίδας (malim αὐλητρίδα) γε- νέσθαι καὶ μεϊράκιον ὄρατον καὶ Φιλίππον τὸν γελωτοποιόν: unde apparet Dionem in hisce omnibus Convivium Xenophonticum respicere.

Habetis, Viri Clarissimi, quae illustrandis eorum nominibus, qui in hisce Xenophontis libris memorantur, ad ipsum Xenophontem illustrandum conferre potui. Haec igitur, qualemcunque Commentationem iudicio Vestro metuens pariter et sperans submitto: nam metuo, si quantum ad hoc argumentum bene pertractandum et ingenio meo et doctrinae et orationis elegantiae desit, respicio: spero, si Vestram cogito erga adolescentem benevolentiam et indulgentiam, qua Vobis « si quid desit operi, supplet aetas, et si qua « dicta sint iuveniliter, pro indole accipiuntur.”

Palmam mihi praestantiores adversarii possunt praeripere; at si Vobis, Viri Clarissimi, aliquam meam diligentiam et Literarum Graecarum amorem probavero, optime mecum actum esse laetus existimavero. Quidquid erit, et aliquantum me hac ipsa Commentatione conscribenda ad meliorem harum Literarum intelligentiam profecisse sentio, et si unquam, nunc maxime verum esse expertus sum solonis illud, quod Symboli loco hic subscribo:

ΧΑΛΕΠΑ ΤΑ ΚΑΛΑ.

CONSPECTUS OPUSCULI.

PARS PRIMA. De Poëtis	pag. 6.
PARS SECUNDA. De Philosophis et Sophistis	
<i>Sectio prima</i> De Philosophis	18.
<i>Sectio secunda.</i> De Sophistis	33.
PARS TERTIA. De iis, qui rebus in rep. aut bello gestis inclaruerunt	39.
PARS QUARTA. De iis, qui artium et disciplinarum studio inclaruerunt	50.
PARS QUINTA. De iis, qui privatam vitam agentes memorantur	56.

I N D E X

EORUM, QUORUM NOMINA ILLUSTRANTUR.

Aeschylus Phliasius	pag. 86.	Critias	pag. 43 sqq.
Acumenus	50.	Crito	58.
Agatho	15.	Critobulus	58 sq.
Alcibiades	43.	Cyrus	49.
Alcibiadis filius	59 sq.		
Anaxagoras	19.	Demeas	87.
Anaximander	8 sq.	Diodorus	85.
Antiphon	31.	Dionysodorus	38.
Antisthenes philosophus	31 sq.	Draco	39.
Antisthenes Practor	86.		
Apollodorus	63 sq.	Epicharmus	11.
Archedemus	47 sq.	Epigenes	65 sq.
Ariaeus	50.	Erasinides	42.
Aristarchus	86.	Eutherus	86.
Aristippus	30 sq.	Euthydemus	66.
Aristodemus	64.		
Aspasia	73 sqq.	Glauco	68 sq.
Autolycus	54 sq.	Gorgias	34 sq.
Callias	67 sqq.	Hermocrates	50.
Callippides	52 sq.	Hermogenes	64 sq.
Cebes	32.	Hesiodus	9 sq.
Ceramo	86.	Hippias	36 sqq.
Chaerecrates	62.	Hippocrates	49.
Chacrephon	61 sqq.	Homerus	6 sqq.
Charicles	45 sq.		
Charmides	46.	Ischomachus	71 sq.
Ciribus	87.		
Clinias	59 sq.	Lamprocles	57 sq.
Clito	52.	Lichas	86.
			Ly-

Lycó	pag. 55.	Plato	pag. 28 sq.
Lycurgus	39.	Polycletus	52.
Lysander	50.	Prodicus	35 sq.
		Protagoras	35.
Melanippides	12 sqq.		
Meletus	84.	Simmias	32.
Meno	87.	Socrates	20 sqq.
		Solon	39.
Nausicydes	86 sq.	Sophocles	14 sq.
Niceratus	71.	Stesimbrotus	8.
Nicias	42 sq.		
Nicias advena	87.	Themistocles	40.
Nicomachides	86.	Theodorus	32 sq.
Nicostratus	53 sq.	Theodote	83 sq.
		Theognis	10.
Parrhasius	50 sq.	Thrasylus	42.
Pausanias	15 sq.	Tolmidas	49.
Pericles	40 sq.		
Pericles filius	42.	Xanthippe	56 sq.
Phaedo	32.	Xenophon	29 sq.
Philippus	87 sq.		
Pisander	46 sq.	Zeuxippus	52.
Pistias	52.	Zeuxis	51 sq.

